

Møte tirsdag den 28. mai 2013 kl. 10

President: Dag Terje Andersen

Dagsorden (nr. 86):

1. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om personvern – utsikter og utfordringer (Innst. 270 S (2012–2013), jf. Meld. St. 11 (2012–2013))
2. Innstilling frå transport- og kommunikasjonskomiteen om E39 Rogfast i Rogaland – førehandsinnkrevjing av bompengar (Innst. 282 S (2012–2013), jf. Prop. 117 S (2012–2013))
3. Innstilling frå transport- og kommunikasjonskomiteen om utviding og finansiering av Bergensprogrammet med tredje etappe av Bybanen m.m. (Innst. 324 S (2012–2013), jf. Prop. 143 S (2012–2013))
4. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om endringer i yrkestransportlova (gjennomføring av forordning (EF) nr. 1071/2009, 1072/2009 og 1073/2009 og endringer i organiseringa av løyvestyresmaktene mv.) (Innst. 325 L (2012–2013), jf. Prop. 124 L (2012–2013))
5. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Svein Flåtten, Lars Myraune, Øyvind Halleraker, Ingjerd Schou og Svein Harberg om bredbåndsutbygging (Innst. 294 S (2012–2013), jf. Dokument 8:88 S (2012–2013))
6. Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Svein Flåtten, Torgeir Dahl og Michael Tetzschner om nye ideer og bedre løsninger for anskaffelser i offentlig sektor (Innst. 285 S (2012–2013), jf. Dokument 8:45 S (2012–2013))
7. Innstilling fra næringskomiteen om endringer i konkurranseloven (Innst. 281 L (2012–2013), jf. Prop. 75 L (2012–2013))
8. Innstilling fra næringskomiteen om Noregs deltaking i europeiske romprogram (Innst. 278 S (2012–2013), jf. Prop. 74 S (2012–2013))
9. Referat

Presidenten: Den innkalte vararepresentanten fra Vest-Agder fylke, Eivind *Saga*, har tatt sete.

Det foreligger to permisjonssøknader:

- fra representanten Are *Helseth* om velferdspolispermisjon i tiden fra og med 28. mai til og med 30. mai
- fra Høyres stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Øyvind *Halleraker* fra og med 28. mai og inntil videre

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.

2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:

For Akershus fylke: Anita *Orlund*

For Hordaland fylke: Eivind *Nævdal-Bolstad*

Presidenten: Anita Orlund og Eivind Nævdal-Bolstad er til stede og vil ta sete.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at Stortingets møte om nødvendig fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:00:54]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om personvern – utsikter og utfordringer (Innst. 270 S (2012–2013), jf. Meld. St. 11 (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 1 time og 30 minutter og fordeles slik på gruppene: Arbeiderpartiet 35 minutter, Fremskrittspartiet 20 minutter, Høyre 15 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Venstre 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Michael Tetzschner (H) [10:01:54] (ordfører for saken): Ofte oppfattes saker som viktige først når det er stor politisk uenighet og strid om dem. Jeg vil likevel si at personvernmeldingen er et av de viktigste dokumentene Stortinget får seg forelagt i denne sesjonen, selv om det er lavt konfliktnivå. Det er mye vi er enige om – det synes jeg er en styrke for personvernarbeidet. Vi ser denne stortingsmeldingen som en viktig anledning til å drøfte nærmere de foruroligende utviklingstrekk som kan svekke personvernet, og tiltak som kan gjøres for å bedre datasikkerhet og behandling av personlig data.

Vi må dessverre konstatere at når det innføres ny teknologi eller igangsettes tiltak som innebærer behandling av personopplysninger, er det sjelden personvernensynet som er i sentrum. En grunn til dette er at driverne av ny teknologi, de som ønsker å registrere opplysninger, ofte er praktisk orienterte sektorinteresser, som naturlig nok ser sine egne behov, men ikke tar hensyn til at andre sektorer gjør det samme. Dermed kan antallet registreringer i alle livets forhold til slutt bli overveldende, og da må det være en politisk oppgave å sette grensene.

Meldingen er også en avrapportering til Stortinget om hvilke forslag fra Personvernkommissjonen som er fulgt opp eller tenkt fulgt opp. Regjeringen har valgt en noe mer generell tilnærming enn Personvernkommissjonens om-

rådegjennomgang og vil heller snakke om generelle personvernprinsipper, mål og tiltak en kan tilpasse og bruke på personvernproblemstillinger uansett hvilket samfunnsområde det gjelder. Det er en forståelig systematikk hvis den gjennomføres konsekvent.

En samlet komité har med litt forskjellige formuleringer gått inn for å grunnlovfeste personvernet. Det er gledelig, og forhåpentligvis blir det fulgt opp gjennom en større gjennomgang av menneskerettighetenes plass i Grunnloven. Men det er viktig at grunnlovfesting får noe mer enn en symbolsk betydning, den skal også ha materiell betydning. Personverninteressene vil kunne bli avvleid mot andre rettslige normer av samme trinnhøyde, f.eks. avveiningen mot Grunnloven § 100 om ytringsfrihet, slik også systematikken er i Den europeiske menneskerettskonvensjonen, der vernebestemmelsen for privatlivet og ytringsfriheten er tatt inn som henholdsvis artikkel 8 og artikkel 10.

Komiteen har merket seg med tilfredshet at regjeringen omtaler Personvernkomisjonens forslag om å avgrense tilgjengeligheten av ligningsopplysninger. Jeg skal kanskje avstå fra å minne for sterkt om hvem som var pådriverne i den saken, for det var lenge forsvar for å legge ut folks personlige økonomiske opplysninger i en underholdningskontekst – også et uttalt synspunkt fra regjeringen. Men vi kan konstatere at det er skjedd en fornuftig oppstramming av tilgjengeligheten her, som også tar bedre vare på personvernet.

Komiteen har notert seg at det er kommet klargjørende forskrifter om arbeidsgivers innsyn i arbeidstakers epost. Vi har også merket oss at det er kommet en reservasjonsrett mot innsyn i den elektroniske pasientjournalen på tvers av institusjonene, og innsynsrett i tilgangsløkken ble innarbeidet i helseregisterloven 19. juni 2009.

EU behandler for tiden nye regler om personopplysninger, og det ventes at nye bestemmelser vil ha betydning for den norske personvernlovgivningen. Det betyr at meldingen er avventende. Den vil avvente rettsutviklingen i EU før man selv vil oppdatere personopplysningsloven, og vi tar det til etterretning.

Vi har også på plussiden merket oss at når det gjelder spørsmålet om sentrale elevregistre, er arbeidet ikke helt avsluttet, men vi ser i hvert fall frem til at det slutføres med en rimelig sikkerhet for at elevdata blir forbeholdt det bruket elevdata er innsamlet for, og legger til grunn at elev- og studentopplysninger forvaltes uten utleveringsplikt til utenforstående, det være seg nysgjerrige eller næringsdrivende.

Jeg har nå redegjort for det som er de samlende, felles synspunkter fra komiteen, og går litt over på å belyse de sidene som har vært særlig utdypet fra Høyres side, og som gledeligvis også har fått tilslutning fra en samlet opposisjon og i noen tilfeller hele komiteen.

Mye av personverndiskusjonen dreier seg om hvilken terskel vi aksepterer for registrering. Det betyr at registrering skal begrunnes i et legalt behandlingsformål. Sektororganiseringer i staten innebærer at det er langt flere instanser som til enhver tid vil argumentere for mer registrering av personopplysninger for sine formål, enn de instanser – i praksis ofte bare Datatilsynet – som tar til orde

for alternativer, som advarer mot formålsutglidning, som er kritiske til sammenkobling av eksisterende registre, og som i det hele utgjør en modererende stemme i koret av krav om flere opplysninger om borgerne.

Mye av sektorlovgivningen viser at sektororganene ikke selv klarer å avveie personvern hensyn mot påståtte nyttehensyn. Jeg mener det bør overveies om ikke Justis- og beredskapsdepartementet skal ha det endelige ansvaret for å fremme lover initiert av sektordepartementene, hvor personvern hensyn er motstående hensyn til de praktiske nytteformål som begrunner inngrep i personvernet.

Et eksempel på et dilemma mellom sektorlovgivning og denne generelle meldingen hvor det er stor enighet, er at mens vi har jobbet med meldingen i komiteen, har det kommet to lover som impliserer dilemmaer når det gjelder personvernet. Jeg tenker på ekomloven og lov om endringer i folketrygdloven, som gjaldt særlig misbruk av velferdsordninger, hvilket ingen er imot, i og for seg. Hvis man leser de lovene, ser man at de ikke har noen overbevisende avveining eller drøftelse av personvern hensyn. Der er det nyttehensynene, kontrollmulighetene, som råder grunnen alene.

Høyre mener det er viktig å foreta grundige avveininger mellom hensynet til personvern og behovet for å avdekke og forebygge trygdemisbruk. Det er særlig forslag i ulike sammenhenger om registersamkjøring som kan reise denne problemstillingen. Et av prinsippene for personvern er at behandling av personopplysninger først og fremst skal være basert på frivillig, uttrykkelig og informert samtykke. I tilfeller hvor det ikke er praktisk eller mulig, må det foreligge et annet rettslig grunnlag. Vi mener det er avgjørende at departementet gjennom utforming av forskrift tar tilstrekkelig hensyn til personvernet, og vi vil altså følge alle forslag som kommer i særlovgivningen meget nøye.

Sammenstilte masseregistre i andre land har også åpnet for uspesifiserte søk på befolkningskategorier hvor individet tildeles en score rangert ut fra en antatt normaladferd, hvoretter individer som stikker seg ut, blir gjenstand for særskilt kontroll.

Forvaltningsekspertene har pekt på at en slik etterretningsanalyse rettet uspesifisert mot egne borgere uten konkret mistanke, og utenom særhjemmelen som finnes for å beskytte rikets sikkerhet m.m., bryter med prinsippet om informasjon og aktinnsikt. Høyre vil understreke at det er et lovgiveransvar på ethvert tidspunkt å vurdere utbredelsen av slike metoder, og at en slik praksis som beskrevet ovenfor, i henhold til legalitetsprinsippet alltid vil kreve klar lovgivning.

Behovet for kontroll med generøse velferdsordninger i andre land har begrunnet analyse- og etterretningsvirksomhet rettet mot egne borgere – både uten konkret mistanke og med anonyme tips som eneste grunnlag. Spørsmålet er om vi vil bringe samfunnet videre i denne retningen. Men det finnes alternativer. Blant annet kan man si at hvis du mottar en ytelse fra det offentlige, har du også skrevet under på at du må finne deg i – i hvert fall samtykke som et vilkår for ytelsen – å bli kontrollert når det gjelder de opplysningene du har gitt. Man må stå inne for de opplysningene man har gitt, og man må på forhånd

være klar over at det er en del av betingelsene for å få ytelsen. En slik klargjøring vil faktisk også forebygge – og det er jo det vi politikere er veldig opptatt av – fristelset og brudd på prinsippene for å motta ytelsene. Det er jo et langt bedre og mer skånsomt kontrollregime enn å overrumple brukerne i ettertid med de tekniske mulighetene som ingen kunne forutse at man faktisk hadde.

To viktige prinsipper gjør seg gjeldende for behandling av personopplysninger. Det er formålsbestemthet og proporsjonalitet. Ved registersamkjøring vil opplysninger samlet inn til andre formål brukes til kontroll, noe som faktisk kan være betenkelig. Samtidig er det ikke urimelig at offentlige myndigheter har anledning til å sjekke reell og faktisk informasjon når en person søker om en ytelse, som jeg var inne på.

Personopplysningsloven tillater heller ikke at opplysninger lagres lenger enn nødvendig for å gjennomføre formålet med behandlingen. Ofte argumenteres det med at man ønsker å oppbevare opplysningene fordi de kanskje kan gjøre nytte senere, men uten at man har klart for seg hva opplysningene skal brukes til. I tillegg til at manglende sletting som regel vil være et brudd på personopplysningsloven, øker det også faren for at opplysningene senere kan brukes til andre formål som er uforenlige med det opprinnelige. Også passivitet – først og fremst det å ikke slette når formålet er oppfylt eller bortfalt – er nok til å overtre en rekke bestemmelser i personopplysningsloven, og vi må innrømme at oppdagelsesrisikoen for dette er forholdsvis begrenset. Derfor er kunnskaper om prinsippene vesentlig for alle de behandlingsansvarlige. Sammen med publikums innsynsrett i hva som er lagret, og hvilke muligheter for sletting som eksisterer, er de meget viktige. Om man ikke får slettet opplysningene, må man i hvert fall få anledning til å rette opplysninger som er uriktige.

Vi har en tendens til å behandle personvernsspørsmål bare som en side ved datasikkerhet, men la det være nevnt at også offentlig sektors omgang med enkeltmenneskers personopplysninger i manuelle registre eller papirregistre i enkelte sammenhenger har vært svært risikabel. Det er spørsmål om å diskutere personopplysninger mye videre enn bare knyttet til dataløsninger. Derfor hadde vi også sett for oss at man i større grad hadde lovfestet det som i andre land kalles forholdsmessighetsprinsipper, og som noen forvaltningsjurister i Norge har prøvd å utvikle teorier om. Det går i korthet ut på at det alltid skal være et rimelig forhold mellom mål og midler. Det skal stilles en rekke krav på veien for å anse prinsippet som tilfredsstillt. For det første må de inngrep som iverksettes, tilfredsstillende kravet til egnethet. Det er for å sikre at de inngrep som gjøres for å nå de oppgitte, samfunnsmessige mål, tilsvarer deres betydning. Det er ingen grunn til at noen skal tåle dårligere personvern, uten at noe vesentlig er oppnådd på samfunnets hånd. Det stilles altså et krav om en særskilt vurdering av om inngrepet er avpasset i forhold til formålet betydning. I EU-domstolens praksis etter årtusenskiftet er man gått over fra å benytte kriteriet hensiktsmessighet til en drøftelse av virkemiddelets egnethet. At kravet til avveiningsrimelighet skal være gjennomgående, er formulert slik av domstolen:

«Hvis det er mulighet for å velge mellom flere egnede tiltak, skal det minst inngripende middel velges, og inngrepet må til slutt ikke fremstå uforholdsmessig i forholdet til de tilsiktede formål.»

Kravet til nødvendighet er et integrert prinsipp i behandlingsgrunnlaget i personopplysningsloven. Kravet om nødvendighet er ett av tre underprinsipper for å oppfylle et mer overordnet forholdsmessighetskrav.

Så er det viktig å ha klart for seg at dette forholdsmessighetsprinsippet ikke bare gjelder på personvernrettens område, men at det også burde bli en integrert del av hele det fundamentet som forvaltningsretten står på. For dette er et viktig prinsipp å få gjennomslag for også når det gjelder andre inngrep enn det å registrere folks opplysninger.

På noen punkter skulle vi ønsket oss at meldingen hadde vært mer utdypende. Blant annet vil opposisjonen peke på at meldingen burde drøftet gjenbruksproblematikken grundigere. En samlet komité har også pekt på at det i grunnprinsippet for lagring av opplysninger som kan knyttes til enkeltpersoner, ligger en begrensning i formålet med registreringen. Gjenbruk av opplysninger er derfor i utgangspunktet det samme som bruk av opplysninger ut over de normale grenser som personvernet setter. Det må derfor avklares nærmere på hvilket grunnlag en skal kunne tillate dette. Plikten til å vurdere personvernkonsekvenser for den enkelte gjelder like mye, enten det gjelder primærbruk eller gjenbruk av opplysninger.

Så la meg avslutte med å ta opp forslaget der vi ber regjeringen utrede hvilke implikasjoner det har hatt, at man har hatt FRA-loven i Sverige.

Presidenten: Representanten Michael Tetzschner har tatt opp det forslaget han refererte til.

Hilde Magnusson (A) [10:17:18]: Jeg vil først takke saksordføreren for redegjørelsen for flertallets syn i komiteen.

Vi lever i en tid hvor det å behandle og utveksle personopplysninger er i en revolusjon gjennom den digitaliserte verden. Mer og mer av det vi gir av personopplysninger, skjer på nettet, og det er noe vi ønsker. Det er med på å forenkle offentlig forvaltning og gi bedre og mer tilgjengelige tjenester til innbyggerne. Og det er bra! Regjeringen har også prosjektet På nett med innbyggerne som går den veien. Men det gir oss også noen utfordringer for å få dette til å bli et sikkert system. Vi må være sikre på at personopplysninger – om det er i legejournalen min, eller det er i nettbanken – ikke kommer på avveier. Stortingsmeldingen, Meld. St. 11 om personvern, bygger på rapporten Individ og integritet. Personvern i det digitale samfunnet, som ble utarbeidet av Personvernkommissjonen i 2009 og tatt inn i NOU 2009: 1.

Personvernkommissjonen etterlyste et grunnlag for bedre personvern i den nye tiden, og det er det denne stortingsmeldingen gjør greie for gjennom å se på hvordan vi innen dagens personvernregelverk har et handlingsrom til å lage personvern til det beste for samfunnet, for innbyggerne og for dem som behandler personvernregelverket. Når vi diskuterer personvern, er det krevende avveininger

som må tas. Personvern må ofte vektes mot andre viktige samfunnshensyn og interesser. Jeg husker da vi i forrige stortingsperiode i justiskomiteen diskuterte omfanget av lagringen av DNA. Mange uskyldiges DNA blir lagret for at vi en dag skal kunne bruke det innsamlede materialet til å ta en voldtektsmann.

Internasjonalt personvernregelverk er i endring. Meldingen fokuserer derfor naturlig nok på å gi råd på sektorovergripende områder innenfor dagens personvernregelverk. Det gjøres også på den måten fordi regjeringen ser det som nyttig å se helheten, når en ser på personvernutfordringene.

Endringene som skjer internasjonalt, må Norge være en del av, og det vil selvsagt regjeringen jobbe for, bl.a. innen et eventuelt nytt europeisk datatilsyn. Den vil også delta i EU-kommisjonens avgjørelsesprosesser, der det er aktuelt. Det er særlig de unge som har møtt en stor utfordring på nettet, gjennom at bilder og informasjon spres og er svært vanskelig å slette når det først er havnet der ute på nettet. Regjeringen har opprettet siden slettmeg.no, og den har suksess med å hjelpe personer med å hanke inn uønskede bilder som er havnet på nettet.

Elevdata er et annet område som ikke er helt avklart ennå, og komiteen merker seg at regjeringen jobber videre med hvordan man skal organisere et sentralt elevregister, slik at ikke informasjon om elevdata blir spredt til utenforstående.

Det at vi nå får store registre med mye data og personopplysninger samlet, gir oss utfordringer med tanke på hvem som kan snoke i informasjon om oss. Dette er noe vi også må ha kontroll på, og det kan vi bl.a. ha ved at vi loggfører hvem som kan bruke systemene. Det vil være med og avhjelpe dette.

Begrepet «Big data», at vi nå har enorme mengder med informasjon liggende ute som kan samkjøres på ulike måter, og at man med det kan danne seg et bilde av hvor en person har vært, hva han driver med, gir oss utfordringer. Det kan brukes i markedsføring, det kan brukes innenfor helsesektoren, og det kan brukes innenfor politiet. Noe er positivt, og noe er ikke så positivt. Det er noe som vi må ta med oss i den nye tiden, som ikke lå der da Personvernkommisjonen arbeidet, men som vi nå ser er en utfordring. Det viser at det innenfor det digitaliserte personvernopplysningsområdet stadig er endringer, og vi vet ikke hva som skjer f.eks. neste år.

Til slutt ønsker jeg å belyse en særlig utfordring knyttet til personvern, og det er tilrettelegging for gjenbruk av data. Dette feltet står sentralt i regjeringens politikk, men det er likevel svært viktig at vi ved gjenbruk av personopplysninger er varsomme og sikre på at personvernet ivaretas på en god måte. For å oppnå det blir utgangspunktet at all gjenbruk av personopplysninger må ha en hjemmel som tilfredsstillende kravene i personopplysningsloven.

Skal personopplysninger gjenbrukes, skal det foretas en forholdsmessighetsvurdering. Denne vurderingen skal igjen sannsynliggjøre at behandlingen og de opplysningene den inneholder, står i rimelig forhold til det målet som skal oppnås. Dette temaet er så viktig at det behandles i stortingsmeldingen i et eget kapittel, kapittel 4.

Det at regjeringen på alvor leverer en stortingsmelding på dette feltet, og at det er såpass stor enighet i komiteen, er bra for personopplysningssaken.

Åge Starheim (FrP) [10:22:51]: Saksordføreren har på ein god måte gjort greie for saka, og eg er einig med saksordføreren i at det er stor einigheit blant opposisjonen. For så vidt behøvde eg kanskje ikkje å seie så veldig mykje utanom det som saksordføreren har sagt, men eg vel likevel å påpeike ein del av dei merknadane som Framstegspartiet står aleine om.

Framstegspartiet registrerer at regjeringa vel ei meir generell tilnærming enn Personvernkommisjonen sin områdegjennomgang. Regjeringa vil heller peike på generelle personvernprinsipp, mål og tiltak som ein kan tilpasse og bruke på personvernproblemstillingar, uansett kva samfunnsområde det gjeld.

Framstegspartiet tek til etterretning at regjeringa vel ikkje å gje synet sitt på ei eventuell grunnlovfesting av privatlivets fred og personopplysningsvern til kjenne på det noverande tidspunktet, men vel å sjå dette i samanheng med grunnlovsrevisjon av andre menneskerettar. Det synest vi i Framstegspartiet er underleg.

Framstegspartiet viser til at arbeids- og velferdsforvaltninga har vanskar med gamle og utdaterte IKT-system. Vi har ved fleire høve gjeve uttrykk for bekymring for at feilutbetalingar og feil dokumentasjon med personopplysningar er komne på avvegar. Dette har ført til at personvernet for den enkelte har vorte svekt. Vi er derfor positive til at denne bekymringa vert teken til følge ved at det no vert retta innsats mot å styrkje IKT-løysingar og betre kontrollrutinar ved feilutbetalingar og saksdokumentasjon som har vorte feilsende til ukjende.

Framstegspartiet meiner at det er viktig å gjere grundige avvegingar mellom omsynet til personvernet og behovet for å avdekkje og førebyggje trygdemisbruk. Det er særleg forslaget om registersamkøyring som reiser dette problemet. Framstegspartiet viser til at eit av prinsippa for personvern er at behandling av personopplysningar i størst mogleg grad skal vere basert på frivilligheit, uttrykkkjeleg og informert samtykke. I tilfelle der det ikkje er praktisk eller mogleg, må det etter Framstegspartiet sitt syn ligge føre eit anna rettsleg grunnlag.

Framstegspartiet meiner at det bør innførast lovmesig vern av yringsfridom og anonymitet på Internett, og vi viser i denne samanhengen til Dokument 8:55 S for 2011–2012 om å lovfeste vern av yringsfridom og anonymitet på Internett. Vi meiner den enkelte skal ha full råderett over sine eigne personopplysningar.

Framstegspartiet vil påpeike at tilliten mellom myndighetene og publikum vert svekt når personopplysningar kjem på avvegar. Vi viser til at nettportalen og den tekniske plattformen for å levere elektroniske skjema til det offentlege, Altinn, har gjort at brukarar har fått tilgang til andre brukarar sine personopplysningar, òg i 2013. Dette er svært negativt for tilliten til elektronisk samhandling med offentlege etatar, dersom ikkje personopplysningar vert beskytta på ein tilfredsstillande måte.

Framstegspartiet er motstandar av gjennomsnitts-

måling mellom fotoboksar då dette er ei farleg form for overvaking, fordi alle bilistane må registrerast og fotografert, ikkje berre dei som køyrer for fort. Ved utplassering av tilstrekkeleg mange fotoboksar vil vegmyndighetene kunne følgje kvar enkelt bil over lange strekningar. Vi vil vise til at Datatilsynet tidlegare har sagt nei til gjennomsnittsmålingar, og NAF har vore skeptisk av same grunn.

Framstegspartiet vil vise til at Datatilsynet i 2006 sette ein stoppar for totalovervaking av alle bilistar på enkeltstrekningar. Det er derfor skuffande at regjeringa likevel har innført strekningsvis automatisk trafikk kontroll.

Framstegspartiet vil òg påpeike at offentleg sektor sin omgang med enkeltmenneske sine personopplysningar òg i papirformat i enkelte samanhengar har vore uakseptabel, t.d. at sensitive personopplysningar og pasientepikrisar har vorte overleverte mellom forskjellige instansar innan spesialisthelsetenesta med drosje, utan at denne informasjonen har vorte fysisk vareteken av offentlege tenestemenn. Dette er heilt uakseptabelt.

Framstegspartiet vil òg vise til at politiet per i dag ikkje har tilgang til registra til Nav og Skatt øst, noko som betyr at ein som er ettersøkt av politiet, kan få midlar frå Nav utan at politiet får opplysningar om dette. Dette betyr i praksis at staten etterlyser med den eine handa og gjev trygdeytningar med den andre. Framstegspartiet meiner òg at det er eit problem i dei tilfella der det er mistanke om trygdemisbruk. Vi meiner at omsynet til den enkelte sitt personvern må vike på det tidspunktet nokon bryt reglar som alle i samfunnet må rette seg etter. Vi vil då presisere at det må ligge føre krav om klar mistanke om brot på offentlege reglar, ved førespurnad om personlege opplysningar frå andre etatar.

Framstegspartiet vil vise til at EØS-borgarar som viser fram eit skriftleg jobbtilbod, får eit registreringsbevis utan sluttdato av UDI etter saksbehandling hos politiet. Det er inga obligatorisk tilbakerapportering til UDI dersom arbeidsforholdet vert avslutta. Det siste halve året har norske Nav-kontor stått overfor følgjande dilemma: Nav har ikkje moglegheiter til å stanse stønad til EØS-borgarar som dei veit bryt krava til stønad. Ei ny forskrift gjer at EØS-borgarar med jobbkontrakt av minst 14 dagers varigheit får eit registreringsbevis utan utløpsdato. Når personen i tillegg har fast bustad i Noreg, gjev dette vedkommande full rett på tenester som sosialhjelp og kommunal bustad. Dette betyr at det ikkje finst nokon mekanisme for å fange opp at arbeidsforhold er avslutta. I praksis kan dermed arbeidsinnvandrarar som har jobba i 14 dagar, kunne heve sosialhjelp, sjølv om dei tilsette i Nav får vite at klienten ikkje lenger er i arbeid og dermed ikkje har lovleg opphald og rett til stønad.

Framstegspartiet vil i denne samanheng vise til Dokument 8:7 S for 2012–2013 om at offentlege etatar kan utveksle informasjon seg imellom for å avdekkje kriminalitet.

Framstegspartiet meiner at eit sterkt personvern også må gjelde på den enkelte arbeidsplassen. Prinsippet «rett til å vite» må kunne praktiserast i dei tilfella der det er heilt nødvendig, eller ved mistanke om noko straffbart eller brot på reglar. Vi meiner at arbeidstakarar skal føle seg trygge på

at dei ikkje vert ulovleg overvakte, eller at uvedkommande får innsyn i deira personalia eller andre opplysningar som omhandlar dei, utan at dei har gjeve samtykke til dette.

Framstegspartiet er heilt ueinig i regjeringa si vurdering av at samtykkje er lite eigna for dei fleste behandlingar av personopplysningar. Vi meiner tvert imot at informert, reelt samtykke er det beste behandlingsgrunnlaget for å innhente personopplysningar, og at dei praktiske ulempe- ne ved samtykke, er sterkt overdrivne. Vi vil også framhe- ve at sjølv om innhenting av samtykke kan vere meir om- stendeleg enn automatisk registrering, vil den registrerte få ei mykje sterkare bevisstheit om sin råderett over egne opplysningar.

Framstegspartiet vil vise til at Datatilsynet og Person- vernnemnda har vorte vurderte av Difi, som har utar- beidd ein rapport om desse, der ein finn at tilsynet fyller sine funksjonar som både ombod og tilsynsorgan for først- nemnde og nemnda som klageorgan på ein god måte, og at dette har dei oppnådd innanfor ei moderat ressursramme. Organiseringa så langt har vore hensiktsmessig, og tilseier derfor ikkje behov for endringar.

Framstegspartiet har stor tiltru til Datatilsynet og Per- sonvernemnda sitt arbeid.

Aksel Hagen (SV) [10:33:35] (komiteens leder): Takk til saksordføreren for godt arbeid, interessante og lesever- dige merknader. Det var et veldig godt åpningsinnlegg, og ja, jeg er enig i at dette er en svært viktig sak – det er et svært viktig tema.

Jeg er, som jeg tror vi alle sammen er, en sterk ideo- logisk tilhenger av et helhetlig, innebygd personvern i alle sektorer. Det offentlige skal og må her, som ellers, gå foran med et godt eksempel. Derfor er jeg også glad for at re- gjering og storting i denne personvernmeldinga og denne innstillinga markerer slike ambisjoner på en så klar måte, om innebygd personvern og betydning av samarbeid – for det er jo et helt samfunnsmaskineri, en hel samfunnskul- tur, som skal utvikle en klok personvernpraksis. Det vik- tigste elementet er holdninger til og bevissthet om person- vern hos enkeltpersoner, virksomheter og hele samfunnet som helhet.

Det er da et tankekors, og jeg tror ikke det er det bare for meg, at vi som enkeltpersoner gjerne har et noe sløvt for- hold til dette temaet. Det å ta i bruk ny informasjonstekno- logi i alle ulike varianter er så besnærende effektivt, det er rett og slett så behagelig og så fascinerende, i positiv for- stand, at vi bare gjør det. I praksis stoler vi gjerne ukritisk på systemene, om vi sjøl i teorien og i debatter som her i dag, på mange måter hevder at vi gjør noe annet, at vi har en mer kritisk tilnærming. Altså: Hvis valget står mellom å gjøre noe tungvint og personvernsikkert og det å gjøre noe lettvent og personvernmessig mer tvilsomt, tror jeg vi i praksis i altfor stor grad gjerne velger det siste, som enkelt- personer, men også som medarbeidere eller profesjonelle.

Det enkleste er gjerne det beste, blir det ofte sagt. Over- ført til dagens debatt tror jeg noe av poenget framover må være at vi må prøve å få det til slik at det sikreste også må være det enkleste, eller i hvert fall nesten det enkleste, skal vi lykkes framover.

Det har blitt en trend i det siste at hver gang vi politikkere vil vise at vi er for noe, foreslår vi et nytt departement. Er vi for bolig, skal vi ha boligdepartement, er vi for sjømat, skal vi ha sjømatminister, er vi for reiseliv, skal vi ha reiselivsminister, og er vi mot noe, skal vi ha egen f.eks. asyl- og innvandringsminister eller eget departement. Jeg får litt den samme følelsen når Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti mener at:

«det bør overveies om ikke Justis- og beredskapsdepartementet skal ha det endelige ansvar for å fremme lover initiert av sektordepartementene hvor personvern hensyn er motstående hensyn til de praktiske nyttehensyn som begrunner inngrep i personvernet.»

Tanken er god, men jeg tror den er feil. For det første blir det mye å gjøre for Justisdepartementet, men det viktigste er kanskje at det kan bli en sovepute for andre departementer. Det bryter med sjølve grunntanken om at å tenke personvern og handle deretter, må være et grunnleggende prinsipp for alle departementer i deres virke – for all samfunnsvirksomhet, for den del.

Ellers er det litt fornøyetlig at Fremskrittspartiet mener at hensynet til den enkeltes personvern må vike i sterkere grad enn i dag når det gjelder innvandrere, trygdemottakere og EØS-borgere, men når det gjelder bilister og fartsgrenser, da vendes tomme ned – for da er det såkalt massiv overvåking vi prater om. Samtidig skal jeg ikke henge meg for mye opp i dette. Jeg tror nettopp slike dilemmaer, det å møte seg sjøl i døra, er noe som alle ulike partier fort vil komme opp i når vi prater om dette temaet.

Denne informasjonsteknologien er fascinerende, som sagt, i både positiv og negativ forstand. Den står for en informasjonsinnsamling og -spredning og en kunnskapsinnsamling og -spredning, som i veldig stor grad er svært positiv. Det gjør at flere kan ta del i informasjonsflyten i et samfunn, flere kan ta del i debattene, det er lettere tilgang til kunnskap, og det er lettere å bidra til kunnskapsutvikling. Vi får sånne vakre stikkord som effektivisering, demokratisering og maktspredning.

Samtidig er det ikke tvil om at her ligger det også uante muligheter til maktkonsentrasjon. Flere har vært inne på det, ikke minst saksordføreren – dette med overvåking, dette med at du samler inn mye informasjon som lagres, og som fort kan komme i feil hender. Vi ser at vi har et problem rundt dette med sensur, og vi ser at det er en mulighet her til i stor grad å drive propagandavirksomhet, slik at det blir informasjonsinnsnevring, og ikke informasjons- og kunnskapsutviding.

Heidi Greni (Sp) [10:38:59]: I Senterpartiet er vi tilfredse med at regjeringen i meldingen legger opp til en bred debatt om personvern, samtidig som meldingen omfatter de konkrete forslagene fra Personvernkommissjonen som allerede er fulgt opp. Ved å fastsette grunnleggende prinsipper for godt personvern som skal anvendes i alle sektorer, mener vi det skapes et godt grunnlag for en helhetlig og gjennomtenkt tilnærming. Jeg mener meldingen legger til rette for en styrking av personvernarbeidet.

Når vi snakker om personvern, er det såkalte proporsjonalitetsprinsippet helt vesentlig. Hensynet til person-

vern må vurderes opp mot andre viktige samfunnshensyn og opp mot hensynet til det enkelte mennesket. Ofte innebærer det vanskelige avveininger mellom hensyn som hver for seg er utrolig viktige. Jeg mener meldingen synliggjør de ulike hensyn og avveininger på en god måte.

Et mer komplekst og digitalisert samfunn gir nye muligheter for offentlige myndigheter og nye muligheter for hver enkelt av oss, men det innebærer også mange nye utfordringer, ikke minst når det gjelder personvern. Overvåking kan f.eks. være et effektivt tiltak mot kriminalitet, men det reiser etiske problemstillinger. Teknologiens muligheter må veies opp mot rettsstatsprinsippene. Lignende vurderinger og avveininger må gjøres også på andre områder, der hensikten kan være en mer effektiv offentlig administrasjon, kontrollformål, yringsfrihet eller tilrettelegging for bedre helse- og omsorgstjenester.

Ulike offentlige etater besitter i dag en lang rekke opplysninger om hver enkelt av oss. For å kunne gi gode tjenester til innbyggerne mener Senterpartiet det er riktig og faktisk også viktig at opplysningene kan gjenbrukes på tvers av etatene i større grad enn det som er tilfellet i dag. Det vil kunne gi bedre og mer effektive tjenester overfor den enkelte, men det er viktig også med hensyn til å sikre rettigheter og likebehandling. Dette krever at datasystemene i det offentlige kan brukes på tvers av sektorer og på tvers av etater. For Senterpartiet er det en klar forutsetning at personvern hensynet blir ivaretatt. Gjenbruk av personopplysninger er i praksis bruk av personopplysninger til et annet formål enn det som var innsamlingsformålet, eller brukt av en annen instans enn den som mottok opplysningene. Selv om gjenbruk av personopplysninger ofte vil være i tråd med interessene til den aktuelle personen, skal man likevel trå varsomt. Ved gjenbruk av personopplysninger er det viktig å gjøre en ny vurdering av personvernkonsekvensene, slik også meldingen legger opp til. I tillegg er det viktig at innbyggerne er informert om hvordan og av hvem opplysningene kan bli gjenbrukt.

Senterpartiet ønsker et åpent samfunn bygd på tillit mellom medmennesker, og der personvernet spiller en viktig rolle. Overvåking og kontroll må hvile på en etisk og prinsipiell tilnærming og være minst mulig inngripende overfor innbyggerne. Med et overvåkingssamfunn vil man flytte ansvaret for eget liv og ansvaret for anstendig opptreden fra individet til samfunnet. Senterpartiet ønsker ikke en slik utvikling.

Kontrakten mellom mennesket som bidrar og tar ansvar, og staten, som gir frihet og trygghet, er limet i velferdssamfunnet. Senterpartiet ønsker å styrke dette samspillet. Enkeltmennesket må ansvarliggjøres, og staten må ikke innskrenke friheten gjennom mer byråkratisering, kontroll og overvåking.

Trine Skei Grande (V) [10:43:42]: Dette er et stort og viktig område, og det burde ha vært en enda større debatt. Det er knapt noen sak, egentlig, de siste åra der vi har merket at personvernet trumfer når det blir satt opp mot noe annet – antakeligvis fordi det ikke er nyttig nok. Det er en slags oppfølging av Personvernkommissjonens forslag, sjøl om det for meg er skuffende overordnet. Man har hel-

ler ikke, ut fra de forslagene som ligger der, en restanseliste der man sier hvilke forslag man ønsker å gjennomføre, og når man ønsker å gjennomføre dem. Det mest konkrete forslaget er vel at en regionalisering av Datatilsynet blir lagt dødt. Datatilsynet har en veldig viktig rolle i norsk debatt og er veldig ensom i sin kamp for personvernet. Det er sjelden vi ser andre instanser kjempe for de verdiene som ligger i retten til å ha et privatliv, som Datatilsynet er satt til å forvalte. Vi har sett det på en rekke områder, fra behandlinga av ekomloven til trygdekontroll, til endringer av åndsverksloven og til gjennomføringa av datalagringsdirektivet, DLD. Og det siste vi så, var Helse- og omsorgsdepartementets behandling av Krefregisteret. Der bryr man seg ikke om de innvendingene som kommer med hensyn til Personvernemnda. Ikke nok med at man endrer fra samtykkerett til reservasjonsrett; man gir også forskriftene tilbakevirkende kraft. Personvernemnda reagerer hardt på det – og jeg siterer dem:

«Personvernemndas uavhengighet utfordres dersom et departement på denne måten overstyrer rettsvirkningene av nemndas vedtak.»

Datatilsynet fulgte opp med å si:

«Datatilsynet og Personvernemnda er uavhengige organer, og den uavhengigheten er det viktig å respektere. Det å endre noe tilbake i tid vitner om at man ikke aksepterer det to uavhengige organer har gjort.»

Det oppsiktsvekkende er statssekretær Robin Kåss' sitat til Aftenposten da han ble møtt med disse kommentarene, nemlig:

«Jeg har respekt for Datatilsynet og Personvernemnda, men vi har en annen rolle. For oss er det avgjørende å sikre en god og trygg kreftbehandling.»

Igjen ser vi at personvernet taper. Man respekterer ikke engang sine egne organer, for de er bare satt der til å ha en annen rolle. Alle vi andre har en annen rolle for å ivareta andre ting, og da kan vi la være å bry oss om det.

Vi ser at vi har store utfordringer både når det gjelder sosiale medier, og det som flere har nevnt med begrepet «Big data». Når det gjelder det å ivareta borgerne, er det vår plikt som politikere i landets nasjonalforsamling å ivareta borgernes rettigheter. Det f.eks. å nekte sosiale medier å gi tredjepartsinformasjon har vi fremmet et forslag om her. Vi ser også at det i EU pågår aktive, store prosesser når det gjelder personvern, og mye av den prosessen som ble gjort da man laget datalagringsdirektivet, settes det nå spørsmålstejn ved og er store debatter knyttet til. På samme måte ser vi at FRA-loven fører til store utfordringer for norske borgeres personvern.

Vi kommer til å få en grunnlovsdebatt der jeg håper man vinner fram med at retten til et privatliv også er en viktig del av menneskerettighetene. Men vi må ikke bare ha de store ordene og de store dagene; vi må også diskutere hvorvidt noe av det som må løftes, er de helt små lokale sakene i vår hverdag. Derfor har vi i dag f.eks. også lagt fram et forslag om å gi kommuner mulighet til å avgiftsbelegge kameraovervåking. Vi ønsker at makta bør flyttes ned til kommunene når det gjelder hvor det er lov til å sette opp kameraer og ikke, slik at vi faktisk får en debatt om personvern i det enkelte kommunestyre. I dag er det

fritt fram, og vi vet at disse kameraene egentlig ikke virker. Det er jo slik at det området som vel har 80–90 pst. av alle ran i Norge, også er det området som er desidert mest kameraovervåket – uten at vi ser at det får følger for kriminaliteten.

Det siste feltet som jeg savner i meldinga, er kommunene, som har en så viktig rolle i å lage gode tjenester for sine borgere på nettet, men som også skal holde mål personvernmessig. De burde vært tatt med på laget.

Jeg vil ta opp de forslagene som jeg har vist til.

Presidenten: Representanten Trine Skei Grande har tatt opp de forslagene hun refererte til, og som er omdelt på representantenes plasser i salen.

Statsråd Rigmor Aasrud [10:49:01]: Jeg er glad for at Stortinget har fått denne anledningen til å diskutere personvern. Det er et viktig og omfattende tema, som blir stadig mer aktuelt.

I 2009 la Personvernkommissjonen fram sin rapport om tilstanden og utfordringer for personvernet. Rapporten inneholder mange og gode forslag til tiltak for å ivareta innbyggernes personvern. Flere av tiltakene er allerede gjennomført, som f.eks. logging av innsyn i pasientjournaler. Regjeringen har også etablert den vellykkede slettehjelps-tjenesten slettemeg.no, som bistår folk som opplever krenkelses på nettet. Mange av forslagene krever mer utredning. Det kan best gjøres av sektormyndighetene som et ledd i annet arbeid.

Det er viktig å legge et godt grunnlag for ensartet håndtering av beslektede spørsmål i ulike sektorer. Regjeringen ønsker en helhetlig tilnærming til personvernutfordringene. Det gir de mest robuste løsningene. Vi har derfor lagt fram en melding som tar tak i sektorovergripende personvernutfordringer, f.eks. utfordringer ved gjenbruk av personopplysninger til nye formål, eller bruk av samtykke som grunnlag for behandling av personopplysninger.

Å tenke personvern i utredningsarbeid er en generell utfordring. Skal vi få til gode løsninger uten at det blir uforholdsmessig dyrt eller teknisk krevende, er det avgjørende at personvernet kommer tidlig inn i utredningsarbeidet. Det er samtidig viktig at de som behandler personopplysninger, har fokus på personvern gjennom hele behandlingen. Systemer og rutiner for etterlevelse av personvernregelverket er viktig. God internkontroll er som regel et resultat av bevisste holdninger til personvern. Derfor vil vi utarbeide en veileder om gjennomføring av internkontroll på personvernområdet.

Hver dag etterlater vi elektroniske spor som forteller detaljer om hva vi har gjort, og hvor vi har vært. «Big data» er begrepet som brukes om disse enorme mengdene elektroniske spor. Sporene kan sammenstilles og analyseres. Personvernet utfordres. Dataminimalitet er et viktig personverntiltak i så måte. Det innebærer å begrense personidentifiserbar informasjon til et minimum, f.eks. sånn at vi kan kjøre anonymt gjennom bomstasjonen. Også informasjon til de registrerte om hvilke personopplysninger som behandles, og hva de brukes til, er grunnleggende. Vi må alle være bevisste på hvilken informasjon vi etter-

later oss, og hvordan informasjonen kan sammenstilles og brukes.

Regjeringen ønsker å legge til rette for at flest mulig gode digitale tjenester utvikles i forvaltningen. Digitalisering åpner for å ivareta personvernet gjennom bruk av teknologi, gjennom såkalt «Privacy by Design», eller på norsk: innebygd personvern. Digitale innsynsløsninger, personvernvennlige forhåndsinnstillinger og elektronisk gjenpart, eller mulighet til selv å oppdatere opplysninger, er aktuelle tiltak. Også logging av innsyn i store personregistre kan være viktige personverntiltak. De gir de registrerte informasjon om hvem som har tilgang til opplysninger om dem. Samtidig kan det bidra til å redusere snoking i personopplysninger. Teknologien brukes til å ivareta personvernet. Et annet viktig virkemiddel for også å oppnå innebygd personvern, er gode informasjons-tiltak. De som kjenner rettighetene sine, vil stille krav til personvernvennlige løsninger.

Nordmenn bruker nettbaserte tjenester i stor stil. Personopplysninger flyter over landegrensene. Et godt internasjonalt rammeverk er til stor hjelp når vi skal håndtere utfordringene. Det er også en fordel for både tilbydere og brukere om regelverket i de ulike landene er så ensartet som mulig. Dette er ett av hensynene bak revisjonen av EUs personvernregelverk. Et nytt EU-regelverk vil etter all sannsynlighet være EØS-relevant. Regjeringen følger derfor EU-arbeidet tett for å ivareta norske interesser.

Meldingen som Stortinget i dag har til behandling, gir et godt grunnlag for å jobbe prinsipielt med personvernsspørsmål. Det er det viktig at Stortinget gjør, fordi utfordringene og mulighetene er mange.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Åge Starheim (FrP) [10:54:10]: Eg registrerer at regjeringa vel å ikkje tilkjenne sitt syn på ei eventuell grunnlovfesting av privatlivets fred og personopplysningsvernet no. Vi behandlar i dag ei sak om personvern, og etter Framstegspartiet sitt syn ville det vere heilt naturleg at regjeringa tilkjennegejev svar på dette når vi behandlar denne viktige saka, og ikkje ventar til seinare.

Kvifor vil ikkje regjeringa ta stilling til dette og syte for at vi får ei grunnlovfesting av privatlivets fred og personopplysningsvern no? For Framstegspartiet er enkeltmennesket noko av det aller viktigaste, og enkeltmennesket sin lagnad er veldig viktig, og eg er forundra over at regjeringa då vel å utsetje dette til seinare.

Statsråd Rigmor Aasrud [10:55:13]: Det er jo slik at Stortinget har bidratt til at det ble satt ned en egen kommisjon som jobber med de spørsmålene som har med menneskerettigheter å gjøre, og jeg mener det ville være uklokt om vi nå skulle begynne å gå inn i enkelte deler av det som er et viktig arbeid for den komiteen som jobber med det. Vi vil komme tilbake til de spørsmålene som reises av spørsmålsstilleren her nå, i en helhetlig vurdering knyttet til det arbeidet som skjer her i Stortinget med menneskerettighetene. Vi skal selvsagt bekjenne vårt syn tydelig når vi kommer så langt.

Michael Tetzschner (H) [10:55:55]: La meg gjenta at denne meldingen inneholder veldig mange gode beskrivelser. Det ser ut til at den politiske oppgaven ikke er så mye det å definere problemene eller uttrykke generell interesse for personvern, men det går nettopp på det å stagge de sektorinteressene som alltid trenger ekstra opplysninger, og det å kunne arbeide mot formålsutglidning – at man bruker opplysninger som er innsamlet til et formål, i en annen sammenheng.

Da må jeg stille statsråden et spørsmål som går på et punkt hvor mange i komiteen mente at man med fordel kunne ha uttrykt seg klarere, og det gjelder nettopp gjenbruksproblematikken. Mitt spørsmål til statsråden er dette enkle: Er statsråden enig i at gjenbruk av data må ha samme terskel som førstegangsregistrering?

Statsråd Rigmor Aasrud [10:56:56]: Svaret på det er ja. Det er viktig at man har lovhjemler når man gjenbruker opplysninger, og det er viktig at man også gjør de samme vurderingene om proporsjonalitet og nytte som man gjør i andre sammenhenger. Så det er jeg enig i. Det er viktig at man har lovmessige hjemler for det man skal bruke.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Håkon Haugli (A) [10:57:46]: Jeg vil begynne med å si litt om «To mistenkelige personer». Høyesterettsdommen fra 1952 slo fast at norsk rett inneholder et ulovfestet personvern. Dommen gjaldt visning av en film av Tancred Ibsen, basert på romanen «To mistenkelige personer» av Gunnar Larsen. Historien bygger på en kriminalsak fra 1926 som involverte drap på to lensmenn, deretter en lang, febrilsk og mye omtalt jakt på de to antatte forbryterne. Den ene begikk selvmord idet han skulle pågripes, den andre ble til slutt tatt og fengslet. Da filmen skulle vises, var sistnevnte ferdig med soning, hadde skiftet navn, giftet seg og fått barn. Han var i gang med et nytt liv. Ut fra frykt for at fortiden hans skulle røpes og dermed ødelegge forsøket på å leve et nytt og lovlydig liv, krevde han forbud mot visning av filmen.

Med støtte i bl.a. utenlandske rettskilder konstaterte Høyesterett enstemmig at det finnes et «alminnelig rettsvern for personligheten» i norsk rett, og at dette vernet i utgangspunktet ga mannen rett til å motsette seg visning av filmen. Det er vanskelig å se for seg at Høyesterett i dag ville kommet til samme resultat i avveiningen av ytringsfrihet og personvern, og teknologien er en helt annen. Men dommen var viktig. Den er blitt stående som det første utvetydige uttrykk for at det finnes et ukrenkelig personvern i norsk rett, om det står i Grunnloven eller ikke. Dommen viser oss også at forståelsen av personvern har endret seg, og at personvern stadig må avveies mot andre hensyn.

Trine Skei Grande etterlyste saker der personvernet trumfer andre hensyn. Dette er ikke – og kan aldri bli – målet. Personvern er et viktig hensyn, men det må alltid avveies mot andre viktige hensyn. Kreftbehandling og ytringsfrihet er også viktig.

Stortingsmeldingen vi behandler, er viktig. Ny teknologi gjør det mulig å lagre og bruke personlige data i et om-

fang det hittil har vært vanskelig å se for seg, og lagringen skjer ikke nødvendigvis her i landet. Opplysninger om en kunde i Norge som kjøper noe i en amerikansk nettbutikk, lagres kanskje i Taiwan eller Sør-Korea. Personvernet utfordres fra alle kanter. «Big data» er stikkord for de enorme mengdene elektroniske spor som vi etterlater oss når vi lever stadig større deler av livet vårt på Internett.

Det er behov for å verne om viktige prinsipper, og det er helt avgjørende at Norge både deltar i og tar konsekvensene av det brede internasjonale arbeidet som nå pågår på personvernområdet. «Personopplysninger flyter over landegrensene.» Ja, det er riktig. Et internasjonalt rammeverk er helt avgjørende om vi skal håndtere denne utfordringen.

Både OECD og Europarådet har personvern på sin dagsorden, og EU jobber med en oppdatering av personverndirektivet. Forslaget som diskuteres i EU, innebærer bl.a. en tydeliggjøring av den enkelte innbyggers eiendomsrett til egne personopplysninger og en rett til sletting. Det nye EU-regelverket vil etter all sannsynlighet være EØS-relevant og få betydning i Norge, og det er bra at regjeringen følger EU-arbeidet tett.

Personvern er en viktig menneskerettighet og en viktig bærebjelke i et demokratisk samfunn. Uten rett til et privatliv vil det ikke være mulig for det enkelte menneske å skape seg et rom for å utvikle personlige refleksjoner og vurderinger på et selvstendig grunnlag uten å bli forstyrret eller kontrollert av andre. Et dårlig ivaretatt personvern vil sette demokratiet i fare ved at borgerne begrenser sin deltakelse i åpen meningsutveksling og politisk aktivitet. Folk kan frykte at opplysninger om personlige forhold blir gjort kjent. Man kan også legge begrensninger på seg selv av frykt for at noen registrerer og lagrer opplysninger. Teknologien kan virke truende og begrensende og gi muligheter for overvåkning og misbruk. Men teknologi kan også være frigjørende, slik vi så under den arabiske våren. Et åpent samfunn hviler, og må også hvile, på fri utveksling av kunnskap og informasjon elektronisk. I dette ligger dilemmaet. I den praktiske politikken må vi avveie hensyn og sikre at lovgivningen på personvernområdet holder tritt med den teknologiske utviklingen.

Regjeringen har fulgt opp Personvernkomisjonens rapport om tilstanden og utfordringer for personvernet i Norge. Flere tiltak er gjennomført, og noen bør gjennomføres med et solid sideblikk på hva som skjer i landene rundt oss.

Bård Hoksrud (FrP) [11:02:48]: Dette er en kjempeviktig sak, og som mange har vært oppe og sagt, det handler om personvernet til den enkelte. Og det er litt spesielt å registrere at når man diskuterer noe av det samme, er det fra en komité til en annen komité helt klart forskjellige ting som er viktig – man vektlegger annerledes.

Jeg har lyst til å starte med å skryte av Datatilsynet, fordi jeg mener at Datatilsynet gjør en utrolig viktig jobb. Det er aktivt, det er tydelig, og det gir klare meldinger tilbake når det opplever overgrep fra det offentlige, spesielt kanskje fra statlige etater og virksomheter. I Aftenposten den 21. mai går det klart fram at «Overvåkerne bryter loven», altså både Toll- og avgiftsdirektoratet og Sta-

tens vegvesen, og det viser med all tydelighet at man bryter personvernet til den enkelte. Det er ganske alvorlig at etatene faktisk ikke kan dokumentere at internkontroll og informasjonssikkerhet er ivaretatt. Det er 70 000 mennesker som hver eneste dag blir filmet og overvåket, og i lovforslag som nå er lagt fram, ønsker man å utvide muligheten for Tollvesenet til å lagre informasjon i opptil ett år om alle som kjører langs strekningene. Vi mener at det er alvorlig og vil være et inngrep i den enkeltes personvern. Jeg er enig med dem som sier at ny teknologi gir masse nye muligheter, men det gir definitivt en del utfordringer, og da kanskje spesielt knyttet til personvernet.

Jeg registrerer at det har vært svært lite i denne debatten om datalagringsdirektivet, som vil være et stort inngrep i den enkeltes personvern, og som fortsatt heldigvis ikke er ordentlig på plass. De av oss som ikke er glad i datalagringsdirektivet, er glad for at man ikke har fått det på plass, og det ser ut som om det fortsatt vil ta litt tid før det kan komme på plass. Forhåpentligvis blir det ny regjering til høsten som gjør at det blir en ny diskusjon mellom nye regjeringspartnere hvorvidt man skal innføre datalagringsdirektivet eller ikke.

Jeg har også lyst til å komme inn på FRA-loven, fordi det er en kjempeviktig sak, som kan bety mye for personvernet til enkeltmennesker i Norge. Veldig mye av tele- og datatrafikken fra Norge rutes gjennom Sverige, og svenske myndigheter, både forsvar og politi, gis mulighet til å gå inn og sjekke den enkeltes e-post og til og med sjekke innhold i e-post som går via Sverige. Vi har utfordret samferdselsministeren flere ganger på dette – nå ser jeg også at samferdselsministeren er i salen – og vi har også utfordret tidligere samferdselsministre om å ta hensyn til dette, sørge for å følge opp overfor svenske myndigheter og i hvert fall sørge for at norske borgere får de samme rettighetene som det borgere i Sverige har med tanke på beskyttelse mot denne loven.

Så har jeg lyst til å vise til representanten Skei Grandes forslag. To av forslagene er vi veldig enig i. Det er forslag nr. 2 og forslag nr. 3. Forslag nr. 2 går på å be regjeringen arbeide aktivt overfor EU for å sikre at den nye personvernforordningen skal gi et høyere beskyttelsesnivå for personvernet enn det man har i dag. Forslag nr. 3 går på å be regjeringen på egnet måte bidra til å sikre at brukere av sosiale medier har krav på innsyn i hvilke opplysninger som utleveres til tredjepart. Dette er veldig bra og veldig gode forslag.

Når det gjelder forslag nr. 4, er vi mer skeptisk. Vi ser definitivt at noe av intensjonen til Venstre er bra, og man sørger for at man får en diskusjon også lokalt rundt personvern og viktigheten av personvernet til den enkelte. Men vi liker definitivt ikke at man skal kunne innføre en avgift i kommunen for alle som skulle ønske å sette opp kamera på sin egen eiendom. Det er vi kritiske til, men vi kommer til å støtte forslag nr. 2 og forslag nr. 3. Vi håper at flere partier gjør det samme, fordi det er gode forslag, som vil ivareta personverninteressene til norske borgere.

Eirik Sivertsen (A) [11:07:58]: Jeg er enig med siste taler i at den teknologiske utviklingen har gitt oss alle fan-

tastiske nye muligheter, og vi tar dem i bruk, selvfølgelig. Nordmenn er f.eks. blant de ivrigste brukerne av nett og sosiale medier i Europa, ifølge Eurostat. 93 pst. av nordmenn i alderen 15 til 29 år har en Facebook-konto, og over halvparten av dem som har fylt 60, er på Facebook.

Men det går en rød tråd av elektroniske spor gjennom et moderne liv. Elektronisk betaling er for min og mange andres del snart helt enerådende. Vi drar kortet, og kontoutskriften min er en detaljert oversikt over hvor jeg har vært, hva jeg gjorde, og hva det kostet.

Jeg ser at dvd-salget stuper. Vi strømmer filmene våre nå, akkurat som vi har gjort en stund med musikken. Jeg ser at jeg kan dele musikkvalgene mine og filmene jeg har sett, med venner og bekjente på streaming-tjenestene. Det betyr at de dataene blir lagret. Vi bruker mobiltelefon med mange kjekke og nyttige app-er. Noen av dem er til og med ferdig installert når du får telefonen. Min telefon har f.eks. en app som heter Google kart, som stadig forteller meg at jeg må dra på jobb for å rekke det tidsnok. Det viser kartet, med veien til jobben og anslått forbrukt reisetid – kjekk liten greie. Jeg er likevel litt overrasket over at den app-en vet hvor jeg jobber, for jeg har aldri fortalt det. Jeg kan ha noen antakelser om hvordan den fant det ut – den baserer seg antakelig på posisjonsdata og på hvor jeg oppholder meg i et gitt tidspunkt mellom mandag og fredag. Men disse dataene blir altså registrert, altså hvor jeg jobber, uten at jeg har gitt mitt samtykke til at det gjøres en slik slutning. På Facebook, kanskje det eneste stedet, blir altså alle mine utsagn udødeliggjort. Alle disse digitale mulighetene gir oss muligheter. De borger for effektive og gode løsninger, og de er gode. Vi ser at det offentlige kommer også etter.

Hver for seg er ikke disse registreringene så farlige. Men av og til har jeg tenkt på: Hva skjer hvis noen kobler dette sammen? Hva skjer hvis noen kobler sammen alle de opplysningene som er lagret om mitt liv? Er det en tanke jeg er komfortabel med? Jeg må innrømme at det er jeg ikke.

Da har jeg lyst til å understreke at dette ikke bare er et spørsmål om forholdet mellom den enkelte innbygger og det offentlige. I like stor grad – om ikke større – er det også et spørsmål om forholdet mellom den enkelte innbygger og det private næringsliv, fordi data- og personopplysninger er stor butikk, og det vil bli mer butikk. Punkter hvor det er mulig å velge bort å bli registrert, er nok passert.

Vi må få på plass ordninger der kunnskap og bevissthet om hva som registreres, hvordan og hvor lenge det lagres, er viktig, og der den enkelte har forutsetninger for å kunne ha et forhold til opplysninger om sin egen person. Men vi har ennå ikke funnet gode nok svar på hvordan vi skal gjøre dette.

Det er en viktig diskusjon vi har i dag. Det er en viktig melding, som angir mange gode tiltak. Men jeg er helt trygg på at det verken er siste gangen vi gjør dette, eller at vi har funnet alle de svarene vi trenger for hvordan den enkelte skal kunne ta kontroll over sporene en etterlater seg, hvilke opplysninger som lagres om en selv, og hvordan de brukes også i framtiden.

Presidenten: De talerne som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Statsråd Rigmor Aasrud [11:11:26]: Jeg har lyst til å takke representantene for en god debatt om et viktig tema. Bare noen få kommentarer fra min side om noe av det som har vært sagt i debatten.

Jeg er bekymret, på samme måte som mange av representantene her, for bruken av sosiale medier og det at opplysninger lagres og vi ikke har kjennskap til hvor man nødvendigvis lagrer disse opplysningene. Så er det sånn at veldig mange av aktørene innenfor bransjen er registrert i helt andre land enn Norge, og således ikke er innenfor norsk lovgivning. Derfor er det viktig at vi deltar bl.a. i EU-samarbeidet og i andre samarbeid for å kunne påvirke og minne om våre holdninger til personvern. Det tror jeg er viktig.

Så synes jeg det er interessant at opposisjonen er bekymret for svensk politikk, for det er også regjeringen. Det er grunn til å være bekymret for FRA-loven. Vi har tatt opp forholdet med svenske myndigheter en rekke ganger, uten å få noen særlig respons på det vi tar opp. Men man har gjort en endring her i Stortinget når det gjelder ekomloven, som pålegger tilbydere å opplyse om at trafikken går gjennom Sverige, sånn at de som kjøper tjenester, kan gjøre informerte valg.

Så er det interessant det representanten Bård Hoksrud sier, at man kan se litt forskjellig på personvernet alt etter hvilken komité man sitter i. I innstillingen registrerer jeg at medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti skriver at de

«ville anse det som et fremskritt for personvernet hvis prinsippet om informert samtykke også var en betingelse for bruk av «cookies»»,

altså såkalte informasjonskapsler. Da er det jo interessant å se hva de samme partiene mente om informasjonskapsler da ekomloven ble behandlet. Da sa man at det skulle være tilstrekkelig å gi generell informasjon *uten* å informere om hvilke teknikker som benyttes, hvilke opplysninger som behandles, og formålet med behandlingen, eller hvem som behandler disse opplysningene. Så jeg skjønner at det kan være litt vanskelig å holde orden på sine synspunkter om personvern litt avhengig av hvilket ståsted man har.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [11:14:04]

Innstilling frå transport- og kommunikasjonskomiteen om E39 Rogfast i Rogaland – førehandsinnkrevjing av bompengar (Innst. 282 S (2012–2013), jf. Prop. 117 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten forslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talarlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Magne Rommetveit (A) [11:14:50] (ordfører for saka): Rogfast er eit svært viktig prosjekt for å realisera ein framtidig opprusta og ferjefri kyststamveg, E39, på strekninga frå Stavanger og nordover kysten heilt opp til Trondheim, noko som også vil gje eit nasjonalt verdiskapingsløft.

Samtidig er Rogfast eit prosjekt som vil gje store lokale og regionale effektar ved at Rogaland med dobbeltløp 25 km undersjøisk tunnel vert kopla saman med ferjefritt samband mellom nord- og sørfylket. I tillegg vil sidearmen med ein 4 km enkeltløpstunnel til Kvitsøy innebera ferjeavløysing for dette øysamfunnet. Den næringsmessig viktige kyststripa mellom Bergen og Stavanger vil også, ved realisering av Rogfast, koma eit viktig steg vidare mot ferjefritt og opprusta samband.

Dette høyrer så godt og viktig ut at me vel helst burde vedta byggjeart allereie i dag. Dessverre er det ikkje så vel, men vedtaket som Stortinget er invitert til å vera med på å gjera i dag, er eit svært viktig steg på vegen for at prosjektet skal ha ei god framdrift på plan- og prosjekterings-sida, og det vil gjera det mogleg for oss å gjera endeleg utbyggingsvedtak om forhåpentlegvis ikkje altfor lenge.

Det denne saka dreier seg om, er etter søknad frå alle dei kommunane det gjeld, og Rogaland fylkeskommune å godkjenna førehandsinnkrevjing av bompengar til Rogfast på ferjesambandet Mortavika–Arsvågen i inntil tre år, fram til eit eventuelt vedtak om bygging av prosjektet ligg føre. Dette vil gje om lag 85 mill. kr brutto i bompengar per år. Det er lagt opp til at innkrevjinga skal gje same årlege inntektene som det har vore ved bompenginnkrevjing ved sambandet sidan 2001, for delfinansiering av prosjektet fv. 47, T-sambandet.

Det vert i denne saka lagt fram eit alternativt takst- og rabattsystem samanlikna med det som vart lagt fram for lokalpolitisk behandling. Dette er gjort for å få takst- og rabatteringsystemet til å verta i tråd med Eurovignett direktivet, og dette vil verta lagt fram for lokale styresmakter før Vegdirektoratet gjer eit nytt takstvedtak.

Som tidlegare nemnt vil Stortinget seinare i eiga sak ta stilling til sjølv Rogfast-prosjektet. Og dersom det ikkje då, mot all formoding slik iallfall eg ser det, skulle verta vedteke utbygging av Rogfast, slår denne proposisjonen fast at overskytande midlar i tilfelle skal nyttast til utbetring av E39 på strekninga Arsvågen–Mjåsund.

Alle partia som er representerte i transport- og kommunikasjonskomiteen, bortsett frå Framstegspartiet, står bak innstillinga slik den no ligg føre. Eg går ut frå at Framstegspartiet sjølv vil gjera greie for sitt forslag.

Arne Sortevik (FrP) [11:18:18]: Ja, det vil vi.

Ferjefri E39 er et viktig nasjonalt prosjekt. Jeg tror det

er bred og full politisk enighet om det. Men Fremskrittspartiet vil ha statlig finansiering. Derfor viser jeg til Dokument 8:80 S for 2012–2013, som er et representantforslag fremmet av representanter fra Fremskrittspartiet om nettopp bygging av ferjefri E39 basert på prosjektfinansiering og prosjektorganisering, og til tilhørende innstilling, som behandles samtidig med behandlingen av ny Nasjonal transportplan for perioden 2014–2023.

Fremskrittspartiet vil bygge ferjefri E39, hvor Rogfast inngår, raskere enn regjeringens tidsanslag på 20 år og med full statlig finansiering. I Dokument 8-forslaget fremmes bl.a. følgende delforslag:

«Stortinget ber regjeringen godkjenne bygging av prosjekt ferjefri E39 slik det er beskrevet i hovedrapport datert desember 2012. Det gjøres utenfor rammen av ny Nasjonal transportplanplan 2014–2023 og med avklart, forutsigbar, langsiktig, statlig finansiering til prosjektet.»

Vi vil også i forbindelse med innstillingen til Dokument 8-forslaget foreslå at regjeringen legger til grunn prosjektoppstart i 2013 og et mål for ferdigstillelse på 15 år.

Derfor går Fremskrittspartiet imot forhåndsinnkrevjing av bompenger til prosjektering av E39 Rogfast i Rogaland på fergesambandet Mortavik–Arsvågen, som del av brukerfinansieringen av prosjektet.

Fremskrittspartiet viser til svar på spørsmål nr. 2 i denne saken om forhåndsinnkrevjing av bompenger og har merket seg de nye opplysningene om de foreløpige beregningene av tilleggsregningene til veibrukerne, som ikke er omtalt i saken. Basert på 15 års etterskuddsinnkrevjing vil bompengbidraget til investeringskostnadene være 9 500 mill. kr. Finansieringskostnadene vil være mellom 7 mrd. kr og 8 mrd. kr – altså mellom 7 000 mill. kr og 8 000 mill. kr – og innkrevingskostnadene vil være mellom 100 mill. kr og 150 mill. kr. Samlet regning til veibrukerne for dette prosjektet, finansiert slik regjeringen og andre partier har tenkt å gjøre det med brukerfinansiering, vil altså bli mellom 16 mrd. kr og 17,5 mrd. kr, for et prosjekt som det skal koste vel 12 mrd. kr å bygge. Finansieringen – slik den er planlagt – påfører veibrukerne en stor, unødvendig og svært urimelig ekstrakostnad.

Virkningen av hele prosjektet Ferjefri E39 er en reduksjon i tids- og reisekostnader for veibrukerne på mellom 4 mrd. kr og 6 mrd. kr årlig. Samfunnsnyten er stor. I et 40-årsperspektiv tilsvarer dette mellom 160 mrd. kr og 240 mrd. kr. En foreløpig prislapp på hele prosjektet Ferjefri E39 ligger på mellom 100 mrd. kr og 120 mrd. kr.

Prosjektet Ferjefri E39 fremstår ikke bare som et av de aller viktigste nasjonale samferdselsprosjekter i nyere tid, men også som et av de mest lønnsomme. E39 Rogfast inngår som sagt i dette nasjonale prosjektet, og en finansiering med bompenger fremstår, som jeg har sagt, som helt unødvendig. Jeg tar derfor opp Fremskrittspartiets forslag i innstillingen, som lyder:

«Stortinget samtykker i at omtalt prosjekt, Rogfast i Rogaland, bygges som del av hovedprosjektet Ferjefri E39 og baseres på full statlig finansiering.»

Ett av de skryteprosjektene som dagens regjering så

ivrig lekket fra regjeringens eget forslag til ny NTP, før den ble offentliggjort, var nettopp ferjefri E39. Men finansieringen var og er lite å skryte av. Som vanlig under denne regjeringen, skal viktige veiprosjekter finansieres med ekstraskatt til brukerne, mens regjeringen villig fullfinansierer f.eks. jernbaneutbygging på Østlandet. I denne saken kommer en stor del av regningen for Ferjefri E39, som regning sendt til bilistene. Rød-grønn veibygging er skryt over nye veier, betalt av bilistene. Derfor er det på tide med en ny veipolitikk, der staten tar regningen.

Presidenten: Da har representanten Sortevik tatt opp det forslaget han refererte.

Trond Helleland (H) [11:23:29]: Dette er en slags førpremiere på en av de virkelig store samferdselspolitiske løftene i norgeshistorien. Det å knytte Nord-Jæren og Haugalandet sammen er virkelig noe som det er sus over. Men vi må ikke sprette sjampanjen ennå. Det er forhåndsinnkrevning av bompenger, og Stortinget skal få saken tilbake til behandling når det endelige opplegget er klart. Men uansett er dette en viktig markering av at det er en bred politisk vilje til å gå videre med et av de virkelig store prosjektene, nemlig Ferjefri E39.

Høyre gir sin tilslutning til de merknadene som saksordføreren Rommetveit allerede har gått igjennom, og jeg håper at Stortinget – når vi får saken tilbake – kan gi et endelig klarsignal for dette fabelaktige prosjektet.

Kjell Arvid Svendsen (KrF) [11:24:43]: Saken som vi i dag behandler, gjelder forhåndsinnkrevning av bompenger på E39 Rogfast. Det er et område jeg kjenner rimelig godt, og jeg har fulgt den saken i mange år. Forbindelsen skal knytte Nord-Jæren sammen med Haugalandet, og saksordføreren gjorde godt rede for hele saken.

Dette er en sak som har utrolig stor og solid forankring, både lokalt og regionalt. Jeg er glad for at det er stor enighet om at vi nå skal gå videre med å få bompenger til dette, selv om – som også andre har sagt – en venter i lengsel på den dagen det blir fattet et vedtak om at det skal bygges. Dette som har blitt drevet fram lokalt – viktigheten av å knytte rogalendingene sammen – er jo tatt videre til dette som hele Vestlandsrådet har sluttet seg til; den ferjefrie Kyststamveien. Dette er det store og første prosjektet, og det er utrolig viktig at en faktisk får muligheten til å gå videre med planleggingen av det.

Det er – som det er blitt sagt – stor samfunnsøkonomisk nytte i prosjektet. Det avløser to ferjestrekninger: Mortavika–Arsvågen, som er det nest største av sambandene når det gjelder antallet biler, og Mekjarvik–Kvitsøy, som er mindre. I tillegg fortsetter vi innkrevningen av bompenger når T-forbindelsen åpner – den skulle faktisk ha vært åpnet denne uken, men blir utsatt til høsten – og dette skal gjelde i tre år. Dette har vært drevet fram lokalt, og jeg var faktisk med på møtene da dette startet i Rogaland. Og det som ligger i NTP-en når det gjelder selve byggingen, er en liten del statlig finansiering, og det ble veldig mye som skulle finansieres med bompenger. Da sa de i denne gruppen: Dette prosjektet er så viktig. Dette må vi få til, og vi

må se på alle muligheter, selv om vår egenbetaling faktisk kommer til å bli stor. Og det har det faktisk vært utrolig stor enighet om, både politisk og i organisasjonene NHO og LO. Det har vært full enighet om at dette er et så viktig prosjekt for oss. Derfor er dette en stor dag for Rogaland, når vi nå faktisk får lov til å starte med innkrevningen av bompenger. Det er utrolig viktig for å opprettholde framdriften i dette prosjektet. Dette er en gledens dag, både for oss som har vært med på det og for Rogaland som helhet.

Statsråd Marit Arnstad [11:27:51]: Rogfast-prosjektet kommer til å være et svært viktig prosjekt for utviklingen av hele Vestlandsregionen, men også en viktig del av regjeringens langsiktige ambisjon om å bygge ut E39 mellom Kristiansand og Trondheim til en ferjefri standard.

Jeg må – i likhet med foregående taler – understreke at vi i dag ikke legger opp til behandling av sjølve prosjektet. Det kommer vi behørig tilbake til, men vi tar stilling til spørsmålet om forhåndsinnkrevning.

E39 Rogfast kan bli verdens lengste og dypeste undersjøiske tunnel. Prosjektet omfatter en tunnel på ca. 25 km med to løp mellom Randaberg på Nord-Jæren og Bokn på Haugalandet. I tillegg er det også planlagt en undersjøisk tunnel på om lag 4 km, med ett løp som en arm til Kvitsøy. Det er et stort og viktig prosjekt, og det kommer selv sagt også til å få ganske lang byggetid – det må vi erkjenne.

Rogfast er omtalt i Nasjonal transportplan 2014–2023, som Stortinget nå har til behandling, og prosjektet er beregnet til å ha stor positiv samfunnsøkonomisk netto nytte. Regjeringen legger også vekt på at prosjektet bidrar til regionforstørring gjennom å knytte sammen bo- og arbeidsmarkedsregionene på Nord-Jæren og Haugalandet.

Fra regjeringens side er det lagt til grunn at prosjektet skal gjennomføres i perioden 2014–2023, med åpning for trafikk i slutten av tiårsperioden. Kostnadsoverslaget for prosjektet er 12,2 mrd. kr i 2013-prisnivå.

Det vi behandler i dag, er at det er satt av 2,4 mrd. kr i statlige midler til prosjektet i tiårsperioden, inkludert kompensasjon for økt merverdiavgift, i tillegg til bompenggebidraget. Men det vi behandler i dag, er spørsmålet om forhåndsinnkrevning av bompenger, som kan pågå – etter vedtak i Stortinget i dag – i inntil tre år, for eventuelt vedtak om bygging av selve prosjektet legges fram.

Det går fram av komiteens innstilling at det er stor enighet om at Rogfast er et viktig prosjekt, og at det også er nødvendig og riktig å komme i gang med forhåndsinnkrevning knyttet til prosjektet. Komiteen legger vekt på at prosjektet er samfunnsøkonomisk lønnsomt, og at det vil gi en betydelig reduksjon i reisetid mellom Nord-Jæren og Haugalandet, med alle de positive ringvirkninger det vil få.

Forslaget om forhåndsinnkrevning av bompenger blir støttet av alle partier bortsett fra Fremskrittspartiet. Jeg er glad for at det er så bred støtte i Stortinget både for nå å åpne for forhåndsinnkrevning og for å kunne gå videre med prosjektet i sin helhet når den tid kommer.

Det å åpne for forhåndsinnkrevning til Rogfast utnytter et lokalt potensial ettersom innkrevningen vil erstatte den innkrevning som nå foregår til T-sambandet. T-sambandet er planlagt å åpne sommeren/høsten i år, og det er, som vi

også har hørt fra tidligere talere, full lokal tilslutning om å innføre forhåndsinnkreving til Rogfast.

Jeg vil gjerne få lov til å takke komiteen for rask behandling. Med dette vil det være mulig å unngå opphold i innkrevningen når T-forbindelsen åpner. Det vil også bety at man desto raskere vil kunne komme tilbake og forelegge Stortinget selve utbyggingsprosjektet når det er klart.

L a i l a D å v ø y hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Bård Hoksrud (FrP) [11:31:59]: Det høres nesten ut som om noen spretter sjampanjen for å få lov til å begynne med forhåndsinnkreving av bompenger. Jeg synes det er litt spesielt.

Nå har det på mange måter vært sånn at siden 2001 har T-forbindelsen vært finansiert av deler av ferjebillettene. Så det er kanskje frykt for at man nå skulle sette ned ferjebillettene, sånn at folk ville sett hva de faktisk har betalt i ekstraregning for T-forbindelsen – den statlige ansvarsfraskrivelsen. Kanskje er dette statsrådets motiv for å sette i gang forhåndsinnkreving for noe man egentlig ikke vet om man har tenkt å bygge, for det skal man først bestemme seg for etter at man har utredet og prosjektert det, og etter at bilistene har betalt inn noe sånt som 280 mill. kr i ekstra bompenger gjennom økt ferjebillett.

Statsråd Marit Arnstad [11:32:51]: Det er bred oppslutning i Stortinget om at man i denne typen prosjekt kan starte forhåndsinnkreving av bompenger, og det er bred oppslutning i Stortinget i denne spesielle saken om at man kan starte forhåndsinnkreving av bompenger. Og det er ikke noen tvil om at det også innebærer et startsignal for selve prosjektet. Hvis alt går som planlagt, må en kunne regne med at en om ikke altfor lenge kan invitere Stortinget til å ta stilling til selve prosjektet. Det vil også være med bompenger.

Jeg har merket meg at representanten Sortevik fra Fremskrittspartiet sier at med Fremskrittspartiet i regjering vil man få en ny vegpolitikk. Ja, jeg undrer meg på det ettersom Fremskrittspartiet ikke ser ut til å være enig med noen av dem de eventuelt skal samarbeide med hvis de kommer i regjering. Bare i dag er det to saker i Stortinget der Høyre og Fremskrittspartiet til sammen er uenige om finansieringen av prosjekt som representerer omtrent 15 mrd. kr.

Bård Hoksrud (FrP) [11:33:53]: Statsråden sier at det pleier å være bred enighet om å starte forhåndsinnkreving. Da har man stort sett bestemt seg for at man skal iverksette prosjektet. Jeg har lyst til å minne statsråden om hva hennes eget embetsverk har skrevet i proposisjonen, og som jeg forventer at statsråden står inne for, og det er at dette er ingen start på utbygging av Rogfast. Det skal vi komme tilbake til når planlegging og prosjektering er ferdig. Så dette er vel ikke helt i tråd med alle de andre forhåndsinnkrevingsprosjektene, for da har man stor sett bestemt seg for at man skal bygge. Her er det ikke tatt noen som helst be-

lutning. Selv om statsråden sier at man tar sikte på å gjøre det, sier man i proposisjonen veldig klart det motsatte, at det skal man først ta stilling til når man har sett prosjekteringen. Så det er kanskje sånn at det ikke er så enkelt som at dette er helt likt alle andre forhåndsinnkrevingsprosjekter.

Statsråd Marit Arnstad [11:34:47]: Det skulle bare mangle om ikke regjeringen i proposisjonen om forhåndsinnkreving la til grunn at en så stor sak må man også på et senere tidspunkt ha en selvstendig behandling av. Dette er jo et stort og viktig prosjekt, som kommer til å ha stor betydning, og det er klart at man skal ha en egen behandling av det i Stortinget.

Den behandlingen skal vi ikke forskuttere i dag. Men jeg legger jo merke til at det er en bred enighet mellom de politiske partiene, med unntak kanskje av Fremskrittspartiet, om både forhåndsinnkrevningen og også om forventninger til oppstart av selve prosjektet. Det legger også regjeringen til grunn i det forslaget til Nasjonal transportplan som vi har lagt fram for Stortinget.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed over.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Tore Nordtun (A) [11:35:46]: Det er en forhåndsinnkreving vi behandler i dag, men den saken regjeringen nå legger fram, er virkelig en sak med store perspektiver over seg og ikke minst framtidsmuligheter. Vi knytter ikke bare Nord-Jæren og Haugalandet sammen for framtiden, trafikkalt og kulturelt, men vi tar nå hele begynnelsen på kyststamveien. Dette er to regioner som lengter etter å komme nærmere hverandre, og det er to regioner med et stort potensial for vekst i framtiden. Her vil det skje mye aktivitet.

Kostnadene er foreløpig beregnet til 12,2 mrd. kr. Det får man komme tilbake til. Men det er ikke tvil om at Stortinget i dag gir et startsignal for hele prosjektet.

Det er særdeles viktig at vi nå avklarer og tar stilling til bompengene. Det legger inn en framdrift i prosjektet, som vil komme mye hurtigere i gang, med planer og beregninger, slik at vi får det på plass om en del år.

Det er, som jeg har sagt, veldig flott med sysselsetting og vekst i regionen, ikke minst for å knytte hele Vestlandet sammen på en mye bedre måte enn i dag. Er det noe folk slutter opp om, er det nettopp de store planene for veiutbygging på Vestlandet som ligger innbakt i denne saken.

Jeg vil også si, som jeg sa tidligere, at det er viktig at vi nå legger inn forhåndsinnkreving for å få en framdrift i disse planene.

Fra Rogalands side er vi godt vant. Vi har også Rennfast i dette området. Det har gått som smurt, vi har nedbetalt det lenge før tiden, og folk har sluttet opp om det. Er det noe vestlendingene er innforstått med, er det forhåndsinnkreving av bompenger. Vi har jo hatt ferjesamband i alle år og betalt bompenger, så dette er for så vidt ikke noe nytt. Vi må få det på plass, og da må vi også gå inn for denne finansieringsdelen.

La meg til slutt si at det er én ting som gjør meg skikkelig urolig, og det er Fremskrittspartiets markante motstand mot bompenger og forhåndsinnkrevjing. Det er jo ikke noe nytt, men når de nå sier at de – mot formodning – til høsten skal gå i regjering sammen med Høyre, er dette en av de viktigste sakene, sammen med innvandringspolitikken, som de skal ha på plass. Da er jeg noe urolig for hele denne saken – hvis det som skal stå i veien for ferjefri E39 er at vi nå skulle få en ny regjering, og Fremskrittspartiet setter alt inn på å hindre at vi får dette veiprojektet på plass.

Magne Rommetveit (A) [11:38:59]: Takk for ein fin debatt så langt.

Førehandsinnkravde bompengar er dei aller beste bompengane ein kan ha. Det er mest dei beste pengane ein kan ha i det heile. For viss ikkje må ein jo ta opp lån og betala renter. Her kan ein faktisk få renter for pengane heilt fram til ein bruker dei. Og 85 mill. kr i året vil gjera at ein verkeleg kjem godt i gang med dette arbeidet.

Så ein liten visitt til Framstegspartiet. Eg følgde så vidt med på at dei hadde landsmøte i helga. Der blei det slått fast i programmet at viss det er fylkesvegferjesamband som får ferjeavløysing, kan partiet vera med på bompengeløysing.

Då litt til Hoksruvs veldig indignerte måte å snakka på – på vegner av alle bilistar: Dersom dette hadde vore eit fylkesvegferjesamband – Mortavika–Arsvågen – og ein hadde gått inn for det, korleis hadde ein då stilt seg? Dersom me i ei hand vending skulle ha omklassifisert denne europavegen til fylkesveg, korleis hadde Hoksrud då stilt seg i salen i dag?

Ingebjørg Godskesen (FrP) [11:40:41]: Det er nærmest vittig her i dag å høre på lovprisningen av det å få lov til å betale bompenger på forhånd. Det er, som Bård Hoksrud sier, nesten så man kunne sprette sjampanjeflasken.

Men det gjør meg faktisk vondt å tenke på alle dem som nå må betale bompenger, og som kanskje aldri får lov til å bruke denne veien. Jeg kan ta et godt eksempel når det gjelder E18 Kristiansand–Grimstad. Min far var med på å betale bompenger til denne veien i mange år. Så dør han tre uker før veien kunne åpnes. Da har han oppgjennom betalt ganske mye penger. Det å la folk betale penger for noe de aldri kan få lov til å bruke, synes jeg er forkastelig.

Så kan jeg si for å berolige: Det er ikke nødvendig å være urolig for vår politikk. Det er nemlig bare å stemme på Fremskrittspartiets forslag, for da er det staten som betaler veiene.

Janne Sjelmo Nordås (Sp) [11:41:45]: E39 vil gi et ferjefritt veisamband mellom Nord-Jæren og Haugalandet. Det vil bygge regionene sammen, det vil gi grunnlag for ny verdiskaping, og det vil gi et større pendlingsomland. Det er regionbygging. Det tror jeg veldig mange ser.

Det er godkjente kommuneplaner for prosjektet, og arbeidet med reguleringsplaner er godt i gang og vil være ferdig i løpet av første halvår 2013. Det er på denne bakgrunn vi sier ja til forhåndsinnkrevjingen av bompenger, slik at man skal komme videre med den ambisjonen re-

gjeringen har om bygging av E39 langs kysten av Vestlandet.

Det vil gi helt andre muligheter for næringsliv og bosetting, og det er noe vi støtter fullt og helt opp om. Senterpartiet er veldig klar på at det er viktig, det vil vise en framtid som kan styrke både verdiskaping og bosetting i en stor del av landet vårt.

Det som gir grunnlag for uro, er opposisjonspartiene, som har så utrolig ulik inngang når det gjelder finansieringen av veiprojekter. Fremskrittspartiet er imot alt som handler om bompenger. De skal tilbakebetale de prosjekter man er i gang med, der man allerede har brukt 25 mrd. kr, og de er ikke innstilt på å bruke OPS, som Høyre vil. Det er en høy kostnad dersom Høyre får sin løsning igjennom. På de 13 prosjektene som er lagt fram fra Høyre på veisiden, er det beregnet til 7 mrd. kr over 20 år. Man kan stille spørsmål om Vestlandet vet hva de får, hvis man støtter de partiene.

Nei, forhåndsinnkrevjing er et godt steg videre for å komme i gang med den store utbyggingen av E39, og derfor støtter Senterpartiet fullt og helt opp om det.

Arne Sortevik (FrP) [11:44:07]: Jeg skjønner at representanter fra regjeringspartiene er redd for at det skal bli regjeringsskifte. Det har de god grunn til å være engstelig for. De mister taburettene, de mister innflytelsen, de mister ikke minst styringen i samferdselspolitikken, og veibrukerne kan glede seg til at det vil skje.

Når vi i dag behandler en sak om forhåndsinnkrevjing, er det fordi regjeringen har tatt stilling til finansieringen. Jeg har lyst til å replisere til saksordfører Rommetveit, som lovpriser forhåndsinnkrevjing som den nærmest beste og eneste form for finansiering, at da har han behendig glemt den som er den beste, den mest naturlige, og ikke minst den rimeligste for veibrukerne, nemlig at staten betaler for statens veibygging.

For dem som engster seg for at det ikke skal blir ferjefri E39 med en ny regjering, tror jeg vi kan avlyse den engstelsen. Dette er et viktig prosjekt for Fremskrittspartiet.

Til saksordfører Rommetveit, som måtte tilstå at han hadde fulgt litt med på Fremskrittspartiets landsmøte, kan jeg utvide kunnskapsbasen ved å referere siste del av det vedtatte resolusjonsforslaget fra Fremskrittspartiets landsmøte sist søndag om nettopp ferjefri E39:

«Fergefri E39 må planlegges ved statlig regulering. Dette er et prosjekt av stor nasjonal betydning, og må derfor finansieres med statlige bevilgninger. E39 må organiseres og finansieres som et helhetlig prosjekt. Det gir raskere gjennomføring og mer forutsigbare rammer.»

Det er en ramme for prosjektfremførelse som regjeringen burde være enig i. Men vi ser fra de forsøkene på å gi forutsigbare rammer som regjeringen legger frem, at det blir mer forvirring enn avklaring – i alle fall ikke forutsigbarhet og slett ikke statlig finansiering, slik Fremskrittspartiet vil ha, og slik en ny regjering nok vil få på plass.

Terje Halleland (FrP) [11:46:30]: Dette er et viktig prosjekt. Det er et viktig prosjekt for Rogaland, det er et

viktig prosjekt for hele Vestlandet. Det er det første prosjektet som skal være med og knytte Haugalandet sammen med Stavanger, og på sikt knytte Bergen sammen med Stavanger.

Vi er nå i en region som skriker etter handling. Vi skriker etter mer areal, vi skriker etter mer utvikling. Når vi ser at det skal legges begrensninger på dette positive prosjektet – som altså gir en enorm samfunnsgevinst – ved å ta inn kraftig med bompenger, synes vi det er svært uheldig.

Tore Nordtun nevnte Rennfast. Rennfast har vært et prosjekt som gjorde et betydelig innhogg i den tidligere reisetiden mellom Haugalandet og Stavanger. At det er et suksessprosjekt med hensyn til nedbetaling, er det ingen tvil om, men jeg har lyst til å spørre Tore Nordtun om når veksten i vår region kom på grunn av Rennfast. Kom den i 1992, da vi åpnet bompengeprojektet, tunnelene, og gjorde Rennfast landfast, eller kom den den dagen bompengene forsvant? Vi ser i dag at veksten kom den dagen bompengene forsvant, og regionen vår tapte 15 år. Fremskrittspartiet synes det vil være svært uheldig hvis vi skal bygge et Rogfast som samfunnet ikke skal få den nødvendige utviklingen av, før mer enn 15 år senere. Det er ingen som kjenner prisen på Rogfast i dag, og dermed kjenner vi heller ikke konsekvensene – hva bompengepreisen vil bli, og hvor stor avvisning prisen vil gi på trafikken. Dette er ikke god samfunnsbygging etter Fremskrittspartiets målestokk.

Kjell Arvid Svendsen (KrF) [11:48:41]: Det er ikke for å hale ut debatten om dette, men det må ikke være tvil om at for Rogaland og miljøet der er dette et utrolig stort og viktig prosjekt, som en ønsker.

Jeg sa i mitt innlegg at da dette kom opp, og en så på hvordan en skulle finansiere en eventuell bygging av det, var det faktisk stor politisk enighet med næringslivet og med LO – dette må vi få!

Så når det gjelder å representere det folk mener: Rogalendingen er realistisk, han er vant til å ta i et tak. I dag er dette faktisk en stor dag for Rogaland. En skal komme videre med dette utrolig viktige prosjektet for regionen, som er starten på å knytte hele Vestlandet sammen. Ok, så er det sånn at hvis du stiller spørsmålet slik at en skal få det også hvis en slipper å betale bompenger, så hadde nok noen sagt ja til det. Men realismen sier at vi faktisk er villige til å gjøre det. At en nå tar forhåndsinnkrevjing, slik at arbeidene og planleggingen kan fortsette, tror jeg faktisk den største delen av Rogaland er veldig positiv til, og de ser dette som en stor dag, selv om en må betale bompenger.

Tore Nordtun (A) [11:50:24]: Det ble stilt et spørsmål til meg om veksten i Rogaland, om framdriften og optimismen kom før eller etter at vi hadde Ryfast på plass. Jeg må bare si at Ryfast, som kom i gang 1992, har vært en suksesshistorie for både Nord-Rogaland og Sør-Rogaland hele tiden. Det har vært en stor vekst i befolkningen, en stor vekst i sysselsettingen, og området har hatt en enestående utvikling. Næringslivet har bakket opp om disse prosjektene fullt og helt – næringsforeningene i nord og sør, LO, arbeidstakerorganisasjonene osv. Man visste jo hva man

hadde før, man visste hva man fikk, og man har opplevd det på kroppen – det har vært enestående.

Det som jeg hele tiden har stilt spørsmål ved – Høyre har hatt ett lite innlegg her i salen i dag, ett lite, kort innlegg og for så vidt et godt innlegg – er at Høyre ikke har debattert med den som de eventuelt skal gå i regjering sammen med til høsten, som er så fundamentalt imot bompenger at man mest kunne tro at det var et være eller ikke være for nasjonen Norge. Da må jeg si at hvis dette skal settes en stopper for, setter man Rogalands utvikling, hele kyststamveien og Vestlandet mange tiår tilbake. Nå planlegger man, setter fart i forhandlingene og har framdrift i saken. Det er viktig.

Bård Hoksrud (FrP) [11:52:16]: Det var hyggelig å høre at representanten Rommetveit fulgte med på landsmøtet til Fremskrittspartiet. Jeg er veldig enig med representanten Sortevik i at det nok var fordi at han var redd for hva som skal skje om noen måneder. Det jeg i hvert fall kan forsikre representanten om, er at det kommer til å bli veldig gledelig for norske bilister – om det kanskje ikke er like gledelig for representanten Rommetveit.

Men jeg har lyst til å si til representanten Nordtun, som var oppe og pratet om Rennfast og ikke Ryfast, at spørsmålet var: Når kom den skikkelige «boost»-en i veksten? Kom den i 1992–2006, eller kom den virkelig fra 2006? Jeg vet i hvert fall at svaret er at det var i 2006, etter at bommene ble borte, at det virkelig tok av i veksten på Rennfast. Det jeg ville utfordre representanten Nordtun på, var: Når kom den virkelig store effekten av dette tiltaket?

Det er greit når vi akkurat nå har fått et eksempel som viser dette. Det viser også undersøkelser som bl.a. BI har gjort. De har sett på de regionale effektene, og på hva det betyr å få ny vei. Det betyr enormt mye, men den regionale effekten og veksten kommer ikke før bompengene blir borte, eller den kommer i hvert fall i mye mindre grad enn den ville gjort hvis veien var der uten at man måtte betale ekstraskatt gjennom bompenger, som de fleste partiene i denne sal dessverre synes er helt greit, og at man skal få bilistene i tillegg til alle de 55 milliardene de i år skal betale. Man skal altså ha 9,2 mrd. kr i bompenger fra bilistene i 2013 på riksveinettet, i tillegg til 4,6 mrd. kr på fylkesveinettet.

Det er liksom ikke grenser for hva dere synes er greit at bilistene skal betale. For Fremskrittspartiet er det det. Bilistene har betalt inn nesten tre ganger så mye i avgifter som de får tilbake til veiformål på riksveinettet. Men jeg har lyst til – og håper – at Nordtun svarer meg på: Når kom den skikkelige veksten? Kom den i 1992, da man skulle begynne å betale bompenger på Rennfast, eller kom den etter 2006, da man tok bort bomstasjonen og det ble gratis å kjøre der?

Freddy de Ruiter (A) [11:55:00]: Jeg er redd for at det blir opp som en bjørn og ned som en skinnfell for Fremskrittspartiets bomløfter i denne valgkampen, hvis det ulykksalige skulle skje at det blir et borgerlig flertall.

Jeg tror det er viktig at Høyre og Fremskrittspartiet er tydelige overfor velgerne sine med hensyn til hva som

eventuelt vil skje med bompenger, og hvordan man skal finansiere vei i en eventuell borgerlig regjering. Er det sånn at Høyre skal fortsette å avlyse Fremskrittspartiets viktigste hjertesaker? Jeg synes velgerne faktisk fortjener et svar på det. Jeg tror nok det er mange som i så måte kan risikere å få en blåmandag etter valget, hvis så ikke skjer.

Jeg synes av respekt både for velgerne, de politiske motstanderne og for valgkampen generelt at den type spørsmål bør avklares. Så jeg har lyst til å utfordre Høyre: Er det sånn at dere har tenkt å avlyse bompengeløftene til Fremskrittspartiet, eller er det ikke sånn?

Presidenten: Neste taler er representanten Magne Rommetveit, som nå har en taletid på 1 minutt.

Magne Rommetveit (A) [11:56:26]: Mi tid er ikkje over. Eg er saksordførar, og då skal eg ha 3 minutt – så mange gonger eg vil, og så mange gonger som trengst.

Presidenten: Det er rett!

Magne Rommetveit (A) [11:56:37]: Nok ein gong: Takk for ein god debatt.

Førehandsinnkravde bompengar er dei beste bompengane ein kan ha. Det er klart – cash er greit, det, men av bompengar er dei førehandsinnkravde dei beste.

Så litt til dette med når veksten kjem – som både Terje Halleland og Bård Hoksrud har poengtert veldig no. Veksten kjem klumpevis. Når ein opnar eit samband der det før har vore ferje, får ein ein kraftig vekst i trafikken, fordi ein har vore avhengig av ferjetider og ferjer som skulle gå.

Men det er òg sånn at den dagen eit samband er ferdig nedbetalt, då kjem det òg ein stor vekst – og så er det vekst imellom der. Men det høyrer nesten ut som om dei som snakkar veldig mykje om dette, ikkje veit heilt og har følt på kroppen kva det inneber å sleppa å vera avhengig av ferja.

Eg bur på ei øy, og då me fekk Trekantsambandet for tolv år sidan, kunne dei i Bømlo, Fitjar, Stord, Sveio, Haugesund, Karmøy, Tysvær og fleire andre henga i hop på både godt og vondt, utan å måtta passa på ferjetidene. Då blei det ein vekst i både trafikk, samkvem mellom folk og i næringsliv, i kulturliv, i alt dette. Så den dagen då sambandet er ferdig nedbetalt, får me sjølv sagt ein ekstra vekst. Men det veks heile tida, det er berre viktig å få bygd desse sambanda, og det er derfor ein òg går inn til og med med forskottering for å få det til.

Lars Myraune (H) [11:58:45]: Jeg trodde at debatten i denne salen gikk ut på om man støtter en sak eller ikke. Høyre blir kritisert for å ha tatt ordet for få ganger. Det synes jeg er litt merkelig – selv om Høyre ble kreditert for å ha hatt et godt innlegg. Er det ikke da klart at Høyre støtter denne saken? Er vi ikke da egentlig ferdige med hva vi mener om den saken? Hvis noen av dere forventer at vi skal drive regjeringsforhandlinger i en sak som gjelder en tunnel på Vestlandet, må dere vente lenge, mine herrer.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [11:59:31]: Ja, la oss virkelig håpe at mandagen etter valget blir en riktig god og blå mandag! Det er i hvert fall noe vi skal jobbe for.

Men så til prinsippet om bompenger. Prinsippet om bruken av bompenger bør vi ta inn over oss og forstå at det er ekstremt dyrt. I hvert eneste prosjekt som denne salen vedtar, kan man i hvert fall plusse på rundt 34–35 pst. i ekstrakostnader relatert til renter og innkrevingsgebyrer – 35 pst. i snitt hver eneste gang vi vedtar.

Det er vel slik at denne regjeringen aldri har brydd seg veldig mye om hvordan man bruker andres penger, for det er det vi faktisk diskuterer. Det spleiselaget som denne regjeringen legger opp til, vil si at regjeringen kan være med på å bidra med et lite stykke av bløtkaken, men pinadø så skal jaggju bilistene ta resten – eller 90 pst.

Andres penger er ikke denne regjeringen interessert i i det hele tatt. De er kun et svarteperspill i forhold til staten og statens penger – som helt klart har langt større verdier enn de pengene man finner i bilistenes bukselommer.

La oss håpe at mandagen etter valget blir en riktig god og fin blå mandag.

Terje Halleland (FrP) [12:01:46]: Rommetveit antydde at han hadde rikelig med taletid, så da tenkte jeg at det kanskje gikk an å utfordre representanten lite grann på en viktig debatt. Det handler om hvilken funksjon vi har, og hva som skjer med samfunnet vårt når vi har innført bompenger.

Trekantsambandet er et prosjekt som representanten kjenner utmerket godt. Det som jeg kunne tenke meg å utfordre representanten på, er: Når nå bompengene er tatt bort på dette prosjektet, forventer da representanten at det vil skje en større vekst i trafikken på sambandet enn det var før, da bompengene var der? Hvis representanten mener ja, er mitt spørsmål: Har samfunnet på Stord de siste 13 årene tapt på at det har vært bompenger, eller har det ikke? Hvis de har tapt penger, er mitt spørsmål: Mener representanten at dette er god samfunnsbygging?

Presidenten: Representanten Kjell Arvid Svendsen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Kjell Arvid Svendsen (KrF) [12:03:15]: Det er dyrt med bompenger, sier representanten Fredriksen. Hvis vi snakker om dette prosjektet som vi tar opp i dag, forhåndsinnkrevning til E39 Rogfast, går ca. 1 pst. til å drive bomselskapet. Det er forhåndsinnkrevning, det er ingen renteutgifter, og det er renteinntekter på det. Hvis man snakker om denne saken, er dette totalt bom. Dette er utrolig billig. Under 1 pst. av disse bompengene går faktisk til drift av bompengeselskapet. Dette er et rimelig prosjekt. Kristelig Folkeparti støtter prosjektet.

Magne Rommetveit (A) [12:04:12]: Til Halleland: Ja, trafikken aukar no når det vert gratis. Folk køyrer – om ikkje som galne, så køyrer dei i alle fall i eitt, for det er ingenting som held dei igjen. Om me har tapt i tolv år? Nei! Då trekantsambandet vart bygt, gjekk me over frå å betala

ferjebillett til å betala på trekantsambandet. Me fekk då ein vekst, og næringslivet og alt i områda rundt har vakse på den tida.

Alternativet ville vore at me skulle ha betalt på ferjer til evig tid. På ferja måtte me òg betala for passasjerar i bilen. Dette har vore vinn–vinn. Hadde det vore etter Framstegsparti-metoden, hadde det vore forsvinn–forsvinn. Nok ein gong: Takk for ein god debatt.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [12:05:22]

Innstilling frå transport- og kommunikasjonskomiteen om utviding og finansiering av Bergensprogrammet med tredje etappe av Bybanen m.m. (Innst. 324 S (2012–2013), jf. Prop. 143 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talarlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Magne Rommetveit (A) [12:06:18] (ordfører for saka): Her er det berre snakk om samferdselsprosjekt på Vestlandet til 9,5 mrd. kr, men det er ikkje ei mindre viktig sak for det.

Stortinget har ved tidlegare høve også hatt oppe sak om Bergensprogrammet, men i denne proposisjonen vert det lagt fram forslag om utviding og vidare finansiering av Bergensprogrammet, m.a. med ein tredje etappe av Bybanen, og vidare er dei største endringane innanfor bompengetakstane og rabattordningane knytte til desse.

Bybanen har vorte ein stor suksess for Bergen, både som effektivt og miljøretta kollektivtransportssystem, men også som ein viktig faktor for å oppnå ønskt byutvikling. For sørkorridoren i Bergen vil Bybanen utgjera hovudstamma i kollektivtransportssystemet. Med den tredje etappen ferdig utbygd vil Bybanen framstå som eit vesentleg betre kollektivtilbod også for Bergen lufthamn, Flesland. Det er planlagt oppstart på denne etappen no i inneverande år, og ferdiggjering med oppstart for trafikk er sett til 2016.

Andre etappen av Ringveg vest, ei tunnelstrekning på om lag 4,3 km mellom Sandeide og Liavatnet, er også ein del av proposisjonen, og han er planlagt opna for trafikk i 2015.

Programområda er også ein viktig del av Bergensprogrammet. Desse omfattar i hovudsak mindre tiltak langs eksisterande vegar, miljøtiltak i sentrum, gang- og

sykkelveggar og mindre kollektiv- og trafikksikringstiltak. I tillegg kjem planlegging av nye prosjekt og tiltak inn her – og ikkje minst det viktige arbeidet med vidare planlegging av Bybanen.

Den største endringa no er altså endringane i takstane og i rabattordningane. Bergen kommune og Hordaland fylkeskommune legg i endringane det er søkt om, opp til auke i takstane for lette køyretøy frå 15 til 25 kr, og frå 30 til 50 kr for køyretøy over 3 500 kg. Vidare vert rabattane ved forskottsbetaling reduserte frå 40 og 30 pst. til 20 pst.

Desse endringane skal leggja til rette for å sikra ei kontinuerleg utbygging av tredje etappe av Bybanen og at endringane også, i samsvar med tiltaksplan for belønningsmidlar, skal fungera som restriktivt verkemiddel for reduksjon av biltrafikken i Bergensområdet. Skansentunnelen frå Bergen sentrum og fram til området nord for Bryggen er eit miljø- og utviklingsprosjekt som er meint å avlasta sentrum for biltrafikk, men det er også eit siktemål med denne å redusera konfliktane med kulturminne, kulturmiljø og mjuke trafikantar.

Det ligg enno ikkje føre godkjende planar med tilhøyrande kostnadsoverslag for prosjektet, og kostnadane er også på dette tidspunktet svært usikre. Det vert ut frå dette ikkje teke stilling til finansiering av Skansentunnelen i denne proposisjonen. Skansentunnelen er ein del av Bergensprogrammet, men det må arbeidast vidare med planlegging av denne for at ein så kan koma attende til Stortinget når tilstrekkelege avklaringar ligg føre.

Den økonomiske ramma for Bergensprogrammet er på 9 420 mill. kr omrekna til 2013-prisnivå. Det er ikkje riksvegmidlar i Bergensprogrammet etter at forvaltningsreforma vart gjennomført. Den statlege delen av finansieringa skjer gjennom rammetilskotet til fylkeskommunen og gjennom midlar frå belønningsordninga. Bergensprogrammet er ei bompengepakke der omfanget av utbygginga sjølv sagt må tilpassast den økonomiske ramma. Aktuelle prosjekt og tiltak må vurderast stegvis, og samfunnsøkonomisk lønsemd må vektleggast ved prioritering av prosjekt.

Alle partia som er representerte i transport- og kommunikasjonskomiteen, bortsett frå Framstegspartiet, står bak innstillinga slik den no ligg føre. Eg vil gjerne presisera at dei forslaga som proposisjonen bygger på, er tilrådde av Bergen kommune og Hordaland fylkeskommune etter lokalpolitisk handsaming vinteren 2012.

Eg går ut frå at Framstegspartiet sjølv vil gjera greie for sitt forslag.

Arne Sortevik (FrP) [12:10:59]: Jeg tar opp Fremskrittspartiets forslag fra innstillingen.

Fremskrittspartiet mener transportssystemet i de største byene er et statlig ansvar. Fremskrittspartiet mener derfor at videreføring av Bergensprogrammet, som gjelder transportssystemet i Bergen, skal finansieres av staten og ikke av bilistene som bruker veinettet i Bergen, spesielt fordi hovedtiltaket i denne pakken er videre utbygging av Bybanen; kollektivtiltak og ikke veitiltak. Fremskrittspartiet mener bilistene verken skal betale særskatt for å bygge et tjenlig veinett, eller videre utbygging av Bybanen i Bergen.

La meg legge til: Det er beklagelig at det som ikke er

med i denne bompengepakken, er ferdigstillelse av Ringveg vest. Der mangler finansieringen av det tredje og siste av i alt tre byggetrinn. Det mangler også 900 mill. kr for å få dette på plass.

Fremskrittspartiet har ment og mener at bygging av bybane til Flesland er et lite lurt tiltak. Fremskrittspartiet har ment og mener at Bybanen er et tiltak som ikke svarer på de store utfordringene Bergen og Bergensregionen har innenfor persontransport i tiårene som kommer. Fremskrittspartiet registrerer at regjeringen helt overlater til et politisk flertall, lokalt og regionalt, å velge bybane fremfor bussbasert system; å velge «light rail» fremfor jernbane koblet til nasjonalt jernbanenett. Slik saken står, mener Fremskrittspartiet at det viktigste nå er å sørge for at bilistene slipper å betale denne ekstraskatten, og at staten tar regningen for videre utbygging av tjenlig transportnett i Norges nest største by.

Fremskrittspartiet mener fortsatt at bybane er et lite lurt tiltak. Videreføring av kollektivsatsingen i Bergen når det gjelder skinnebasert løsning, mener Fremskrittspartiet bør skje med jernbane koblet til eksisterende jernbanenett.

Fremskrittspartiet anbefaler jernbane via bydelen Fyllingsdalen, der det bor 30 000 mennesker, og frem til Flesland flyplass, som er landets nest største, via Sandsli og Kokstad. Da får Bergen flytog og lokaltog til Fyllingsdalen. Når det blir ny godshavn på Flesland, blir det også mulig å knytte jernbanen til havn og samlokalisere dette med ny jernbaneterminal i Bergen utenfor sentrum. Fremskrittspartiet mener også at jernbanen bør videreføres til Åsane, der det bor 40 000 mennesker.

Fremskrittspartiet mener også at ny Ringveg øst og ny Ringveg syd må bygges så snart som mulig for å få på plass et fullverdig ringveisystem i Bergen. Det er på denne måten de store transportmessige og miljømessige utfordringer i Bergen og Bergensregionen kan møtes på en god og effektiv måte. Fremskrittspartiet mener store deler av kollektivtransporten i Bergen fortsatt må skje med buss. Da er det viktig at veiene i Bergen bygges ut og at staten tar ansvaret for veiutbygging, også finansieringsansvaret.

Fremskrittspartiet konstaterer at effekten av Bybanen fra åpningen i 2011 ikke er målt. Bussnettet er lagt betydelig om i søndre bydel. Direkte bussruter er erstattet av matebuss til bybane. Antall påstigninger er økt, men uten dokumentert effekt på kollektivandelen i Bergen: i søndre bydel der Bybanen går og i selve Bybanetraseen. Fremskrittspartiet mener det er uklokt å velge videre utbygging uten at effektmåling foreligger. Full bybane er ingen bekræftelse på høyere kollektivandel når bussbasert løsning erstattes av buss til bane, og når flere får flere omstigninger.

Fremskrittspartiet foreslår statlig fullfinansiering av Bergensprogrammets tredje del, som vi behandler i dag. Fremskrittspartiet avviser at veibrukerne i Bergen skal betale 5 800 mill. kr for å bidra med knappe 3 000 mill. kr til gjennomføring av prosjektene i pakken – der vei er det minste investeringsområdet – og at de skal betale over 2 200 mill. kr i rentekostnader og 600 mill. kr i innkreving. Det er denne regningen som Arbeiderpartiet, SV, Senterpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre jub-

ler for at bilistene, næringslivet og arbeidstakerne skal betale.

Fremskrittspartiet mener dette er økonomisk unødvendig og uanstendig dyrt.

Presidenten: Representanten Arne Sortevik har tatt opp det forslaget han viste til.

Trond Helleland (H) [12:15:55]: Det blir mye ros til saksordfører Rommetveit i dag, men han tåler vel det. Flertallet og Høyre slutter seg til hans merknader.

På min første komitéreise med transportkomiteen i forrige periode hadde jeg sammen med enkelte andre her gleden av en flott tur i Hordaland, der det første vi gjorde var å ha folkemøte og åpen høring i Eidfjord om Hardangerbrua. Så reiste vi videre til Bergen og hadde høring om Bybanen. Jeg kan med glede konstatere at Bybanen er ferdig og at Hardangerbrua åpner snart, så det går i hvert fall an å få gjort noe på et par perioder. Det som er flott å merke seg, er at det er bred lokal tilslutning til videre utvikling av Bybanen, og Høyre vil naturligvis støtte opp om det når vi vet at Høyre er rimelig sentral i både fylkes- og bypolitikken i Bergen.

Jeg har lyst til å legge til at vi er glad for at Skansentunnelen er omtalt i denne saken, men at man naturligvis må komme tilbake til Stortinget med tilstrekkelige avklaringer når saken er klar. Det som er viktig, er at det slås fast at Skansentunnelen er et viktig miljø- og byutviklingsprosjekt som skal avlaste sentrum for biltrafikk. Derfor vil Høyre være veldig opptatt av at det prosjektet blir fullført.

Bybanen har etter vår mening vært en suksess. Derfor støtter vi også utvikling av en tredje etappe fram mot Flesland. Det er mange andre måter å frakte passasjerer til Flesland på som kunne vært aktuelle, men nå er Bybanen der, og det er et godt og tjenlig virkemiddel i Bergen. Jeg husker også debatter med Sortevik om andre former for transport – uten skinner, men med hjul – og det er spennende tanker, men nå har vi en bybane, og vi ønsker å videreutvikle den.

Vi støtter merknadene i denne saken og slutter oss til det brede flertallet.

Hallgeir H. Langeland (SV) [12:18:26]: Eg sluttar meg til Høgres ros av Arbeidarpartiets saksordfører Rommetveit i denne saka: godt presentert for oss, og godt ført gjennom i komiteen. Bybanen har så langt vore ein gedigen suksess, ikkje minst ser ein det på investeringane langs linja. Det blir faktisk etablert masse bedrifter, og tomtene er utruleg attraktive. Det gjer òg at Bybanen gjev moglegheit for å oppfylla det som står i klimaforliket, som alle partia unntatt Framstegspartiet er med på, nemleg at veksten i byane skal takast kollektivt. Det er òg veldig positivt sett med SV sine auge. Den moglegheita har ein no.

På same måte som Helleland hugsar eg godt den komitéuren me var på i Hardanger, og i Hordaland i forbindelse med møtet i Bergen og den stemninga som Framstegspartiet og eit eige mot-bybane-parti skapte i 2006. Ein kunna nærast tru at verda kom til å gå under hvis Bybanen blei bygd. Verda gjekk ikkje under, men eg forstår på Fram-

stegspartiet at dei framleis er delvis imot Bybanen og meiner at det må vera i strid med slagordet til Framstegspartiet: «Vi fornyer Norge». Det høyrer ikkje ut som ein vil vera med på den fornyinga som no skjer i Bergen i forbindelse med Bybanen.

Til slutt litt om bompengar: Når det gjeld dette med «rein og rank», som Framstegspartiet no forsøker å vera, så begynner det etter mi meining å bli meir og meir problematisk for Framstegspartiet. Ein har no gått inn for å ha brikke i tyngre bilar, som ein skal køyra rundt med utan at den skal brukast, men som alle skal ha. Ein sit altså i ulike styre, bl.a. i Rogaland der Framstegspartiet har styreleiarvervet i bompengeselskapet, som altså «raner til seg» pengar frå bilistane, men som blir administrerte av Framstegspartiet – tydelegvis med fornøyelse, når det blir bygd så mykje vegar.

Så eg ser for meg at det ikkje er lenge før Framstegspartiet vil gå inn for at bilistane ikkje berre skal kjøpa brikka, og ha brikka, men òg at dei skal ta brikka i bruk.

Statsråd Marit Arnstad [12:21:19]: Bergensområdet står overfor en vesentlig vekst i folketall og trafikk i årene framover. Hovedutfordringen er å håndtere folketallsveksten gjennom et tilpasset, effektivt og miljøvennlig transportsystem.

Siden opprettelsen av programmet i 1986 er det gjennomført en rekke store prosjekter i Bergen, og gjennom det utvidede Bergensprogrammet blir det nå lagt til rette for en videre utvikling av et samlet transportsystem der kollektivtilbudet og tilbudet til fotgjengere og syklistar vil være viktige elementer.

Bybanen skal utgjøre hovedstammen i kollektivtransportsystemet i Bergen. Med tredje etappe, som omfatter strekningen Rådal–Flesland, vil Bybanen gi et vesentlig bedre kollektivtilbud til og fra Bergen lufthavn, Flesland. Det er lagt opp til å starte anleggsarbeidene i år, med planlagt åpning for trafikk i 2016.

Tiltak innenfor programområdene omfatter i hovedsak mindre tiltak langs eksisterende vegar, miljøtiltak i sentrum, gang- og sykkelveger, og mindre kollektiv- og trafikksikkerhetstiltak. I tillegg kommer midler til planlegging av nye prosjekter, inkludert til videre planlegging av Bybanen. Med unntak av planer om utvidelse av Busstasjonen i Bergen er ikke andre tiltak nærmere spesifisert. Det er lagt opp til at de konkrete prioriteringene skal skje i forbindelse med senere revisjoner av handlingsprogrammet og i forbindelse med årsbudsjett og årlige byggeprogram.

Andre etappe av Ringveg vest omfatter den 4,3 km lange strekningen mellom Sandeide og Liavatnet i tunnel og er planlagt åpnet for trafikk i 2015. Finansiering av tredje etappe inngikk ikke i bompengesøknaden fra Bergen kommune og Hordaland fylkeskommune og er derfor heller ikke tatt med i denne proposisjonen.

Prosjektet Skansentunnelen er en tunnel fra Bergen sentrum til området nord for Bryggen, og det er en del av Bergensprogrammet. Det foreligger imidlertid ikke godkjente planer med tilhørende kostnadsoverslag for prosjektet, og både trasévalg og kostnader er usikre. Det har der-

for ikke vært tilstrekkelige avklaringer til at prosjektet har kunnet gjennomgå ekstern kvalitetssikring, KS2, og Samferdselsdepartementet legger til grunn at prosjektet ikke blir finansiert gjennom finansieringsopplegget for denne proposisjonen. Saken vil imidlertid bli forelagt Stortinget når tilstrekkelige avklaringer foreligger.

Den økonomiske rammen for perioden 2012–2025 er på om lag 9,4 mrd. kr, inkludert 3 mrd. kr i fylkeskommunale midler og 5,8 mrd. kr i bompenger. I rammen inngår også midler fra den statlige belønningsordningen.

Rammeverket for helhetlige bymiljøavtaler, som er presentert i Nasjonal transportplan, og som vil bli behandlet i Stortinget senere i vår, skal legges til grunn når Bergensprogrammet eventuelt skal reforhandles etter 2013. Det innebærer at en skal legge opp til et mål om redusert biltrafikk og satsing på kollektivtransport, og at dette vil være en forutsetning for framtidige forhandlinger om bymiljøavtalen mellom stat og byområder, som igjen skal danne grunnlaget for langsiktige partnerskap mellom byene og staten.

I bompengeproposisjonen er det lagt opp til å øke satsene for lette kjøretøy fra 15 til 25 kr, og for tunge kjøretøy fra 30 til 50 kr. Endringene legger til rette for å sikre en kontinuerlig utbygging av Bybanen tredje etappe og vil også fungere som restriktivt virkemiddel for å redusere biltrafikken i Bergensområdet, i samsvar med tiltaksplanen for oppfølging av avtalen om belønningsmidler i perioden 2011–2014.

Jeg legger stor vekt på at det er lokalpolitisk tilslutning til å utvide Bergensprogrammet. Bergensregionen er en av de viktigste økonomi-, kompetanse- og innovasjonsregionene i landet. Regionen er i sterk utvikling, og det er forventet kraftig vekst i folketall og trafikk, og samtidig er det i sentrale områder perioder med akutte forurensningsproblemer. Utvidelsen av Bergensprogrammet vil underbygge målene for langsiktig utvikling av transportsystemet i Bergensregionen.

Helt på tampen vil jeg gjerne få takke komiteen for en rask og god behandling av denne saken.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Arne Sortevik (FrP) [12:25:52]: Noe av dette siste som statsråden var inne på, nemlig at det blir en god effekt av en del av tiltakene i tredje programpakke, er jeg enig i. Nettopp derfor er jo fraværet av statlige kroner i tredje del av Bergensprogrammet ganske forunderlig, spesielt i forhold til det regjeringen selv sier i NTP, som vi har til separat behandling, hvor det bl.a. heter – jeg siterer fra kapittel 9 om byområdene:

«Regjeringen åpner derfor for at det kan gis statlig investeringsstøtte gjennom de helhetlige bymiljøavtalene til fylkeskommunal kollektivinfrastruktur av stor nasjonal interesse, for eksempel» – og her blir det gitt flere eksempler – «bybane i Bergen.»

Betyr det at vi kan få investeringsstøtte på etterskudd til denne tredje delen av Bergensprogrammet, eller er det snakk om kanskje en gang i fremtiden for ytterligere etapper? Jeg vil gjerne ha en avklaring på det.

Statsråd Marit Arnstad [12:26:52]: La meg for det første få understreke at selv om det ikke lenger er statlige midler til veg- og baneprosjekter, overordnet sett, i Bergensprogrammet i perioden 2011–2014, ligger det jo inne totalt sett nærmere en halv milliard kroner i statlige midler til Bergen gjennom belønningsordningen.

Så er det riktig, som representanten Sortevik sier, at i årene framover ligger det en større mulighet enn noen gang tidligere til å kunne forhandle seg fram til bymiljøavtaler, som vil innebære en større andel av statlige midler, men vi kan sjølsagt ikke foregripe den behandlingen Stortinget skal ha av Nasjonal transportplan. Først må vi behandle Nasjonal transportplan, og deretter håper jo regjeringen at det er mulig å få en dialog mellom stat og de store byområdene når det gjelder bymiljøavtaler, for der vil det ligge en økt andel av ressurser, men også en større grad av langsiktighet, noe jeg tror en rekke av byområdene vil synes er positivt.

Arne Sortevik (FrP) [12:27:51]: Takk for svaret. Men i denne tredje delen av Bergensprogrammet som vi behandler i dag, ligger det altså en investering i bybanenettet på over 4 mrd. kr. Og det er åpenbart at i den grad staten gjennom bymiljøavtaler vil bidra også med investeringsstøtte, så vil den regningen som nå legges på bilistene de nesten 15 årene, kunne endre seg dramatisk. Derfor er det jo fortsatt underlig at det ikke engang gis noen tydeligere signaler om statlig medvirkning enn det vi ser i denne pakken, og at det holdes helt utenfor saken. Så det hadde fortsatt vært interessant å få et litt mer forpliktende utsagn om man kan vente seg hjelp til å redusere denne bompenger regningen som man nå legger på bilistene, eller om dette vil være på kommende etapper, for en videre utbygging av Bybanen.

Statsråd Marit Arnstad [12:28:51]: Det er vel egentlig noen enkle årsaker til at en ikke kan foregripe ting mer i dag. For det første kan en ikke foregripe Stortingets behandling av Nasjonal transportplan, der jo det store grepet som regjeringen foreslår knyttet til byområder, skal behandles. For det andre kan du ikke foregripe forhandlinger som eventuelt ikke er gjennomført. Hvis du skal ha reelle forhandlinger, må de også gjennomføres før en eventuelt sier noe om økte statlige bidrag. Det betyr at hvis en skal holde framdriften i bybaneutbyggingen slik den nå ligger, så er det forslaget som i dag kommer til å bli vedtatt, det beste forslaget. En eventuell foregripelse av nye grep i NTP ville ha utsett utbyggingen av Bybanen. Fremskrittspartiets forslag om å gjøre dette til et statlig anliggende ville også ha utsett utbyggingen av Bybanen og dermed gjennomføringen av hele Bergensprogrammet, noe jeg tror både folk i Bergen og de politiske myndighetene i Bergen og Hordaland fylkeskommune ville ha vært meget misfornøyd med.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [12:30:01]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om endringer i yrkestransportlova (gjennomføring av forordning (EF) nr. 1071/2009, 1072/2009 og 1073/2009 og endringer i organiseringa av løyvestyresmaktene mv.) (Innst. 325 L (2012–2013), jf. Prop. 124 L (2012–2013))

Freddy de Ruiten (A) [12:30:41] (ordfører for saken): Jeg kan trøste forsamlingen med at jeg ikke skal holde på i 30 minutter.

Komiteen har her en enstemmig innstilling, og i korte trekk handler denne saken om noen endringer i yrkestransportlova. Det handler om:

1. Transportører som søker løyve for person- og gods-transport på vei etter §§ 4 og 5 i yrkestransportlova, skal være etablert i Norge.
2. Det gis hjemmel til å etablere et elektronisk register over transportører på vei samt å drifte dette.
3. Det gis hjemmel for løyvestyresmaktene til å erklære personer som har gjort ulovlige brudd på regelverket, uskikket til å lede transportvirksomhet i alle EØS-land.

Dette er lovendringene i korte trekk.

Ellers har det vært en viss debatt om overføring av løyvemyndighet, og her slutter komiteen seg til de anbefalingene som foreligger; å flytte noe av det over fra fylkeskommunen til staten, og ellers slutter komiteen seg enstemmig til departementets forslag til endringer i yrkestransportlova.

Per-Kristian Foss hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [12:31:59]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Svein Flåtten, Lars Myraune, Øyvind Halleraker, Ingrid Schou og Svein Harberg om bredbåndsutbygging (Innst. 294 S (2012–2013), jf. Dokument 8:88 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter, og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter. – Det anses vedtatt.

Lars Myraune (H) [12:33:07] (ordfører for saken): I et moderne samfunn er tilgangen til raskt bredbånd en av forutsetningene for et variert næringsliv. Det er også noe av det viktigste for bosetting i hele landet. Det er i

mange tilfeller avgjørende for hvor unge mennesker bosetter seg. Det er også for infrastrukturens del svært viktig, og det er en klar sammenheng mellom bredbåndsutbygging, næringsutvikling og økonomisk vekst.

Høyhastighetsbredbånd er kanskje det sterkeste distriktpolitiske virkemidlet vi rår over. Høyhastighetsbredbånd gir unike muligheter for næringsutvikling i distriktene, og gir rurale områder de samme mulighetene som sentrale områder.

En undersøkelse basert på data fra 33 OECD-land viser at hver doubling av bredbåndshastigheten gir en vekst i bruttonasjonalproduktet på 0,3 pst. Videre er IT og digital kompetanse sentrale byggeklosser i moderniseringen av offentlig sektor og tradisjonell industri. Econ Pöyry konkluderte i en rapport for FAD med at IT som klimaverktøy gir muligheten til å bidra til mindre transport av mennesker og varer, noe som kan bidra til store utslippsreduksjoner. Alt dette betinger tilgang til et raskere bredbånd.

Selv om mobilt bredbånd tilbyr stadig høyere hastigheter, er det fiberframføring som vil kunne dekke det framtidige behovet for næringslivet, for utdanningssektoren og for moderniseringen av offentlig sektor. Fiber bruker for øvrig bare 25 pst. av energien sammenlignet med ADSL, som er en annen type framføring for bredbånd.

70–90 pst. av totalkostnadene ved bredbåndsutbygging er knyttet til graving og framføring. Elektronikk, kabler og annet utstyr utgjør kun mellom 10 og 30 pst. Gravekostnadene avhenger av fysiske forhold i grunnen i området, men også av det kommunale graveregelverket. Når ulike kommuner har ulike krav, er det til hinder for framføringen av bredbånd. Vi mener derfor at det haster med å få på plass en slik forskrift for hele landet.

Vi er klar over at departementet jobber med saken, men vi synes det har tatt usannsynlig lang tid. Allerede i 2007 ble det sendt en forskrift på høring fra Vegdirektoratet. Denne ble trukket tilbake i 2010, og det er vi glad for, for den var ikke særlig godt egnet. Den hadde så store krav til overdekning og gravedybde at det nesten var umulig å utføre framføring av bredbånd etter den. Men nå er vi kommet til 2013, og det er tre år siden utkastet ble trukket tilbake. Det synes vi er altfor lang tid.

Det uheldige er at enkelte kommuner har tatt i bruk dette utkastet – siden det ikke eksisterte noe mer – som en rettesnor, og det har ført til at det har stoppet helt opp enkelte plasser i landet. Det haster derfor nå med å få på plass en nasjonal forskrift på dette området.

I vårt forslag peker vi også på at det nå er utviklet metoder som gjør utbyggingen både raskere og langt billigere. Metoden kalles «microtrenching» og går ut på at en liten slisse blir frest ned i asfalten, fiberkabelen legges så nedi, og det fylles over med dekke – alt i én operasjon. Dette er en metode som er spesielt godt egnet i tettbygde strøk. Det er i dag tvil om dette er en godkjent metode, og den er derfor svært lite utbredt.

Departementet sier i sitt svarbrev at en slik forskrift bør gjelde for hele det offentlige veinettet. Det synes vi er bra. Det foreslås også at veimyndighetene skal ha hjemmel til å kreve at det legges ekstra trekkør når en ledningseier graver i offentlig vei. Det er også bra. I min tid som ordfører

fikk vi innført at ved enhver graving langs vei skulle det legges trekkør, og det har i ettertid vist seg å være svært lønnsomt.

Departementet sier også at forslaget fra Statens vegvesen ikke direkte gir forbud mot «microtrenching». Det synes vi er litt defensivt, vi synes det gjerne skulle vært anbefalt på sånne områder. Vi er klar over at det ikke egner seg langs grusveier, men likevel.

Vi er glad for at det nå er bevegelse i saken, men vi er svært lite fornøyd med tiden det har tatt å få det på plass.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [12:38:24]: Det er en liten tragedie at Norge som nasjon ikke satser mer på bredbånd og fiber enn det vi har gjort under den sittende regjering. Fremskrittspartiet har fremmet forslag om et nasjonalt bredbåndsløft, som dessverre ble nedstemt. Et godt utbygd bredbånd er blitt en forutsetning for et variert næringsliv og bosetting i hele landet. Utbygging av bredbånd som fiber vil faktisk være avgjørende for hvor unge mennesker velger å bosette seg i framtiden. Det er en klar sammenheng mellom bredbåndsutbygging, næringsutbygging og økonomisk vekst.

En studie laget av Copenhagen Economics slår fast at brutto nasjonalprodukt vil øke med 146 mrd. kr hvis hastigheten blir bygd ut til 50 megabit per sekund innen 2015 over hele landet. 50 megabit per sekund er til sammenligning en langt lavere målsetting enn hva Sverige og Finland ønsker å bygge ut. Velger man å bygge ut med 100 megabit per sekund, vil veksten i BNP bli langt høyere.

Dessverre har vi en regjering som ikke forstår betydningen av hvilken milliardgevinst man faktisk går glipp av. Med en investering på mellom 7 mrd. kr og 14 mrd. kr, vil BNP øke med nærmere 150 mrd. kr om få år.

Utbygging av bredbånd i dag handler om å tenke langsiktig, men det er kanskje for mye forlangt av en regjering som ikke er i stand til å klare å se forskjellen på investeringer, bruk og vedlikehold.

En side av saken er at regjeringen ikke makter å se investeringsbehovet. En annen side er at denne regjeringen motarbeider store deler av bredbåndsutbyggingen med lover og forskrifter som verken skaper forutsigbarhet eller likebehandler de ulike utbyggingsaktørene.

Forskriftsgrunnlaget er i dag i stor grad identisk med og like ubalansert som direktoratets opprinnelige forslag fra 2007. Dette medfører at bredbåndsakstørene som bygger ut bredbånd som fiber, og som i stor grad bruker veinettet som infrastruktur, må forholde seg til § 32 i vegloven som regulerer disse forholdene. Dette betyr at de ulike bredbåndsakstørene må forholde seg til ulik praksis i våre 428 kommuner, som er både ansvarlig for vedtak og klagebehandling. Dette fører åpenbart til ulike tolkninger og ekstreme prisøkninger for utbyggerne. Da Drammen kommune innførte graveinstruksen i tråd med forskriftsutkastet, førte dette til en kostnadsøkning for graving og framføring på 385 pst. Det minner ikke mye om forutsigbarhet.

Det er også liten tvil om at bruken av «microtrenching» vil føre til at utbyggingen kan gjøres vesentlig raskere og billigere, men da må regjeringen få ordnet opp i graveforskriftene, slik at disse blir innrettet på en slik måte at de

hensyntar bransjens behov, og ikke som i dag, at forskriftene er med på å trenere hele utbyggingen.

Jeg tar opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten: Representanten Jan-Henrik Fredriksen har tatt opp det forslag han refererte til.

Janne Sjelmo Nordås (Sp) [12:42:41]: Som saksordføreren gjorde rede for, er bredbånd viktig for verdiskaping og, jeg vil si, også for livskvaliteten til både ung og gammel. Stadig flere ønsker å bruke nettilkobling for å lese aviser, til nettbank og for operasjoner knyttet til næringsvirksomhet. Derfor er det viktig at vi fortsetter det løftet som er gjort når det gjelder bredbåndsutviklingen.

Regjeringen har de siste årene bevilget godt over 1 mrd. kr til utbygging av bredbånd, i tillegg til at vi nå setter i gang den digitale dividenden, som vil gi mobilt bredbånd i store deler av landet. Det er også gjort klare vedtak om at man fortsatt skal bygge ut bredbånd der de mobile frekvensene ikke når ut. Det er kjempeviktig.

Ledningsforskriften som dette Dokument 8-forslaget handler om, er viktig å få på plass. Det er en hel komité som er utålmodig etter å få den på plass med forskrifter. Det er også viktig at forskriftene gir åpning for at den mest hensiktsmessige teknologien kan benyttes. Det er en klar melding fra alle, egentlig.

Med dette tar jeg opp Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiets forslag i saken.

Presidenten: Representanten Janne Sjelmo Nordås har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Statsråd Marit Arnstad [12:44:21]: En godt utbygd digital infrastruktur er en sentral forutsetning for å sikre tilgang til både private og offentlige tjenester og mulighet til å delta fullt ut i dagens og framtidens samfunn. Derfor er det også regjeringens ambisjon at alle husstander skal ha tilgang til bredbånd av grunnleggende god kvalitet.

Utbyggingen av bredbånd i Norge har i stor grad vært markedsbasert, men det har også gitt gode resultater. Bredbånddekningen er blant de beste i Europa. Samtidig skal vi erkjenne at det finnes områder som enten ikke har et godt nok tilbud om bredbånd eller der det er mulighet for store forbedringer. Det er bl.a. store geografiske forskjeller.

Et av de viktigste tiltakene framover for å forbedre tilgangen til digital infrastruktur er tildeling av ledige frekvenser til mobilt bredbånd. Her har regjeringen satt et dekningskrav på 98 pst. for en blokk i 800 MHz-båndet, og man regner med at en auksjon om det vil foregå i løpet av neste halvår.

Et annet viktig tiltak er de tilskuddene som eksisterer under Kommunaldepartementets område til utbygging av bredbånd, som siden 2007 har ligget på 100 mill. kr, og som fra inneværende år blir økt og videreført til 150 mill. kr i året. Tilskuddene vil være rettet mot de områdene der de kommersielle aktørene ikke finner det lønnsomt å bygge ut uten tilskudd. Både tildelingen av ledige frekvenser på mobilt bredbånd og tilskudd til utbygging

av bredbånd vil være viktig for hele landet, fordi det bl.a. finnes områder utenfor det distriktspolitiske virkeområdet, som Kommunal- og regionaldepartementet har ansvaret for, som også har store vanskeligheter med å få bredbånd av god nok kvalitet.

Jeg har merket meg komiteens merknader når det gjelder tilgangen til rask og enkel utbygging av bredbåndskapasitet over hele landet. Det er også et faktum at når vegen blir benyttet som framføringstrasé for bredbånd, har regjeringen også ansvaret for å ta hensyn til at gravearbeidet ikke forringer kvaliteten og sikkerheten på vegen. Både hensyn til bredbåndsutbygging, framkommelighet og trafikksikkerhet må altså ivaretas på én og samme tid, og det har ikke bestandig vist seg å være like enkelt.

Som det er redegjort for i svaret mitt til Stortinget av 24. april, er man nødt til å skille litt gjennom hva som er forskrift og utkast til veileder i denne sammenhengen. Den såkalte ledningsforskriften med veileder gjelder ikke bare for bredbånd, men gjelder for alle kabler og rør som er knyttet til telefoni, vann, kloakk, kraft fjernvarme, gass etc. Forskriften i seg sjøl gjelder for all infrastruktur i all offentlig veggrunn, nærmere offentlig veg enn tre meter fra vegkanten. De tekniske bestemmelsene derimot når det gjelder gravedybde, omhandles ikke i forskriften, men i veilederen, og veilederen gjelder som sådan bare for riksvegene.

En samlet komité understreker at det er viktig at utbyggingsselskapene nå får tilgang til veggrunn, uten at det legges for mange hindringer i vegen. Komiteen uttrykker samtidig stor forståelse for at vegeier også må forsikre seg om at vegbanen ikke blir forringet, etter graving for å legge trekkør. Gravedybde og krav til overdekking, som det var formulert i tidligere utkast til veileder ville gitt veldig kostbare løsninger. Jeg deler komiteens oppfatning om at det er viktig med noenlunde likt regelverk over hele landet.

Det har vært betydelig uenighet mellom Statens vegvesen og ledningsbransjen om de tekniske bestemmelsene. På den bakgrunn har også departementet sett det som hensiktsmessig å få en ekstern vurdering, og SINTEF har i så måte gjennomført et prosjekt på departementets vegne. Rapporten har nå vært på høring, og departementet vil om kort tid motta det endelige materialet fra SINTEF.

Jeg har forståelse for at enkelte representanter for ledningsbransjen helst vil at veilederen også skal gjelde for hele vegnettet. Det er slik at innholdet i veilederen er såpass generelt at det også er egnet for andre veger enn riksvegnettet, men man må ta det forbeholdet at det kan være andre bestemmelser knyttet til den delen av vegnettet som staten ikke er eier av, som man også er nødt til å ta hensyn til.

Under henvisning til regjeringspartienes formulering om at den mest hensiktsmessige teknologien benyttes, mener jeg også at vilkårene til tekniske krav må kunne variere litt fra ledningstyper, vegtyper og graveteknikker.

Det er ikke vanskelig å erkjenne at denne saken har tatt lang tid. Det er ikke vanskelig å erkjenne at det er viktig at man nå kommer videre i forhold til aktørene i bransjen, og for vegmyndighetenes del, slik at man får større grad av forutsigbarhet på dette området, også med tanke på de

nye teknologiene som er på markedet. Departementet har derfor som mål å få fastsatt forskriften med veileder før sommerferien. Dette er en sak med høy prioritet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [12:49:57]: IKT-Norge har mer eller mindre slaktet dagens graveforskrifter, og mener at de er ubalanserte, står for lite forutsigbarhet – at ting har tatt for lang tid.

Jeg setter veldig pris på det statsråden her sier, at man kan forvente at forskriftene skal være ferdig utarbeidet før sommeren. Men da blir spørsmålet: Vil disse forskriftene være av en sådan art at bransjen faktisk blir gitt forutsigbarhet, og at forskriftene er balanserte, slik at vi kan få en forsert utbygging av fiber i Norge, gjerne gjennom «microtrenching»?

Statsråd Marit Arnstad [12:50:44]: Det er ikke noe problem å erkjenne at dette har tatt lang tid. Det har til dels vært sterke interesser som har stått mot hverandre, og det har vært vanskelig å komme fram til løsninger som er balanserte med tanke på begge interessene.

Jeg er av den oppfatning at det nå er viktig at det blir tatt en avgjørelse. Det blir ingen avgjørelse som en av aktørene er fullt ut fornøyd med, det tror jeg ikke er mulig, men det må være en avgjørelse som er såpass balansert at det er mulig for aktørene – på begge sider – å leve med den, altså både Vegvesenet og ledningsbransjen, at man tar nødvendig hensyn til vegene, men samtidig gir bredbåndsaktørene mulighet til å få bygd ut infrastruktur.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Lars Myraune (H) [12:52:01]: Jeg vil takke statsråden for redegjørelsen – og for så vidt svaret. Hvis det nå blir sånn at forskriften og veilederen kommer ut før sommerferien, så er vi svært glad for det.

Statsråden redegjorde for status i saken, at saken nå blir vurdert av SINTEF fordi det her er krefter som har stått mot hverandre. Hun redegjorde også for at veilederen gjelder for alle veier, men at staten ikke har ansvaret for alle veiene. Det er helt riktig, for i forbindelse med forvaltningsreformen ble det relativt lite igjen av veier tilhørende staten. Men nå er saken den at fylkeskommunene ikke ble tilført så veldig mye veikompetanse med denne endringen, dvs. at de er avhengig av Statens vegvesen som fagmyndighet i det meste av det de gjør. Det vil igjen si at Statens vegvesen, som da representerer staten, gjerne vil utøve sin påvirkning vis-à-vis fylkeskommunene. Så det er på en måte Statens vegvesen som er fagmyndigheten, og som kommer til å legge ramme for hva fylkeskommunene – og for så vidt kommunene – gjør.

Vi håper at forskriften vil bli så bredt gyldig som mulig, sånn at det blir slutt på de hindringene som vi har opplevd fram til nå.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [12:53:47]

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Svein Flåtten, Torgeir Dahl og Michael Tetzschner om nye ideer og bedre løsninger for anskaffelser i offentlig sektor (Innst. 285 S (2012–2013), jf. Dokument 8:45 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Steinar Reiten (KrF) [12:54:47] (ordfører for saken): I denne saken fremmer representantene Erna Solberg, Svein Flåtten, Torgeir Dahl og Michael Tetzschner til sammen åtte forslag om nye ideer og bedre løsninger for anskaffelser i offentlig sektor.

I Norge gjennomfører offentlig sektor innkjøp for om lag 400 mrd. kr per år. Petroleumssektoren er da holdt utenfor. Kommunesektorens andel av de årlige innkjøpene er omtrent 145 mrd. kr. Totalt utgjør innkjøpene i offentlig sektor 15 pst. av brutto nasjonalprodukt.

Den samlede kjøpekraften i offentlig sektor gjør at det er svært viktig at også små og mellomstore bedrifter får ta del i offentlige anskaffelser. Norsk næringsliv består av om lag 500 000 bedrifter, og 99,5 pst. av disse bedriftene er foretak med under 100 ansatte. Det at småbedrifter får ta del i leveransene til offentlig sektor, kan bidra til at de utvikler seg til suksesshistorier nasjonalt og internasjonalt over tid. Forslagsstillerne mener derfor at det bør etableres et Lille Doffin for utlysning av enkle og ubyråkratiske anbud som ligger under terskelverdien på 500 000 kr.

Samtidig mener forslagsstillerne det er viktig at klageprosedyrene i forbindelse med inngåelse av offentlige kontrakter ivaretar rettssikkerheten også til små og mellomstore bedrifter. De er kritiske til at regjeringen har lagt kompetansen for ileggelse av overtredelsesgebyr ved ulovlige direkteanskaffelser etter EUs håndhevelsesdirektiv til domstolene, og at klagenemnden for offentlige anskaffelser, KOFA, ikke lenger kan ilegge overtredelsesgebyr og dermed igjen blir et rent rådgivende organ.

Forslagsstillerne viser til at denne omleggingen har ført til en nedgang i antall klager på offentlige anskaffelser på over 66 pst., og at det kan skyldes at terskelen for å klage inn saker innenfor anskaffelsesfeltet er blitt høyere når håndhevelsen ligger hos domstolene. Det vil i særlig grad kunne ramme rettssikkerheten til små og mellomstore bedrifter.

Samtidig mener forslagsstillerne at det er viktig at offentlige anskaffelsesprosedyrer blir gjort så enkle og kostnadseffektive som mulig.

De nevner spesielt tiltak for å unngå dobbeltregistrering og dobbeltrapportering av dokumentasjon fra bedrifter som leverer inn anbud. Videre viser de til en rapport fra analyseinstituttet Menon som viser at det offentlige kan spare opp mot 30 mrd. kr per år ved å profesjonalisere rutineene for offentlige innkjøp. Forslagsstillerne mener derfor at det bør etableres et «anskaffelsesakademi» for ansatte med bestilleransvar i offentlig sektor. På den måten kan det skapes et enhetlig opplærings- og kompetanseutviklingsprogram for offentlige anskaffelser.

Både komiteen og forslagsstillerne er enige om at det offentlige kan bidra til innovasjonsfremmende anskaffelser. Det kan oppnås ved å inkludere funksjonsorienterte kravspesifikasjoner i anbudsutlysninger framfor detaljerte tekniske spesifikasjoner av løsninger. Slik kan det legges til rette for offentlig og privat innovasjonssamarbeid.

Flertallet, bestående av regjeringspartiene, mener at dette allerede er godt ivare tatt gjennom mandatet til Direktoratet for forvaltning og IKT – Difi – og det veiledningsmaterialet som Difi har utarbeidet. Forslagsstillerne fra Høyre, med tilslutning fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, mener at det fremdeles er et stort potensial for forbedringer og framskritt på dette området.

Kristelig Folkeparti støtter samtlige av de åtte forslagene som vil bli fremmet senere i debatten. Vi vil spesielt understreke viktigheten av et kontinuerlig fokus på effektivisering og forenkling i offentlig sektor.

NHO har anslått at norske bedrifter har en samlet årlig kostnad knyttet til etterlevelsen av offentlige krav og regler på rundt 60 mrd. kr. Regjeringen har en målsetting om å redusere disse kostnadene med 10 mrd. kr innen utgangen av 2015. Alt tyder på at delmålet om en kostnadsreduksjon på 5 mrd. kr innen utløpet av stortingsperioden ikke vil bli nådd. Det skyldes at reduksjoner og forenklinger kommer for sent, og at det stadig blir tilført nye bestemmelser og byrder som gjør at reduksjonen går for langsomt.

Per Roar Bredvold (FrP) [12:59:10]: I denne saken – Dokument 8:45 S, om nye ideer og bedre løsninger for anskaffelser i offentlig sektor – har Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti blitt enige og lagt fram en rekke forslag. Det er forslag som gjør at vi – dvs. det offentlige – kan forvalte utgifter og investeringer på en bedre måte, samt at de som får disse tjenestene, får dem til riktig mengde, kvalitet, pris m.m., og at de leverandørene som kan tilby disse tjenestene, enten det er i form av varer eller fysiske tjenester, har mulighet til å kunne konkurrere på like vilkår.

På denne måten vil skattebetalerne også bli mer fornøyd – når de ser at pengene de betaler i form av skatter og avgifter til det offentlige, blir brukt på en best mulig måte og forvaltes etter god forretningsmessig skikk.

Når en vet at det offentlige foretar innkjøp for over 400 mrd. kr hvert år, og at dette tallet er stigende også for hvert år, er det svært store tall vi prater om. Det er såpass

mye at omgjort i prosenter av Norges bruttonasjonalprodukt er vi oppe i ca. 15 pst.

Rundt omkring i Norges kommuner sitter innkjøpssjefer som med sine budsjetter etter beste evne prøver å forvalte sine midler på den beste måten. Det er en krevende jobb, og mange ganger ønsker de sikkert at postene hadde vært atskillig større. De prøver å få mest mulig, og enkelte ganger må de ut av kommunen, kanskje ut av fylket og kanskje til og med ut av landet for å få de beste tilbudene. Dette er en tosidig sak, for det skal kjøpes inn billigst og av god kvalitet, samtidig som lokale tilbydere enkelte ganger ikke klarer å konkurrere på pris. Det vil igjen si at lokale arbeidsplasser kan gå tapt. Men det skal ikke være noen tvil om at konkurranse er et positivt virkemiddel for å sikre effektiv ressursbruk i det offentlige, og som samtidig bidrar til stor verdiskaping i samfunnet. De enkelte bedrifter må konkurrere hver dag og være best på kvalitet, service og pris.

Norsk næringsliv er svært forskjellig ut fra hvilken type bedrift man har, og hvor stor den er. Anslagsvis består norsk næringsliv av rundt 500 000 bedrifter. Det sier seg selv at de aller, aller fleste av disse er små. Det kan være en fordel for slike bedrifter, når de er i stand til raskt å innrette seg etter det som det offentlige etterspør, og dermed kan tilby sine tjenester til en fornuftig pris. Problemet for disse mindre bedriftene er bl.a. at de ikke alltid er klar over hva som etterspørres. Derfor er ett av forslagene som legges fram her i dag, å opprette et enkelt og brukervennlig Lille Doffin.

Fremskrittspartiet er opptatt av at de offentlige midler blir brukt på en best mulig måte, samtidig som vi vil ha en fair konkurranse mellom dem som kan tilby de tjenester og varer som etterspørres. Derfor er Fremskrittspartiet med på at det bør etableres en klagenemnd for offentlige anskaffelser, KOFA, som et bindende klageorgan for å styrke ensartet tolkning og effektiv håndhevelse av anskaffelsesregelverket, bl.a. for å hindre korrupsjon og styrke små og mellomstore bedrifters rettsvern.

Ellers viser jeg til de andre gode forslagene og håper at de får flertall her i salen i dag. Hvis de ikke får det, tror jeg nok at jeg ikke tar mye feil når jeg sier at mange av disse forslagene vil vi se igjen etter høstens valg.

Avslutningsvis vil jeg ta opp de forslagene som Fremskrittspartiet fremmer sammen med Høyre og Kristelig Folkeparti.

Presidenten: Representanten Per Roar Bredvold har tatt opp de forslagene han refererte til.

Svein Flåtten (H) [13:03:28]: La meg først få lov til å takke saksordføreren for en veldig ryddig fremstilling av et viktig tema.

Offentlige anskaffelser skal sikre fellesskapet tjenester til riktig pris og av riktig kvalitet. Samtidig skal det bidra til god ressursutnyttelse for samfunnet totalt sett. I tillegg skal det stimulere til tjeneste- og produktinnovasjon. Dette er de viktige kriteriene for så store innkjøp som det offentlige gjør hvert år – opp mot 400 mrd. kr, som det ble påpekt av saksordføreren. I tillegg bør man også ha et blikk for

at nye vekstnæringer kan få plass i denne konkurransen, at det kan sikre arbeidsplasser over hele landet, og ikke minst at man reduserer risikoen som ligger i disse innkjøpene, hvis offentlig sektor selv produserer varer og tjenester som det heller kan skapes en alminnelig generell konkurranse om.

Virksom konkurranse sikrer alltid effektiv ressursbruk, også i det offentlige, og de bør derfor i størst mulig utstrekning være konkurransebaserte. Det medfører at det stilles krav til vurderingskriterier i anbudsprosesser. Men gode regler og håndhevelsesprosesser er ikke nok, det må også satses på innovasjon og nyvinning i prosessene. Det er vesentlig at de små bedriftene kan ta del i konkurransen, slik at de får utviklingsmuligheter. Da ligger ett av forslagene her, om det såkalte Lille Doffin, som en ubyråkratisk måte for små bedrifter å komme med i den store konkurransen som de offentlige innkjøpene utgjør hvert år. Men det er en forutsetning at det da blir en reell og rettferdig konkurranse og ikke minst et lett tilgjengelig klagesystem. Høyre har for sin del hele tiden vært skeptisk til å legge kompetansen til å ilegge overtredelsesgebyr ved ulovlige direkteanskaffelser til domstolene og dermed gjøre KOFA til et rent rådgivende organ. Vi mener at det svekker en ensartet tolkning og håndhevelse av regelverket. Det kan medføre regionale og andre forskjeller i avgjørelsen. I tillegg hever det selvsagt terskelen for å klage på saker innenfor anskaffelsesfeltet, og det har jo også utviklingen vist så langt. Det er derfor vi foreslår på nytt ved denne korsvei å reetablere KOFA som et bindende klageorgan. Det kommer selvsagt også til å styrke små og mellomstore bedrifters rettsvern.

Offentlig-privat innovasjonssamarbeid er viktig. Da kan man utvikle nye tjenester i fellesskap mellom bedrifter og de innkjøpende myndigheter. Det styrker næringslivets innovasjonskraft, og det styrker produktutviklingen. Jeg viser til Forskningsrådet som har gitt ut en rapport som viser at Norge ligger langt bak andre nordiske land i å skaffe seg erfaring med og drive med innovative anskaffelser. Ett av forslagene i rekken av forslag vi har her, er nettopp at det utarbeides en veileder for dette, på samme måte som vi ønsker at det utvikles retningslinjer for kravspesifikasjoner med tanke på å utvikle produkter og tjenester i nettopp et slikt innovasjonssamarbeid mellom partene.

Saksordføreren har på en veldig god måte greid å samle hele opposisjonen om disse forslagene med sikte på å forbedre dagens ressursbruk ved innkjøp fra det offentlige. Statsråden er i sitt svarbrev til komiteen såre fornøyd med tingenes tilstand. Hun mener at strategien er lagt, og ønsker ikke å imøtekomme noen av opposisjonens operasjonelle forslag som kunne fylle noen av disse strategiene, som foreslår tiltak som kan gjøre hverdagen lettere for mindre norske bedrifter, og som ikke minst kunne påvirke positivt til innovasjon, produktutvikling, økt lønnsomhet, økt konkurransekraft – ja alle disse kriteriene som vi hver eneste dag etterspør når det gjelder tosporsøkonomien, fastlandsøkonomien og den konkurransekraften som norske bedrifter skal ha. Det offentliges anskaffelser hvert år er en nøkkel inn i slik innovasjon og konkurransekraft – derfor er disse åtte forslagene svært viktige.

Alf Egil Holmelid (SV) [13:08:21]: Offentlige innkjøp utgjør om lag 15 pst. av bruttonasjonalproduktet og er derfor ein viktig del av dei verkemidla vi har for å utvikle norsk næringsliv. Offentlige innkjøp har som primært formål å bidra til at det offentlege får gode og prisriktige varer og tenester, men det er også heilt klart at ein sektor som utgjør så stor del av bruttonasjonalproduktet, med hell også kan brukast til å utvikle norsk næringsliv. Eg trur det er brei semje her i salen om at offentlege innkjøp er ein sentral faktor for å fremme innovasjon i næringslivet. Offentlege innkjøp kan bidra til å utvikle konkurransedyktige og innovative leverandørar. Det kan i sin tur bidra til at dei får plass på ein internasjonal marknad. Vi kan leggje til rette for at vi får ei slik utvikling på forskjellige måtar.

Forslagsstillaren er oppteken av at det offentlege må bli flinkare til å spesifisere kva funksjonar ein ønskjer, og ikkje detaljspesifisere løysingar. Dette er viktig, og det har regjeringa gripe fatt i. Direktoratet for forvaltning og IKT har fått eit tydeleg mandat til å vere pådrivar overfor offentlege verksemdar på dette området. Dei skal hjelpe til med innovasjonsfremmande innkjøp. Som ledd i dette arbeidet har direktoratet utvikla ein steg-for-steg-rettleiari for innovative innkjøp. I rettleiaren blir det lagt vekt på at offentlege oppdragsgjevarar inngår dialog med marknaden og utviklar møteplassar. Dette arbeidet blir vidareført med den innovasjonsstrategien som nyleg er fremma. Her oppfatar eg at det som allereie er sett i gang, langt på veg er noko av det som forslagsstillarane tek opp i forslaget sitt.

Eg vil gå litt vidare når det gjeld det som er lagt vekt på i regjeringas strategi, nemleg å skape møteplassar. Etableringar av cluster, der bedrifter, forskingsmiljø og brukarar kan møtast, er veldig viktige arenaer for å utvikle innovative produkt og innovative innkjøp. Medical Centers Oslo er eit eksempel på ein slik cluster. Regjeringa støttar opp under slike cluster gjennom ulike clusterordningar, som Arena, NCE og andre støtteordningar, gjennom Forskningsrådet og gjennom Innovasjon Norge.

Eg har personleg erfaring med å jobbe i forskingsmiljø der næringslivet og spesialhelsetenesta jobbar saman. Det ein kan sjå, er at når personar frå ulike miljø møtest, oppstår det innovasjon. Eg har fleire gode eksempel på at ved å skape den typen arenaer skapar ein måte å tenkje nytt på både hos innkjøpar og hos leverandør, som gjer at vi oppnår nettopp det som vi alle ønskjer, nemleg at vi skal bruke offentlege innkjøp til å utvikle innovasjon i næringslivet, slik at dei kan få konkurransekraft til å kome inn på ein internasjonal marknad.

Det er også viktig å bruke dei moglegheitene for utviklingskontraktar som finst. Ordninga med offentlege utviklingskontraktar er eit godt verktøy for innovasjon. Rundt om i landet finst det gode eksempel på at lokale aktørar, små og mellomstore bedrifter, har inngått offentlege utviklingskontraktar, har klart å løfte seg – har klart å skape produkt og nye marknader – og har blitt viktige aktørar i marknaden, noko som starta gjennom ein offentlig utviklingskontrakt.

Ei evaluering som analyseinstituttet Oxford Research har gjort, og som kom i fjor, viser at OFU-satsinga har nådd sine mål. Det blir konkludert med at OFU-program-

ma har bidratt til å skape meir konkurransedyktige leverandører i Noreg.

Det som eg innleidde med å seie, var at det er brei semje om at offentlege innkjøp kan bidra til innovasjon i det private næringsliv. Dei eksempla eg har teke fram, viser heilt klart at i denne saka er regjeringa offensiv. Det er hyggeleg at også opposisjonen har oppfatta at dette er viktig.

Irene Lange Nordahl (Sp) [13:13:18]: Norsk offentlig sektor foretar innkjøp for rundt 400 mrd. kr hvert år, og dette utgjør omtrent 15 pst. av bruttonasjonalprodukt. Av dette er det anslått at kommuneforvaltningens andel er om lag 145 mrd. kr. Disse midlene må forvaltes godt, og en god forvaltning bør også innebære å benytte nye ideer og nye løsninger når dette er hensiktsmessig. Det er også viktig at offentlig sektor gjennom sine innkjøp bidrar til rettferdig konkurranse i næringslivet, og på disse områdene er nok alle enig med forslagsstillerne.

Norsk næringsliv består av rundt 500 000 bedrifter. Små og mellomstore bedrifter utgjør omtrent 99,5 pst. og står for over halvparten av omsetningen og sysselsettingen. Det er derfor viktig at det blir lagt til rette for at disse bedriftene kan ta del i offentlige anskaffelser. Det er et stort engasjement rundt om i landet for at dette skal være mulig.

Forslagsstillerne er kritiske til at regjeringen har lagt kompetansen til å ilegge overtredelsesgebyr ved ulovlige direkteanskaffelser etter håndhevelsesdirektivet til domstolene, og at overtredelsesgebyret i KOFA faller bort som sanksjon, slik at KOFA igjen blir et rent rådgivende organ. Forslagsstillerne ønsker å etablere KOFA som et bindende klageorgan. Jeg merker meg at statsråden i sitt svar av 10. april mener et slikt forslag vil kreve store endringer i nemndas saksbehandling og prosedyrer – bl.a. av hensyn til rettsikkerheten – og at KOFA vil måtte erstattes av et domstollignende organ.

KOFAs rolle ble vurdert både ved etableringen i 2003 og på nytt i 2010, i forbindelse med innføring av nye håndhevelsesregler i anskaffelsesregelverket. Et offentlig utvalg vurderte i 2010 om KOFA burde omorganiseres til et bindende klageorgan. Flertallet i utvalget mente det ikke kunne anbefales, bl.a. med den begrunnelse at saksbehandlingen i et slikt domstollignende organ ville bli omfattende og ressurskrevende. Stortinget fulgte opp utvalgets anbefaling og vedtok i 2012 å beholde KOFA som et rådgivende organ. Jeg kan ikke se at det har skjedd noe nytt siden 2010 som gir grunnlag for å revurdere at KOFA bør være et rådgivende organ.

Næringslivets Hovedorganisasjon anslår at norske bedrifters samlede administrative kostnader knyttet til etterlevelsen av offentlige krav og regler beløper seg til omtrent 60 mrd. kr årlig. Regjeringen har satt seg ambisiøse mål for forenkling for næringslivet og har et uttalt mål om forenklinger tilsvarende netto reduksjon i administrative byrder på 10 mrd. kr innen utgangen av 2015.

Senterpartiet er av den oppfatning at det er behov for å redusere de administrative kostnadene. Jeg er glad for at regjeringen har nedsatt et offentlig utvalg – Forenklingsutvalget – som har fått i oppdrag å gjennomgå de særnorske bestemmelsene i lov og forskrift om offentlig anskaf-

felser. Gjennomgangen har som hensikt å oppnå et enklere og mer fleksibelt regelverk, forenkling gjennom økt brukervennlighet og reduserte kostnader ved gjennomføring av offentlige anskaffelser. Vi ser fram til at utvalget skal levere sin utredning innen 1. mars 2014.

Difi har fått et tydelig mandat til å være pådriver overfor offentlige virksomheter og til å bistå dem i gjennomføringen av innovasjonsfremmende anskaffelser. Som ledd i dette arbeidet har Difi utviklet en steg-for-steg-veileder for hvordan man gjennomfører innovative anskaffelser. I veilederen legges det bl.a. vekt på at offentlige oppdragsgivere inngår dialog med markedet og utvikler møteplasser. Dette arbeidet vil bli videreført ved oppfølgingen av den innovasjonsstrategien som nylig er blitt fremmet. Jeg vil derfor mene at forslag nr. 2 fra forslagsstillerne allerede er gjennomført.

Regjeringens strategi for økt innovasjonseffekt av offentlige anskaffelser kom i februar 2013 og ble fremmet nettopp for at alle offentlige virksomheter skal bli bedre på å avdekke sine utviklingsbehov, kommunisere disse til markedet og ha redskapene og kompetansen de trenger for å gjøre innovasjonsfremmende anskaffelser, der dette er relevant. Det praktiske veiledningsmaterialet som er utviklet, følger opp dette.

Det gjennomføres nå også en utredning om muligheten for å samordne statlige anskaffelser i Norge. Målet er mer effektiv ressursbruk, besparelser på kort og på lang sikt, bedre og mer profesjonelle innkjøpsmiljøer, færre regelbrudd og tilrettelegging for innovasjon i statlige anskaffelser. En slik utredning vil bidra med nettopp nye ideer og nye løsninger for anskaffelser i offentlig sektor.

Statsråd Rigmor Aasrud [13:18:13]: Representantene har fremmet en rekke forslag knyttet til offentlige anskaffelser. En rekke tiltak regjeringen har gjennomført, eller jobber med, er berørt. Jeg er glad for denne muligheten til å redegjøre for arbeidet vi utfører på dette området.

Regjeringen jobber både med å utvikle regelverket og med hvordan det offentlige skal gjennomføre gode anskaffelser innenfor regelverket. Vi har fått flere signaler om at regelverket er for detaljert, komplisert og formalistisk. Oppmerksomheten har i økende grad blitt rettet mot kostnadene som anskaffelsesregelverket medfører, både for det offentlige og for leverandørene. Kritikken er først og fremst rettet mot den særnorske delen av regelverket. Det gjelder anskaffelser under EØS-terskelverdiene. Derfor har regjeringen satt ned et ekspertutvalg som skal se nærmere på det nasjonale regelverket. Målet er å forenkle og forbedre dagens regler. Utvalget skal også vurdere hva som er passende nasjonal terskelverdi.

Mye av anskaffelsesregelverket stammer fra EU. EU er i ferd med å vedta endringer i anskaffelsesdirektivene.

Forslagene, slik de foreligger nå, innebærer forenklinger som vil lette byrdene til små og mellomstore bedrifter. Kravene til dokumentasjon forenkles. Prosedyrene blir enklere. Kravene til leverandørens økonomiske styrke lettes. I tillegg skal flere av forslagene bidra til å fremme innovasjon.

Også vi i Norge satser på å fremme innovative anskaf-

felser. Næringsministeren og jeg lanserte i februar en strategi for økt innovasjonseffekt av offentlige anskaffelser.

Det er gjennomført en rekke pilotprosjekter med sikte på innovasjon, men mange oppdragsgivere er usikre på handlingsrommet i regelverket. Difi har derfor utformet en steg-for-steg-veileder for innovasjon i offentlige innkjøp.

Regjeringen er opptatt av å ivareta små og mellomstore bedrifter. En SMB-strategi ble lansert i mars i fjor. Et eget kapittel omhandler offentlige anskaffelser. I strategien beskrives hvordan oppdragsgivere kan legge til rette for små og mellomstore bedrifter i offentlige anskaffelser. Strategien stiller opp en rekke tiltak. Det dreier seg bl.a. om å lage flere standardavtaler, kontraktsmaler, kompetansehevende tiltak m.m.

God kompetanse og økt lederforankring er avgjørende for å gjennomføre gode anskaffelser. Difi gjennomfører en rekke opplæringstiltak. Samtidig utarbeider de praktisk veiledningsmateriale. Difi kartlegger også erfaringer og suksessfaktorer for å effektivisere anskaffelser. Det er et potensial for besparelser gjennom samordning, bedre definering av behov, planlegging av anskaffelser og bedre oppfølging av inngåtte kontrakter. Kartleggingsarbeidet blir brukt til å styrke veilednings- og kompetansetilbudet.

Representantene har også fremmet forslag knyttet til organiseringen av Klagenemnda for offentlige anskaffelser, KOFA. I forbindelse med innføringen av nye håndhevelsesregler ble sanksjoner lagt til domstolene. Samtidig kan KOFA ikke lenger ilegge overtredelsesgebyr for ulovlige direkte anskaffelser.

Dersom KOFA skulle få ny kompetanse, måtte det gjøres en rekke endringer i KOFA organisering, saksbehandling og prosedyrer. For eksempel måtte det åpnes for muntlige forhandlinger og bevisførsel. KOFA ville langt på vei blitt et domstollignende organ. Da ville KOFA omdannes til et formelt håndhevelsesorgan og ikke lenger være et lavterskeltilbud.

I sin komitéinnstilling framhever mindretallet at de ikke etterlyser flere strategier, men konkrete handlinger og tiltak. Regjeringens strategier blir fulgt opp gjennom konkrete tiltak som har effekt. Vi ser nå en klar profesjonalisering av anskaffelsesprosessene på både statlig og kommunalt nivå. Det betyr ikke at vi er i mål. Det er rom for forbedringer i regelverket. Det jobber vi med. Det er også behov for mer kunnskap, flere verktøy og mer vilje til å prioritere gode offentlige anskaffelser. Mange tiltak er igangsatt, og vi ser at resultatene kommer.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Roar Bredvold (FrP) [13:23:15]: Norsk næringsliv består av ca. 500 000 bedrifter, dvs. mange små og mellomstore bedrifter, og svært mange av disse igjen ligger ute i distriktene, med de fordeler og ulemper dette gir. Dette gir en god distriktsprofil, og med en god handelspolitikk vil dette være med på å bedre denne utviklingen.

Fremskrittspartiet synes derfor det er merkelig at regjeringens partiene ikke vil støtte forslaget om å opprette et enkelt og brukervennlig Lille Doffin. Spørsmålet til statsråden blir da: Hvorfor kan ikke statsråden være med og støtte

en slik ting, som vil styrke de mulighetene små og mellomstore bedrifter ute i distriktene har til å bli klar over det man kan være med og konkurrere om?

Statsråd Rigmor Aasrud [13:24:01]: Regjeringen er ikke mot at små og mellomstore bedrifter ute i distriktene er med og konkurrerer om de offentlige anskaffelsene som er. Derfor kan dagens Doffin brukes også for små og mellomstore bedrifter. Det er ingenting som tilsier at man ikke kan bruke det selv om man er under terskelverdiene. Jeg mener at dersom man skulle opprettet et nytt Doffin, ville det føre til mer byråkrati, mer organisering og flere organisasjoner som skulle holde orden på dette her. Lille Doffin finnes i dag i Doffin, det er bare å bruke – også for små og mellomstore bedrifter – for innkjøp under terskelverdiene og uten de kompliserte prosedyrene man vanligvis bruker i Doffin.

Svein Flåtten (H) [13:24:55]: Antall klager er i ferd med å synke. Kanskje det er litt for tidlig å se hvordan dette fungerer allerede nå, men hvis antall klager faller over tid som følge av f.eks. endringene i KOFA, og de faller sterkt, hvordan vil statsråden vurdere en sårn situasjon? Hva ville hun ta det som uttrykk for? For min del vil jeg si at det veldig fort kan ses på som et uttrykk for at rettssikkerheten har blitt mindre for dem som har mindre ressurser å sette inn i en vanskelig situasjon. Støtter statsråden en sårn vurdering?

Statsråd Rigmor Aasrud [13:25:44]: Det er grunn til å følge nøye med på utviklingen i KOFA. Det har vært en stor nedgang i antall innkomne saker. Etter at det har vært en voldsom økning de siste årene, har det vært flere omlegginger som har skjedd samtidig. Vi har endret reglene for hvem som kan ilegge overtredelsesgebyr, og vi har økt gebyrsatsene for å klage inn saker til KOFA det siste året, så vi må følge nøye med. Det som nok forundrer meg noe, er at også i saker som gjelder direkte anskaffelser, der det er svært lave gebyrer for å bruke KOFA, ser vi en nedgang. Det er viktig å følge nøye med, se på utviklingen og etter hvert også se på hvilke typer klager det blir færre av, for å sørge for at KOFA faktisk framstår som et effektivt og byråkratisk organ for norske bedrifter.

Steinar Reiten (KrF) [13:26:48]: Statsråden har gjort greie for en del ordninger som gjelder i dag, for at små og mellomstore bedrifter kan delta i anskaffelser når staten utbyr kontrakter til under 500 000 kr. Er statsråden enig i at det kunne vært greit å få dette inn i et enklere, standardisert mønster i form av et Lille Doffin, der de samme reglene gjelder, og der det er de samme rutineene for alle disse anbudsprosessene?

Statsråd Rigmor Aasrud [13:27:21]: Det er jo en av grunnene til at vi nå har satt ned Forenklingsutvalget, som skal se på reglene, og om vi fortsatt skal ha særnorske regler. Det er to typer regler nå, over og under terskelgrensene, som kan gi noe forskjellige løp når det gjelder utlysning av offentlige anbud. Jeg er ikke enig i at man må opprette

en egen database, et eget Lille Doffin, for å få det til. Vi må kunne bruke de systemene vi allerede har etablert, og de kan brukes. De kan brukes for å legge ut forespørslere, også innenfor det som er terskelverdiene. Hvis vi har en utfordring på dette området, må det være å få offentlige etater til å bruke de mulighetene, og at norsk næringsliv sørger for å søke i Doffin også for de små oppdragene.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Steinar Reiten (KrF) [13:28:34]: Denne debatten har vist at det egentlig er tverrpolitisk enighet i Stortinget om at nye ideer og bedre løsninger for anskaffelser er en viktig del av arbeidet med å effektivisere og forenkle offentlig sektor. Forskjellen ligger i at statsråden og regjeringspartiene lener seg tilbake og mener at det aller meste av jobben allerede er gjort, mens en samlet opposisjon sier at her er det fortsatt et stort, utnyttet potensial. Kanskje skal en tolke det litt i retning av styringstrøtthet, at det kan være på tide å få nye krefter inn i departementet for å gi dette arbeidet en ny giv.

Bare i løpet av 2012 fremmet en samlet opposisjon 30 forenklingforslag når det gjelder forholdet mellom norsk næringsliv og det offentlige, bl.a. knyttet til statistikk, innrapportering, toll, skatteregler, revisjon, regnskap og bokføring, aksjelov og flere andre ting. Opposisjonen står også samlet i ønsket om å gjennomgå det offentliges rolle når det gjelder anskaffelser og muligheten til å utløse ny innovativ kraft i næringslivet. Et regjeringsskifte etter høstens valg vil dermed også bety et økt og kontinuerlig fokus på rasjonelle innovative og kostnadseffektive løsninger for offentlige anskaffelser. Den samlede kjøpekraften til stat, fylker og kommuner i Norge er formidabel. Brukt på en riktig måte – i tett og god dialog – mellom bestillere på leverandørsiden vil denne kjøpekraften kunne bidra til ytterligere vekst og utvikling i norsk næringsliv. Spesielt i det store segmentet av små bedrifter vil en egen og egnet standardisert modell for utlysning av enkle og byråkratiske anbud under terskelverdien på 500 000 kr, kunne bli et viktig incentiv for økt omsetning og videre vekst.

Statsråd Rigmor Aasrud [13:30:42]: Det er stor enighet i salen om at det er viktig å ha et stort fokus på offentlige anskaffelser, og at det kan bidra både til innovasjon og til at vi kjøper riktigere og riktigere kvalitet. Men jeg må si at jeg er litt overrasket når de forslagene som her blir presentert, blir presentert som nye ideer. For med unntak av forslag nr. 1, som har vært forhandlet i Stortinget tre ganger, er de andre forslagene under arbeid i regjeringen. Noe er således gjennomført også. Forslag nr. 2 – en veileder – den er der: Gå inn på anskaffelser.no, og sjekk materiellet som ligger der. Klare retningslinjer for innovasjon – ja, vi har lagt fram innovasjonsstrategier både i kommunal og statlig sektor, rettet mot småbedrifter. Lille-Doffin er det ingen grunn til å opprette når vi har en Doffin som kan fungere i dag. Vi har ikke etablert en database for dokumentasjon, nettopp fordi EU jobber med dette nå, og

jeg mener det ville være svært uklokt om vi lagde egne regler i Norge som vi kanskje måtte revurdere når EU legger fram sitt forslag.

Det er ett forslag som vi ikke har fulgt opp – et anskaffelsesakademi. Det heter kurs- og kompetansesenter i Difi, men man driver også der med opplæring og kompetanseutvikling i et ganske bredt spekter. I tillegg er det mange private aktører som bidrar innenfor dette området.

Vi har lagt fram en strategi for innovasjon i kommunesektoren, og ganske nylig har vi lagt fram en stortingsmelding om helse- og omsorgsteknologi, som er til behandling nå. Det er altså store muligheter for å gjennomføre det som forslag nr. 7 går ut på.

Det er helt klart viktig at vi ser på hvordan vi kan komme videre med å legge enda større vekt på livsstilskostnader i våre anskaffelser. Det vil vi se videre på, og som sagt også jobbe med å få på plass flere felles løsninger for offentlige anskaffelser i tiden framover.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [13:33:04]:

Innstilling fra næringskomiteen om endringer i konkurranse-loven (Innst. 281 L (2012–2013), jf. Prop. 75 L (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Else-May Botten (A) [13:33:46] (ordfører for saken): Som saksordfører har jeg gleden av å legge fram inntilling til Prop. 75 L om Endringer i konkurranse-loven.

Det blir nå foreslått en rekke endringer i konkurranse-loven som skal bidra til en mer effektiv håndheving av konkurranse-loven av 2004. Endringene bygger på utredningen NOU fra 2012: «Mer effektiv konkurranse-lov».

Endringsforslagene går ut på å endre konkurranseregelverket, slik at det blir enklere å bruke for næringslivet. Det trengs et mer effektivt og målrettet system for kontroll med foretakssammenslutninger. Regjeringen foreslår derfor å heve terskelverdien ved oppkjøp og fusjoner, korte ned saksbehandlingstiden i fusjonskontrollen og harmonisere lovverket med EU, slik at det blir færre særnorske regler å forholde seg til.

Regjeringen viderefører lovens forbud mot konkurransebegrensende avtaler og misbruk av dominerende stillinger og regler om inngrep mot fusjoner og oppkjøp som

begrenser konkurransen. Endringene trer i kraft 1. januar 2014. Det gir også tid til å utarbeide reviderte forskrifter.

Disse endringene vil ha positive administrative og økonomiske konsekvenser for næringslivet, spesielt med tanke på den betydelige henvisningen til terskelverdiene for når en fusjon må meldes til Konkurransetilsynet. Dagens terskelverdi er på 50 mill. kr for samlet omsetning, og 20 mill. kr for individuell omsetning. Etter endringene skal fusjonene meldes til tilsynet når samlet omsetning overstiger 1 mrd. kr, og når minst to av de berørte foretakene hver for seg har en omsetning på minst 100 mill. kr. Oppkjøp der foretakene har omsetning under disse grensene, vil ikke være meldepliktige, men Konkurransetilsynet får hjemmel til å pålegge meldeplikt og til å gripe inn dersom fusjonen medfører konkurranseproblem i strid med konkurranse-loven.

Nå innfører vi også kortere saksbehandlingstid i fusjonskontrollen. Blant annet vil systemet med både alminnelig og fullstendig melding på ulike stadier i saksbehandlingen erstattes av en ordning med en melding til Konkurransetilsynet. Reglene for når en fusjon er i strid med konkurranse-loven, foreslås ikke endret. Dagens praksis videreføres.

Dette innebærer at det ikke innføres en såkalt forbrukervelferdsstandard i fusjonskontrollreglene.

Det foreligger også en ny ordning for rask avslutning av saker der partene selv foreslår avhjelpende tiltak. Konkurransetilsynet får nå en mulighet til å avslutte saker tidligere uten en fullstendig saksutredning i slike saker. Tiltakene gjøres bindende gjennom et vedtak med en kortfattet begrunnelse.

Det vil også bli stilt strengere krav om mer aktiv bruk av straff mot personer som bryter loven. Regjeringen følger ikke utvalgets forslag om straffrihet for personer der foretak får lempning. Regjeringen foreslår å oppheve ordningen med strafferettslige bøter for foretak. Slike bøter har aldri blitt ilagt, fordi foretakene sanksjoneres gjennom administrative bøter – overtredelsesgebyr – som er minst like høye som de strafferettslige bøtene ville ha vært.

Det blir nå foreslått å styrke vernet til konkurransemyndighetenes kilde som tipser om lovbrudd, ved å lovfeste taushetsplikt om deres identitet.

Overtredelsesgebyret kan settes ned eller bortfaller dersom foretak bryter ut av et ulovlig samarbeid og avslører egen deltagelse i dette gjennom en såkalt lempningssøknad til Konkurransetilsynet. Det foreslås begrenset innsyn i slike lempningssøknader for å effektivisere håndhevingen av konkurranse-loven.

Videre blir det foreslått at Konkurransetilsynet som hovedregel skal ha beslag i form av kopier – og ikke originale dokumenter, slik praksis er i dag. Ved beslag av elektronisk materiale skal den kontrollerte nå få mulighet til å være til stede når Konkurransetilsynet gjennomgår materialet. Konsekvensene av endringene er en mer effektiv håndheving av konkurranse-loven, samtidig som foretakenes rettsikkerhet blir styrket på flere punkter. Den nye ordningen med avhjelpende tiltak vil være en effektivisering med mer fleksible konkurransepolitiske løsninger enn dagens ordning. Flere av endringene på fusjonsområdet innebærer en

harmonisering med EU og EØS-retten, som i seg selv er en forenkling. Dette er spesielt viktig for de foretakene som opererer over landegrensene.

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Per Roar Bredvold (FrP) [13:38:57]: Prop. 75 L om endringer i konkurranse-loven skal gjøre håndhevingen mer effektiv, både for konkurransemyndighetene og for foretakene. Fremskrittspartiet støtter selvfølgelig dette.

Samtidig videreføres lovens forbud mot konkurransebegrensende avtaler og misbruk av dominerende stilling samt reglene om inngrep mot fusjoner og oppkjøp som begrenser konkurransen. Dette er bra.

Fremskrittspartiet har alltid ment at slike lover er viktige og synes også at det etter ti år var bra å se på loven på nytt. Mye forandres i løpet av en slik periode.

Fremskrittspartiet er også fornøyd med at endringene vil få positive og bedre økonomiske konsekvenser for næringslivet. Fremskrittspartiet er også fornøyd med at beslag som hovedregel skal være i form av kopier. Foretakene skal også kunne motta kopier av det speilkopierte beslaget samt retten til å være til stede under tilsynets gjennomgang av materialet. Vi mener at dette er bra for alle parter.

Fremskrittspartiet er også fornøyd med at det tidligere ble innført en meldeplikt da dette er et viktig konkurransepolitisk verktøy. Men det er samtidig viktig at denne meldeplikten må opp til vurdering med jevne mellomrom.

Kortere saksbehandlingstid er også noe Fremskrittspartiet selvfølgelig er fornøyd med, og noe vi har kjempet for i alle år.

Det som skiller regjeringspartiene og opposisjonspartiene, er kanskje synet på Konkurransetilsynets mulighet til å avvise bedrifter fra anbudskonkurranser etter hel lempning. Vi mener at dette ikke er riktig. Derfor fremmes forslaget om at man ber regjeringen utrede de konkurranserettslige sider av offentlig ervervsvirksomhet.

Avslutningsvis tar jeg opp det forslaget som Fremskrittspartiet er med på.

Presidenten: Representanten Per Roar Bredvold har tatt opp det forslaget han refererte til.

Svein Flåtten (H) [13:41:13]: Konkurranse-loven er en veldig viktig lov for forbrukere og for bedrifter. Da den ble innført av Bondevik II-regjeringen i 2003, var den i utgangspunktet streng. Det som nå vedtas – stort sett av en samlet komité, med unntak av et lite, avvikende forslag – er på mange vis en liberalisering av konkurranse-loven, et stykke på vei. Det speiler den utviklingen som er i samfunnet. Ting går fortore, enhetene blir større, det skjer en internasjonalisering, og loven må også ta opp i seg dette.

Jeg vil bare understreke to, tre punkter som vi har vært opptatt av i merknader under behandlingen. Det er bl.a. problemstillinger som ikke er behandlet i lovproposisjonen – om myndighetspålegg som innebærer at foretak pålegges handlinger som bedømmes i strid med konkurranse-reglene. Der er praksis fra EU-domstolen at et snevert unntak gjelder der foretakene ikke har noe valg med hensyn til hvordan de vil innrette seg. Statsråden har svart på

et brev fra komiteen i den anledning og sier der at man har funnet at ved samarbeid, som ville vært resultatet av et lovhjemlet pålegg fra myndighetene, ville departementet måtte vurdert om pålegget i medhold av en spesiell lov om å samarbeide skulle gå foran forbudet i den generelle konkurranseloven mot å samarbeide. Jeg tror at dette illustrerer et visst behov for regler på dette området.

Videre om selvinkrimineringsforbudet som inntas i loven. Vi oppfatter at det skal tolkes i tråd med det som gjelder i norsk rett for øvrig, slik at det ikke utvikles en egen rettspraksis på det området.

Det siste punktet jeg vil understreke, er forhold knyttet til det offentlige når de driver ervervsvirksomhet. Det kan være konkurranserettslig problematisk. Konkurranselovutvalget mente at det falt utenfor mandatet å foreslå en regulering av dette. Vi mener at det er viktig, og derfor har vi fremmet et forslag om at regjeringen bør utrede de konkurranserettslige sidene av offentlig ervervsvirksomhet.

Steinar Reiten (KrF) [13:44:15]: Konkurransen er ikke et mål i seg selv, men et middel for å oppnå samfunnsøkonomisk effektivitet. Konkurranseloven må legge til rette for at summen av overskuddet for aktørene i økonomien er størst mulig – altså at summen av foretakenes overskudd og forbrukernes overskudd blir størst mulig.

Konkurranseloven har vært viktig for norsk konkurransepolitikk, og departementet har gjort en god jobb med å revidere lovteksten, slik at et samlet storting kan stille seg bak det som foreligger.

Kristelig Folkeparti mener at forslagene som blir fremmet i proposisjonen, vil både forenkle og effektivisere prosesser knyttet til sanksjonering og klageprosesser ved overtredelse og antatt overtredelse av konkurranseloven. Kristelig Folkeparti støtter de endringsforslagene som blir lagt fram i proposisjonen.

Vi har også bare et par korte merknader til noen saker, der vi mener at det kunne vært lagt inn noe mer i lovteksten. I proposisjonen blir det bl.a. behandlet regler om opplysningsplikt og etterforskning i overtredelsessaker. Alle har plikt til å gi Konkurransetilsynet de opplysninger som tilsynet ber dem om. Men samtidig har man øg krav på beskyttelse mot å bli tvunget til å bidra til egen domfellelse ved å gi Konkurransetilsynet opplysninger som medfører en innrømmelse av brudd på konkurranseloven – altså det såkalte selvinkrimineringsvernet. Departementet mener at det ikke er nødvendig å regulere det vernet mot selvinkriminering i konkurranseloven da det uansett følger av EMK som er gjort til norsk lov gjennom menneskerettsloven. Det er vi i Kristelig Folkeparti ikke enig i. Vi mener at selvinkrimineringsvernet burde komme tydeligere fram i lovverket.

Vi mener det samme når det gjelder såkalt «state compulsion» eller statlig tvang i Norge. Det gjelder myndighetspålegg som pålegger en aktør å handle i strid med konkurranseloven. Statsråden nevner det i sitt brev til komiteen, og det er nevnt i kapitlet om problemstillinger som ikke blir behandlet i lovproposisjonen. Vi mener at det burde vært tatt inn i lovteksten.

Statsråd Rigmor Aasrud [13:46:54]: Stortinget behandler i dag en sak som ikke vil skape de store overskriftene. Men det er en viktig sak for norske bedrifter og norsk økonomi. Konkurranseloven sikrer at bedrifter ikke inngår kartellavtaler eller lager monopoler gjennom fusjoner og oppkjøp.

Konkurranseloven har snart virket i ti år. Revisjonen som behandles i dag, er en full gjennomgang av de fleste saksbehandlingsreglene i loven. Forbudsbestemmelsene – kartellforbudet i § 10 og forbudet mot misbruk av dominerende stilling i § 11 – er harmonisert med EU og EØS-reglene og blir ikke endret.

De fleste land i Europa og i Norden har de samme forbudsreglene. Vi gjør heller ingen endringer i hjemmelen for inngrep mot fusjoner og oppkjøp i § 16 første ledd.

En rød tråd i lovendringene som er foreslått, er å sikre at også saksbehandlingsreglene blir mer like reglene i EU og de i nordiske landene. Det gjør det lettere for bedrifter å forstå og etterleve reglene. Regjeringen har foreslått mange endringer – de fleste nokså tekniske. Forslagene forenkler hverdagen, både for de bedrifter som er involvert i konkurranse saker, og for Konkurransetilsynet som behandler sakene.

Den viktigste forenklingen er å heve tersklene for meldeplikt ved fusjoner og oppkjøp. Vi går fra å ha verdens kanskje laveste meldepliktsregler til å ligge på om lag samme nivå som Sverige og Danmark.

En annen viktig forenkling er at loven nå legger til rette for at både fusjonssaker og overtredelsessaker kan avsluttes ved hjelp av avhjelpende tiltak. Dette innebærer at når partene foreslår et tiltak som avhjelper de innvendinger tilsynet har i en konkret sak, så kan tilsynet fatte et vedtak som gjør det bindende for partene. Da sparer både partene og tilsynet tid og ressurser med å treffe et fullt utredet forbudsvedtak.

Jeg er glad for at næringskomiteen enstemmig støtter opp om endringsforslagene, selv om det er uenighet på enkelte punkter.

I proposisjonen sender vi et viktig signal til bedriftene og Konkurransetilsynet om at de personer som deltar i de groveste lovbruddene – kartellsamarbeid – skal anmeldes i større grad enn det som har vært praksis. Her foreslår vi ingen lovendring, vi sier bare at reglene i loven om personstraff er der for å bli brukt. Vi har en rekke undersøkelser både fra Norge og andre land som viser at bøter til foretakene ikke er nok. Foretakene ledes og representeres av personer. Det er de som må respektere loven. Alt tyder på at de blir mer lovlige dersom de vet at en straff ikke bare rammer foretaket, men også dem selv – gjennom en bot eller i verste fall fengsel.

Vi innfører samtidig en nyvinning i loven gjennom en bestemmelse om betinget påtale i § 33. Betinget påtale betyr at ansatte i foretak som har brutt loven, ikke blir straffeforfulgt uten at Konkurransetilsynet har anmeldt dem, eller helt unntaksvis at straffeforfølgelse kreves av sterke allmenne hensyn. Begrunnelsen for en slik regel er å stimulere til varsling og tilståelser av pågående ulovligheter. Den som har brutt loven, skal kunne få en fordel ved å tilstå og bidra til oppklaring. Her går vi lenger i å premie-

re tilståelser enn det som er vanlig i norsk strafferett. Begrunnelsen er at kartellsamarbeid nesten alltid foregår i det skjulte, og at myndighetene er avhengige av lempningssøknader og tilståelser for å avslutte lovbruddene og oppklare sakene.

En annen viktig endring er at vi opphever foretaksstraffen. Den har ikke blitt brukt siden 2004-loven. Istedenfor straff ilegges bedriftene økonomiske sanksjoner i form av overtredelsesgebyr. Dette skjer gjennom at tilsynet vedtar slike gebyr. Vi får en ryddigere og mer effektiv sanksjonsregel i konkurranseloven.

La meg avslutte der jeg begynte. Denne saken har stor betydning for norske bedrifter og norsk økonomi. Det er bra at det er tverrpolitisk enighet om forslagene, og jeg er glad for at konkurranseloven nå blir lettere å håndheve og lettere å etterleve.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Roar Bredvold (FrP) [13:51:31]: Et konkret og greit spørsmål til statsråden: Det ønskes fra flere hold at Konkurransetilsynets mulighet til å gå inn i en sak under meldepliktterskelen bør reduseres fra tre måneder til fire uker. Hva er det som gjør at man ikke kan vurdere en slik reduksjon, eventuelt å gå fra tre til to måneder – uansett gjøre tidsrammen litt kortere?

Statsråd Rigmor Aasrud [13:51:55]: Vi har vurdert forslaget etter at det kom opp, men jeg mener det er viktig at vi legger til rette for at Konkurransetilsynet kan gjennomføre forsvarlig saksbehandling. Det er ofte mye dokumentasjon som må hentes inn, og for at vi skal få til en forsvarlig saksbehandling, mener jeg at tre måneder bør være terskelen – hvis ikke måtte vi utvidet Konkurransetilsynets kapasitet ganske betydelig. Det er også en del praktiske grunner til at det kan ta noe tid før vi får inn nok materiell. Det er bakgrunnen for at vi i loven ikke tør å gå til de grensene som her har vært drøftet. Selvsagt har vi et mål om at saksbehandlingstiden skal være kortest mulig.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.
Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [13:52:53]

Innstilling fra næringskomiteen om Noregs deltaking i europeiske romprogram (Innst. 278 S (2012–2013), jf. Prop. 74 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på ta-

lerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Frank Bakke-Jensen (H) [13:53:41] (ordfører for saken): Prop. 74 S for 2012–2013 omhandler Norges deltagelse i det europeiske romprogrammet. Regjeringen gjør her rede for de forpliktelsene Norge tok på seg i forbindelse med ministerrådsmøtet i Den europeiske romorganisasjonen, ESA, i november 2012. Prosessen er da slik at lovnadene gis under forutsetning om Stortingets godkjenning, og det er denne godkjenningen vi behandler nå.

Forpliktelsene er betydelige, i alt 155,5 mill. euro for perioden 2013–2020 delt i forskjellige program, mens samlet ramme for ansvar og forpliktelser ikke skal overstige 193,5 mill. euro.

Norge er med sitt engasjement i internasjonal romforskning en betydelig aktør, og det er fra både komité og regjering påpekt at dette anses både riktig og viktig for norske forskningsmiljøer og norsk næringsliv. Engasjementet omfatter programmer som teknologiutvikling, utforskning av solsystemet, satellittkommunikasjon og satellittnavigasjon, et jordobservasjonsprogram m.m. Flere programmer har tydelig relevans for et land som Norge med vår geografi, våre havområder og vårt næringsliv.

Det er en samlet komité som i fred og harmoni fremmer denne innstillingen uten øvrige merknader.

Ingrid Heggø (A) [13:55:16]: Som saksordføreren sa, er det ein samla komité som vil godta dei forpliktingane som Noreg har teke på seg, så eg skal berre kort understreka noko som har vore viktig for oss raud-grøne. Det er m.a. at den geografiske plasseringa, topografien og dei store havområda gjer at Noreg har særleg stor nytte av rombasert infrastruktur. Slik infrastruktur er i dag heilt avgjerande for forsvarleg og effektiv drift av samfunnet, og for å kunna ta del i dei store moglegheitene som m.a. ligg i nordområda.

Romverksemd inneber avansert utviklingsarbeid og store og kostbare system som får landa i stand til å realisera på eiga hand, og Noreg må difor basera seg på internasjonalt samarbeid for å kunna utvikla den rombaserte infrastrukturen samfunnet vårt er avhengig av.

Så vil eg berre seia meg einig med saksordføreren i at vi kjem tilbake til ein brei og god debatt under behandlinga av Meld. St. 32 for 2012–2013, Mellom himmel og jord.

Harald T. Nesvik (FrP) [13:56:30]: Dette er en sak som viser et samlet storting på dette feltet. Det er viktig å bruke det handlingsrommet som disse mulighetene gir oss når det gjelder å være deltaker i disse programmene. Da må vi som vertsnasjon, som vi faktisk er på Svalbard med SvalSat-systemet, bruke dette for å være en aktiv bidragsyter og promotere dette. Gjennom den teknologien som dette dreier seg om, næringsvirksomheten og spin-off er det en enorm mulighet for Norge som deltaker og norske næringsaktører til å kunne komme med gode produkter hele veien her.

Fremskrittspartiet ser virkelig fram til den utviklingen som dette gir oss, og vi må aktivt bruke det handlingsrom-

met som ligger i disse programmene som det er lagt til rette for.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fire forslag.

Det er

- forslag nr. 1, fra Michael Tetzschner på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 2–4, fra Trine Skei Grande på vegne av Venstre

Forslag nr. 1 er inntatt på s. 61 i innstillingen, mens forslag nr. 2–4 er omdelt på representantenes plasser i salen.

Det voteres først over forslag nr. 4, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag for Stortinget som gir kommunene anledning til å fastsette avgift for kameraovervåking.»

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 103 stemmer mot 1 stemme ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.08.34)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen arbeide aktivt overfor EU for å sikre at den nye personvernforordningen skal gi et høyere beskyttelsesnivå for personvern enn i dag.»

Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil støtte forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 76 mot 28 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.09.02)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte bidra til å sikre at brukere av sosiale medier har krav på innsyn i hvilke opplysninger som utleveres til tredjepart.»
Fremskrittspartiet har varslet at de støtter forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 81 mot 23 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.09.27)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå implikasjonene av utvidelsene av den svenske FRA-loven og fremme en sak til Stortinget om hvordan man kan sikre at innbyggere i Norge får bedre beskyttelse i sin tele- og datakommunikasjon.»

Venstre har varslet at de støtter forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ble med 58 mot 47 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.09.54)

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 11 (2012–2013) – personvern – utsikter og utfordringer – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten har Arne Sortevik satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget samtykker i at omtalt prosjekt, Rogfast i Rogaland, bygges som del av hovedprosjektet Ferjefri E39 og baseres på full statlig finansiering.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

1. Stortinget samtykker i at bompengeselskapet får løyve til førehandsinnkrevjing av bompengar til å finansiera vidare planlegging og prosjektering av E39 Rogfast i Rogaland etter vilkåra i Prop. 117 S (2012–2013) og Innst. 282 S (2012–2013).
2. Samferdselsdepartementet får fullmakt til å inngå avtale med bompengeselskapet og fastsetja nærare reglar for innkrevjinga.

Presidenten: Venstre har varslet at de vil støtte innstillingen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 84 mot 21 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.11.15)

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten har Arne Sortevik satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget samtykker i at Bergensprogrammet videreføres slik det er omtalt i Prop. 143 S (2012–2013). Stortinget legger til grunn full statlig finansiering og statlig forskottering om nødvendig.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

1. Stortinget samtykkjer i at bompengeselskapet får løyve til å krevja inn bompengar til delvis bompengefinansiering av Bergensprogrammet etter vilkåra i Prop. 143 S (2012–2013) og Innst. 324 S (2012–2013).
2. Samferdselsdepartementet får fullmakt til å inngå tilleggsavtale med bompengeselskapet og fastsetja nærare reglar for finansieringsordninga.

Presidenten: Venstre har varslet at de vil støtte innstillingen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 83 mot 22 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.12.00)

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om endringar i yrkestransportlova (gjennomføring av forordning (EF) nr. 1071/2009, 1072/2009 og 1073/2009 og endringar i organiseringa av løyvestyresmaktene mv.)

I

Lov 21. juni 2002 nr. 45 om yrkestransport med motorvogn og fartøy vert endra slik:

§ 4 skal lyde:

§ 4 *Løyve for persontransport med motorvogn*

(1) Den som mot vederlag vil drive *nasjonal eller internasjonal* persontransport med motorvogn, må ha løyve. Det same gjeld den som utfører persontransport mot vederlag på liknande måte som drosje når tilbod om transport vert retta til ålmenta på offentleg plass.

(2) Løyve kan tildelast den *som*

- a) *driv ei faktisk og varig verksemd i Noreg,*
- b) *har god vandel,*

c) *har tilfredsstillande økonomisk evne, og*

d) *har tilstrekkeleg fagleg kompetanse.*

§ 5 første ledd første punktum skal lyde:

(1) Den som mot vederlag vil drive *nasjonal eller internasjonal* godstransport med motorvogn eller motorvogn med tilhengar, med tillaten totalvekt over ei vektgrense som vert nærare fastsett av departementet, må ha løyve.

§ 9 første ledd skal lyde:

(1) Den som mot vederlag vil drive persontransport utanfor rute med motorvogn registrert for inntil 9 personar, *må ha særskilt drosjeløyve. § 4 andre ledd gjeld tilsvarande.*

§ 10 første ledd skal lyde:

(1) Den som har forretningsstad i Noreg og som vil utføre transport av personar eller gods mot vederlag til eller frå utlandet, må *ha rett* til å utføre tilsvarande transport innanlands og dessutan ha særskilt samtykke frå vedkommande stat dersom dette krevst.

§ 12 skal lyde:

§ 12 *Løyve*

(1) *Løyve etter §§ 4 og 5 vert gjevne av Statens vegvesen.*

(2) *Løyve etter § 9 vert gjevne av fylkeskommunen.*

§ 14 skal lyde:

§ 14 *Internasjonal transport og kabotasje utanfor EØS*

(1) *Tillatingar etter § 10 første ledd vert gjevne av Statens vegvesen.*

(2) *Samtykke til transport etter § 10 andre og tredje ledd vert gjeve av departementet.*

Ny § 26 a skal lyde:

§ 26 a *Erklæring om at transportleiarar ikkje er skikka til å leie transportverksemd*

(1) *Løyvestyresmaktene skal erklære at ein transportleiar er uskikka til å leie transportverksemd dersom transportleiararen ikkje lenger oppfyller kravet til god vandel. Det skal gå fram av erklæringa at ho gjeld for den perioden kravet til god vandel ikkje er oppfylt.*

(2) *Departementet kan gje nærare forskrift om erklæring om uskikka transportleiarar.*

§ 27 skal lyde:

§ 27 *Kor lenge eit løyve gjeld*

(1) *Løyve etter §§ 4 og 5 gjeld i ti år.*

(2) *Løyve etter § 9 gjeld utan avgrensing i tid, jf. likevel § 9 andre ledd.*

(3) *Behovsprøvde løyve etter §§ 6 og 7 gjeld i ti år. Ved bruk av konkurranse ved tildeling av løyve, eller når det følgjer av forskrift gjeve med heimel i denne lova, gjeld løyve for den tid inngått kontrakt om offentleg tenesteyting gjeld. Løyve som er gjeve når denne lova tok til å gjelde, gjeld for den tida dei er gjevne for. Løyvestyresmaktene kan ta att eit løyve før løyvetida er ute i samband*

med innføring av konkurranse for vedkommende rute eller ruteområde.

(4) Departementet kan i løyvetida gjere endringar i forskriftene for løyvepliktig verksemd og i vilkår som er sette for eit løyve. Vil løyvehavaren ikkje halde fram med drifta på dei nye vilkåra, skal han få ei rimeleg tid til å leggje ned verksemda.

Ny § 29 a skal lyde:

§ 29 a *Elektronisk register over dei som har og dei som søker om løyve etter lova her*

(1) *Departementet skal opprette og drive eit elektronisk register over dei som har forretningsstad i Noreg, og som har eller som søker om løyve etter lova her. Registeret skal innehalde opplysningar knytt til løyve, mellom anna opplysningar om namn og juridisk form på verksemda, verksemda si adresse, namn på transportleiarar og løyvetype som er tildelt verksemda. I tillegg skal registeret innehalde opplysningar om vandel knytt til person og verksemd.*

(2) *Registeret skal koplast saman med dei elektroniske registra i dei andre EØS-landa for utveksling av informasjon etter vilkår som vert nærare fastsette av departementet.*

(3) *Departementet kan gje nærare forskrift om registeret.*

II

1. Lova gjeld frå den tid Kongen fastset.
2. Endringane i yrkestransportlova §§ 9 og 10 gjeld likevel frå 1. juli 2013.
3. Løyve som er gjevne når denne lova tek til å gjelde, gjeld for ei tid som vert nærare fastsett av departementet.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Janne Sjelmo Nordås på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti

- forslag nr. 2, fra Jan-Henrik Fredriksen på vegne av Fremskrittspartiet

Det voterer først over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2014 legge frem handlingsplan med finansieringsløsning for å gjennomføre et nasjonalt bredbåndsløft med målsetting om høyhastighetsbredbånd i hele Norge.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 82 mot 22 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.13.07)

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget ber regjeringen sørge for at det snarest kommer på plass en nasjonal graveforskrift som blant annet åpner for Microtrenching, og at det om nødvendig fremmes sak for Stortinget om dette.

Presidenten: Det voterer alternativt mellom komiteens innstilling og forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, som lyder:

«Dokument 8:88 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Svein Flåtten, Lars Myraune, Øyvind Halleraker, Ingjerd Schou og Svein Harberg om bredbåndsutbygging – vedlegges protokollen.»

Venstre har varslet at de støtter innstillingen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble forslaget bifalt med 56 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.14.02)

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt åtte forslag. Det er forslagene nr. 1–8, fra Per Roar Bredvold på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere Klagenemnden for offentlige anskaffelser (KOFA) som et bindende klageorgan for å styrke ensartet tolkning og effektiv håndhevelse av anskaffelsesregelverket, blant annet for å hindre korrupsjon og styrke små og mellomstore bedrifters rettsvern.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en praktisk og helhetlig veileder for offentlig–privat innovasjonssamarbeid, med den hensikt å øke innovasjonseffekten av offentlige anskaffelser.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvikle klare retningslinjer for inkludering av funksjonsorienterte kravspesifikasjoner i offentlige anskaffelser, med den hensikt å legge til rette for offentlig–privat innovasjonssamarbeid.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette et enkelt og brukervennlig «Lille Doffin» for å gi nye vekstmuligheter til små og mellomstore bedrifter og styrke det lokale eierskapet.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen forenkle anskaffelsesprosessen ved å etablere en database for dokumentasjon, blant annet for å unngå dobbeltregistrering og dobbeltrapportering.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette et «anskaffelsesakademi» for å skape et enhetlig opplærings- og kompetanseutviklingsprogram for offentlige anskaffelser.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan statlig sektor kan bidra til å løfte frem teknologiutvikling i kommunesektoren, for å nå målet om billigere og bedre innkjøp.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen påse at statlige etater legger større vekt på hele virksomhetens kostnader ved desentraliserte anskaffelsesprosesser.»

Venstre har varslet at de støtter forslagene.

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ble med 58 mot 47 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 14.14.47)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:45 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Svein Flåtten, Torgeir Dahl og Michael Tetzschner om nye ideer og bedre løsninger for anskaffelser i offentlig sektor – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten har Per Roar Bredvold satt fram et forslag, nr. 1, på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede de konkurranse-rettslige sidene av offentlig ervervsvirksomhet.»

Venstre har varslet at de støtter forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ble med 58 mot 47 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 14.15.48)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om endringer i konkurranse-loven

I

I lov 5. mars 2004 nr. 12 om konkurranse mellom foretak og kontroll med foretakssammenslutninger gjøres følgende endringer:

§ 12 skal lyde:

§ 12 *Pålegg om å bringe en ulovlig atferd til opphør mv.*

Konkurransetilsynet kan pålegge foretak eller sammenslutninger av foretak som overtrer forbudene i § 10, § 11 eller i forskrift i medhold av § 14, å bringe overtredelsen til opphør. Pålegget kan omfatte ethvert tiltak som er nødvendig for å bringe overtredelsen til opphør. Strukturelle tiltak kan bare pålegges dersom det ikke finnes like effektive atferdsregulerende tiltak, eller dersom et atferdsregulerende tiltak vil være mer byrdefullt for foretaket.

Pålegg etter første ledd kan gis selv om Konkurransetilsynet vedtar overtredelsesgebyr mot foretaket etter § 29.

Dersom foretaket tilbyr avhjelpende tiltak i en sak som kan ende med et vedtak etter § 12 første ledd, kan Konkurransetilsynet avslutte saken ved et vedtak som gjør tiltakene bindende for foretaket. Vedtak etter første punktum kan fattes før Konkurransetilsynet har gjort en fullstendig vurdering av om inngrepsvilkåret i første ledd er oppfylt. Konkurransetilsynet skal i vedtaket gi en vurdering av foretakets atferd. Videre skal det vurderes om og begrunnes hvorfor de tilbudte tiltakene er egnet til og nødvendige for å avhjelpe de konkurransemessige problemene som Konkurransetilsynet har funnet. Vedtaket skal fastslå at Konkurransetilsynet ikke vil gå videre med saken etter første ledd eller § 29 dersom tiltakene gjennomføres. Konkurransetilsynet kan etter forslag fra foretakene oppnevne en forvalter til å bistå ved gjennomføringen av vedtak etter første punktum. Kongen kan i forskrift gi nærmere

bestemmelser om forvalters stilling. Ved klage over vedtak etter dette ledd kan departementet oppheve eller stadfeste Konkurransetilsynets vedtak.

Konkurransetilsynet kan etter anmodning eller av eget tiltak omgjøre et vedtak etter tredje ledd dersom

- a) *faktiske forhold som var vesentlige for vedtaket, endrer seg,*
- b) *foretakene handler i strid med vedtaket, eller*
- c) *vedtaket bygger på ufullstendige, uriktige, eller villedende opplysninger fra foretakene.*

Konkurransetilsynet kan dersom det er

- a) *rimelig grunn til å anta at § 10, § 11 eller forskrift i medhold av § 14 er overtrådt, og*
- b) *fare for at konkurransen utsettes for varig og uopprettelig skade,*

treffe midlertidig vedtak om pålegg etter første ledd. Dette gjelder likevel ikke dersom den vedtaket retter seg mot, påføres skade eller ulempe som står i åpenbart misforhold til de hensyn vedtaket skal ivareta. Midlertidig vedtak skal treffes for et begrenset tidsrom, men kan forlenges dersom faren for konkurransen består.

§ 13 skal lyde:

§ 13 Prøving i saker av prinsipiell eller stor samfunnsmessig betydning

I saker av prinsipiell eller stor samfunnsmessig betydning kan Kongen i statsråd tillate atferd i strid med forbudet i § 10 eller § 11, og gi pålegg og omgjøre Konkurransetilsynets vedtak etter § 12 første ledd. En tillatelse til atferd i strid med § 10 eller § 11 har ingen virkning i forhold til overtredelser av lovens forbud eller vedtak truffet i medhold av loven før tillatelsen blir gitt.

§ 16 skal lyde:

§ 16 Inngrep mot foretakssammenslutninger mv.

Konkurransetilsynet skal forby foretakssammenslutninger som vil føre til eller forsterke en vesentlig begrensning av konkurransen i strid med lovens formål. Forbudet kan omfatte utfyllende bestemmelser som er nødvendige for at formålet med forbudet blir oppnådd.

Dersom Konkurransetilsynet finner at avhjelpende tiltak foreslått av melderne vil avbøte de konkurransebegrensende virkningene som foretakssammenslutningen kan føre til, skal tilsynet fatte vedtak om inngrep hvor foretakssammenslutningen tillates på disse vilkår. Konkurransetilsynet kan knytte forpliktelser til vedtaket for å sikre at vilkårene oppfylles.

Dersom en foretakssammenslutning er gjennomført, kan forbud etter første ledd omfatte påbud om avhendelse av aksjer eller andeler som er ervervet som ledd i foretakssammenslutningen, eller andre tiltak som er egnet til å gjenopprette den konkurransemessige situasjonen som forelå før foretakssammenslutningen ble gjennomført.

Konkurransetilsynet kan oppnevne en forvalter til å bistå ved gjennomføringen av vedtak etter første ledd. Etter forslag fra melderne kan tilsynet oppnevne en forvalter til å bistå ved gjennomføringen av vedtak etter annet ledd. Forvalteren får sin godtgjørelse dekket av og kan

inngå avtaler på vegne av dem som vedtaket retter seg mot. Kongen kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om forvalters stilling.

I den utstrekning opprettelsen av et fellesforetak som utgjør en foretakssammenslutning etter § 17, har til formål eller virkning å samordne fortsatt uavhengige foretaks konkurransemessige atferd, skal denne samordningen vurderes etter § 10 med sikte på å fastslå om det skal gripes inn mot foretakssammenslutningen.

Ny § 16 a skal lyde:

§16 a Inngrep mot minoritetserverv

Konkurransetilsynet skal forby erverv av andeler i et foretak selv om ervervet ikke fører til kontroll, dersom det vil føre til eller forsterke en vesentlig begrensning av konkurransen i strid med lovens formål. Er ervervet gjennomført ved trinnvise oppkjøp, kan det gripes inn overfor de transaksjoner som har funnet sted innenfor en periode på to år regnet fra tidspunktet for det siste ervervet.

Ved inngrep etter første ledd gjelder bestemmelsene i § 16 annet til femte ledd tilsvarende.

§ 18 skal lyde:

§ 18 Melding av foretakssammenslutninger mv.

Partene i en fusjon etter § 17 første ledd bokstav a eller den eller de som samlet eller hver for seg varig overtar kontroll etter § 17 første ledd bokstav b, skal informere Konkurransetilsynet om foretakssammenslutningen ved en melding.

Meldeplikten etter første ledd gjelder ikke

- a) *dersom de involverte foretakene har en samlet årlig omsetning i Norge under 1 milliard kroner, eller*
- b) *dersom bare ett av de involverte foretakene har en årlig omsetning i Norge over 100 millioner kroner.*

Konkurransetilsynet kan pålegge meldeplikt for foretakssammenslutninger som er unntatt fra meldeplikten etter annet ledd, dersom tilsynet finner rimelig grunn til å anta at konkurransen påvirkes, eller dersom særlige hensyn tilsier at tilsynet undersøker foretakssammenslutningen nærmere. Et slikt pålegg kan ikke gis senere enn tre måneder etter at endelig avtale er inngått eller kontroll er ervervet. Fristen løper fra det først inntrufne.

Dersom en foretakssammenslutning består i erverv av deler av ett eller flere foretak, enten de er selvstendige rettssubjekter eller ikke, skal det ved beregningen av omsetning etter annet ledd for selgers eller selgernes vedkommende bare tas hensyn til omsetningen for de deler som inngår i foretakssammenslutningen. Dersom det innenfor et tidsrom på to år gjennomføres to eller flere transaksjoner som nevnt i første punktum mellom de samme personer eller foretak, skal dette likevel betraktes som én og samme foretakssammenslutning, med virkning fra den dag den siste transaksjonen finner sted.

Konkurransetilsynet kan pålegge melding for erverv av andeler i foretak som nevnt i § 16 a. Et slikt pålegg kan ikke gis senere enn 3 måneder etter endelig avtale om erverv av andeler.

Foretakssammenslutninger som er unntatt fra meldeplikten etter annet ledd, og erverv av andeler i foretak som nevnt i § 16 a, kan meldes frivillig til Konkurransetilsynet for å avklare om det er aktuelt med inngrep.

Melding i henhold til første, tredje, femte og sjette ledd anses som fullstendig først når kravene i § 18 b er oppfylt.

En foretakssammenslutning som er omfattet av reglene om kontroll med foretakssammenslutninger i EØS-avtalen artikkel 57, er unntatt fra den alminnelige meldeplikten i første ledd.

Kongen kan gi forskrift om beregning av omsetning etter annet ledd, meldeplikt for foretakssammenslutninger som er unntatt fra meldeplikten etter annet ledd i næringer hvor særlige hensyn begrunner meldeplikt og om offentliggjøring av meldingene.

§ 18 a skal lyde:

§ 18 a Hva meldingen skal inneholde

Melding etter § 18 første ledd skal inneholde

- a) kontaktinformasjon om partene i fusjonen eller den eller de som overtar kontroll,
- b) beskrivelse av foretakssammenslutningen,
- c) beskrivelse av de involverte foretakene og foretak i samme konsern,
- d) navn på de fem viktigste konkurrenter, kunder og leverandører i markedet i Norge, eller som Norge er del av, hvor de involverte foretakene og foretak i samme konsern har overlappende virksomhet,
- e) beskrivelse av horisontalt forbundne markeder dersom minst to av partene er aktive på det samme markedet og partenes samlede markedsandel overstiger 15 prosent, samt markeder hvor minst to parter er vertikalt forbundet og deres markedsandel overstiger 25 prosent på hvert av de respektive markedene, som skal inkludere beskrivelse av markedsstrukturen i de berørte markedene, beskrivelse av de involverte foretakenes viktigste konkurrenter, kunder og leverandører i de berørte markedene, og redegjørelse for eventuelle etableringshindringer i de berørte markedene,
- f) redegjørelse for eventuelle effektivitetsgevinster,
- g) opplysninger om foretakssammenslutningen er underlagt tilsyn fra andre konkurransemyndigheter,
- h) seneste versjon av avtalen om foretakssammenslutning med vedlegg, og
- i) de involverte foretakenes siste årsberetning og årsregnskap.

Ved opprettelse av fellesforetak må meldingen også inneholde opplysninger om morselskapene fortsatt er virksomme på det samme markedet som fellesforetaket eller på et tidligere eller senere ledd i omsetningskjeden eller på et tilgrensende marked.

Konkurransetilsynet kan i den enkelte sak lempe kravene til melding etter første ledd.

Kongen kan gi forskrift om nærmere krav til innhold i melding etter første ledd, herunder regler om forenklede meldinger som fraviker innholdskravet i første ledd.

Ny § 18 b skal lyde:

§ 18 b Taushetsbelagte opplysninger

Den som i behandlingen av en foretakssammenslutning, eller et minoritetserverv, gir opplysninger underlagt lovbestemt taushetsplikt til konkurransemyndighetene i henhold til § 18 og § 24 første ledd, eller i forslag til avhjelpende tiltak etter § 16 annet ledd, skal klart angi eller merke slike opplysninger og begrunne sin oppfatning. Avgiver skal samtidig fremlegge forslag til offentlig versjon. Dersom første punktum ikke er oppfylt, kan konkurransemyndighetene legge til grunn at avsender ikke motsetter seg at det gis innsyn i opplysningene.

Kongen kan gi forskrift om offentlige versjoner og begrunnelsesplikten som nevnt i første ledd.

§ 19 skal lyde:

§ 19 Gjennomføringsforbud

Foretakssammenslutninger som omfattes av reglene i § 18 første ledd, må ikke gjennomføres før Konkurransetilsynet har avsluttet behandlingen av saken. Det samme gjelder dersom Konkurransetilsynet har gitt pålegg om melding etter § 18 tredje eller femte ledd, melding er gitt etter § 18 sjette ledd eller meldeplikten følger av forskrift gitt etter § 18 niende ledd.

Konkurransetilsynet kan etter søknad fra melderne gjøre unntak fra gjennomføringsforbudet etter første ledd i enkeltsaker. Konkurransetilsynet kan ved forskrift gjøre unntak fra gjennomføringsforbudet for grupper av foretak.

§ 20 skal lyde:

§ 20 Vedtak

Vedtaket etter § 16 og § 16 a treffes av Konkurransetilsynet på grunnlag av melding etter § 18 første, tredje, femte eller sjette ledd, eller på grunnlag av melding etter forskrift gitt etter niende ledd.

Konkurransetilsynet må innen 25 virkedager fra meldingen er mottatt, varsle at vedtak kan bli aktuelt. I varselet må Konkurransetilsynet vise at det er rimelig grunn til å anta at foretakssammenslutningen eller ervervet som nevnt i § 16 a vil føre til eller forsterke en vesentlig begrensning av konkurransen i strid med lovens formål. Gis ikke slikt varsel, kan Konkurransetilsynet ikke gripe inn etter § 16 eller § 16 a.

Dersom melderne fremsetter forslag om avhjelpende tiltak innen 20 virkedager fra meldingen er mottatt, forlenges Konkurransetilsynets frist etter annet ledd med 10 virkedager. Fremsettes forslag innen fristen, kan Konkurransetilsynet innen 35 virkedager fatte vedtak om inngrep som tillater foretakssammenslutningen på de foreslåtte vilkår. Slikt vedtak kan fattes uten at partene er gitt forhåndsvarsel.

Konkurransetilsynet må snarest mulig, og senest innen 70 virkedager fra meldingen er mottatt, fatte vedtak som stadfester fremsatt forslag om avhjelpende tiltak fra melderne eller legge frem begrunnet forslag til forbudsvedtak. Dersom melderne fremsetter forslag om avhjelpende tiltak senere enn 55 virkedager fra meldingen er mottatt, forlenges Konkurransetilsynets frist tilsvarende. Forslaget til

forbudsvedtak forelegges partene til uttalelse med en frist på 15 virkedager. Konkurransetilsynet må treffe sitt vedtak innen 15 virkedager fra tilsynet har mottatt partenes uttalelse. Dersom det er fremsatt et forslag om avhjelpende tiltak etter at Konkurransetilsynet har lagt frem begrunnet forslag til forbudsvedtak, kan fristen for å treffe vedtak forlenges med 15 virkedager.

Forslag om avhjelpende tiltak anses ikke som fremsatt før forslag til offentlig versjon av forslaget er inngitt. Fristene i annet, tredje og fjerde ledd for Konkurransetilsynets saksbehandling begynner ikke å løpe for Konkurransetilsynet har mottatt en offentlig versjon av dokumentene.

Frister i annet og fjerde ledd for Konkurransetilsynets saksbehandling slutter å løpe dersom noen av de involverte foretak etter å ha mottatt skriftlig krav om å gi opplysninger innen en bestemt frist, ikke oppfyller kravet. *Kravet anses ikke som oppfylt før Konkurransetilsynet har mottatt en offentlig versjon av dokumentene.* Partene skal informeres om at fristen har sluttet å løpe. Fristen begynner å løpe igjen når Konkurransetilsynet mottar de etterspurte opplysninger.

Dersom Konkurransetilsynet finner at det ikke foreligger grunnlag for inngrep etter § 16 eller § 16 a, skal melderne underrettes skriftlig om at saken henlegges. I saker hvor Konkurransetilsynet har varslet at inngrep kan bli aktuelt etter annet ledd, skal underretningen kort angi hvorfor det ikke foreligger grunnlag for inngrep. Konkurransetilsynet skal avslutte saksbehandlingen snarest mulig.

Kongen kan gi forskrift om offentlige versjoner av dokumenter som nevnt i femte og sjette ledd.

Ny § 20 a skal lyde:

§ 20 a *Klage og oppheving*

Vedtak som nevnt i § 20 første ledd kan påklages innen 15 virkedager. Konkurransetilsynet skal bringe klagen inn for departementet senest 15 virkedager etter at den er mottatt. Departementet må treffe vedtak i klagesaken innen 60 virkedager etter at klagen er mottatt. Bestemmelsene om fristavbrudd i § 20 sjette ledd gjelder tilsvarende for departementets saksbehandlingsfrister. Ved klage over vedtak etter § 16 annet ledd kan departementets vedtak bare gå ut på å oppheve eller stadfeste Konkurransetilsynets vedtak. For øvrig gjelder reglene om klage i forvaltningsloven kapittel VI så langt de passer.

Dersom departementet opphever et vedtak etter § 16 annet ledd fordi foretakssammenslutningen ikke kan føre til eller forsterke en vesentlig begrensning av konkurransen, er saken endelig avgjort. Ved en oppheving på annet grunnlag kan Konkurransetilsynet fatte et nytt vedtak etter § 20 første ledd. Bestemmelsene i § 20 annet og tredje ledd gjelder ikke. Tilsynet må snarest mulig og senest innen 45 virkedager fra vedtaket ble opphevet fatte vedtak om inngrep som tillater foretakssammenslutningen på vilkår foreslått av melderne eller legge frem begrunnet forslag til forbudsvedtak. Dersom melderne fremsetter forslag om avhjelpende tiltak senere enn 35 virkedager fra opphevingen av vedtaket, forlenges Konkurransetilsynets frist tilsvarende. Bestemmelsene i § 20 fjerde til syvende ledd gjelder for øvrig så langt de passer.

§ 21 skal lyde:

§ 21 *Prøving i saker av prinsipiell eller stor samfunnsmessig betydning*

I saker av prinsipiell eller stor samfunnsmessig betydning kan Kongen i statsråd tillate en foretakssammenslutning eller et erverv av andeler som Konkurransetilsynet har grepet inn mot etter § 16 og § 16 a. Det kan settes vilkår for en slik tillatelse.

Dersom vilkårene i § 16 første ledd eller § 16 a første ledd er oppfylt, kan Kongen i statsråd i saker av prinsipiell eller stor samfunnsmessig betydning treffe vedtak etter §§ 16, 16 a, og 18. Fristene i §§ 18, 20 og 20 a gjelder ikke for vedtak truffet etter dette ledd. Kongen i statsråd kan likevel ikke gripe inn mot en foretakssammenslutning eller et erverv av andeler senere enn 12 måneder etter at det er inngått endelig avtale eller kontroll er overtatt.

§ 25 skal lyde:

§ 25 *Bevissikring*

For å søke etter bevis kan Konkurransetilsynet, når det er rimelig grunn til å anta at loven eller vedtak i medhold av loven er overtrådt, eller det er nødvendig for å kunne oppfylle Norges avtaleforpliktelser overfor en fremmed stat eller en internasjonal organisasjon, kreve

- å få adgang til lokaler, eiendommer, transportmidler og andre oppbevaringssteder hvor det kan finnes bevis for overtredelse,
- å få adgang til bolig dersom det er særlig grunn til å anta at bevis oppbevares der,
- å ta med ting som kan ha betydning som bevis for nærmere gransking og
- å forsegle forretningslokaler, bøker eller forretningspapirer så lenge undersøkelsen varer og dette anses nødvendig.

Originale dokumenter kan tas med når originalen i seg selv antas å ha en særskilt bevisverdi, når bevisverdien vil reduseres ved kopiering eller når dokumentet antas å være et særlig sentralt bevis for overtredelse av bestemmelser i denne lov. Når Konkurransetilsynet tar med originaldokumenter etter denne bestemmelsen, skal den kontrollerte gis kopi av dokumentene, så fremt det kan skje uten skade eller fare for etterforskningen.

Begjæring om adgang til bevissikring framsettes av Konkurransetilsynet for tingretten på det sted hvor det mest praktisk kan skje. Retten treffer sin avgjørelse ved beslutning før bevissikringen settes i verk. *Rettens beslutning skal angi kontrollens formål, herunder hvilken type overtredelse og hvilket marked tilsynet undersøker.* Den begjæringen retter seg mot, skal ikke varsles om begjæringen eller beslutningen. Anke over beslutningen har ikke oppsettende virkning. Straffeprosessloven § 200 og § 201 første ledd, §§ 117 til 120, jf. §§ 204, 207, 208, 209, 213 og kapittel 26 samt forvaltningsloven § 15 annet ledd gjelder så langt de passer.

Den kontrollerte skal motta en kopi av beslaglagt elektronisk materiale. Når Konkurransetilsynet begynner gjennomgangen av beslaglagt elektronisk materiale, har den kontrollerte eller dennes representant rett til å være til

stede for å avklare om materialet inneholder opplysninger som er omfattet av taushetsplikt som nevnt i straffeprosessloven §§ 117 til 120. Dersom den kontrollerte og Konkurransetilsynet ikke blir enige om opplysninger er omfattet av taushetsplikt som nevnt i straffeprosessloven §§ 117 til 120, skal dette avgjøres av tingretten.

Konkurransetilsynet kan kreve bistand av politiet til å iverksette beslutningen om bevissikring.

Dersom det ikke er tid til å avvente rettens beslutning, kan Konkurransetilsynet kreve at politiet avstenger områder der bevisene kan være inntil rettens beslutning foreligger.

Kongen kan ved forskrift fastsette nærmere regler om bevissikring og behandling av overskuddsinformasjon.

§ 26 skal lyde:

§ 26 *Innsyn i overtredelsessaker*

Så lenge saken ikke er avsluttet, gjelder ikke offentlig-
lova i saker om overtredelse av §§ 10, 11, 18 første ledd, 19 første ledd eller vedtak i medhold av denne lov. Det samme gjelder for dokumenter som er mottatt av Konkurransetilsynet i forbindelse med en lempningssøknad, også etter at saken er avsluttet. En sak regnes ikke som avsluttet hvis Konkurransetilsynet begjærer påtale eller påtalemyndigheten finner at offentlig påtale kreves av sterke allmenne hensyn.

Foretak eller personer som Konkurransetilsynet etterforsker for overtredelse av konkurranseloven, skal etter krav gis adgang til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter, såfremt det kan skje uten skade eller fare for etterforskningen eller tredjeperson. Forvaltningsloven § 19 gjelder tilsvarende. Blir kravet avslått, kan spørsmålet kreves avgjort av retten ved kjennelse. Dersom etterforskningen omfatter flere foretak eller personer, gjelder innsynsretten ikke dokumenter som bare gjelder andre foretak eller personer.

§ 27 skal lyde:

§ 27 *Taushetsplikt om kilders identitet og skylderklæringer i lempningssøknader*

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for konkurransemyndighetene, har taushetsplikt om identiteten til foretak eller person som gir tips om overtredelse av § 10 eller § 11. Taushetsplikten gjelder også overfor sakens parter og deres representanter. Anmodning om påbud om opphør etter konkurranseloven § 12 omfattes ikke av taushetsplikten.

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for konkurransemyndighetene, har taushetsplikt om opplysninger som har sin opprinnelse i erklæringer fra et foretak om dets viten om en overtredelse av § 10 og foretakets egen delaktighet i overtredelsen, og som er utarbeidet spesielt med det formål å oppnå lempning.

For øvrig gjelder reglene i forvaltningsloven §§ 13 til 13 e tilsvarende så langt de passer.

Ny § 27 a skal lyde:

§ 27 a *Innsyn i opplysninger undergitt taushetsplikt*

Part eller partsrepresentant som blir gjort kjent med skylderklæringer som nevnt i § 27 annet ledd, har taushetsplikt om opplysningene og kan bare bruke dem så langt det er nødvendig for å ivareta partens interesse i saken.

Enhver med rettslig interesse i en avsluttet sak om overtredelse av § 10, § 11 eller pålegg etter § 12, skal også gis innsyn i opplysninger som er undergitt lovbestemt taushetsplikt, med mindre innsyn vil virke urimelig overfor den opplysningene gjelder. Retten til innsyn gjelder ikke opplysninger underlagt taushetsplikt etter § 27. Blir det krevd innsyn i taushetsbelagte opplysninger etter dette ledd, skal de som har krav på taushet, varsles og gis en frist til å uttale seg om spørsmålet. Avslag på krav om innsyn kan påklages til departementet. Reglene i forvaltningsloven kapittel VI gjelder tilsvarende.

I kapittel 7 skal kapitteloverskriften lyde: «Kapittel 7 Sanksjoner og tvangsmulkt»

§ 29 skal lyde:

§ 29 *Overtredelsesgebyr*

Et foretak eller en sammenslutning av foretak kan ilegges overtredelsesgebyr dersom foretaket eller sammenslutningen av foretak eller noen som handler på deres vegne, forsettlig eller uaktsomt

- overtreter §§ 10, 11, 18 første ledd eller 19 første ledd,
- overtreter vedtak etter §§ 12, 16, 16 a eller 23,
- unnlater å etterkomme pålegg etter §§ 18 tredje eller femte ledd, 24 eller 25,
- gir uriktige eller ufullstendige opplysninger til konkurransemyndighetene,
- bryter forsegling foretatt i medhold av § 25,
- overtreter forskrift i medhold av 14, §§ 18 niende ledd eller 23, eller
- medvirker til overtredelser av bokstav a til f.

Konkurransetilsynet vedtar overtredelsesgebyr. Ved fastsettelse av gebyrets størrelse, skal det særlig legges vekt på foretakets omsetning, overtredelsens grovhet og varighet, samt lempning etter § 30 og § 31.

Vedtaket om overtredelsesgebyr kan ikke påklages. Overtredelsesgebyret forfaller til betaling to måneder etter at vedtaket er mottatt. Vedtak om overtredelsesgebyr er tvangsgrunnlag for utlegg. Dersom foretaket går til søksmål mot staten for å prøve vedtaket, suspenderes tvangskraften. Søksmålet må reises innen seks måneder fra partene mottok vedtaket. Det kan gis oppfriskning for oversittelse av fristen etter reglene i tvisteloven §§ 16-12 til 16-14. Retten kan prøve alle sider av saken. Tvisteloven gjelder ellers så langt den passer.

Adgangen til å ilegge gebyr foreldes etter 10 år ved overtredelse av § 10 eller § 11 i denne loven. Andre overtredelser foreldes etter 5 år. Fristen avbrytes ved at Konkurransetilsynet tar skritt til sikring av bevis etter lovens § 25 eller meddeler et foretak at det er mistenkt for overtredelse av loven eller vedtak truffet i medhold av loven.

Kongen kan ved forskrift gi nærmere regler om utmåling av overtredelsesgebyr.

§ 30 skal lyde:

§ 30 *Hel lempning av overtredelsesgebyr for overtredelse av konkurranseloven § 10*

Hel lempning av overtredelsesgebyr for overtredelse av § 10 skal gis til det første foretaket som i tilknytning til en bestemt sak oppfyller følgende vilkår:

- a) Foretaket fremlegger av eget tiltak alle bevis som det besitter i samsvar med fremgangsmåten i annet ledd. Dette bevismaterialet må være tilstrekkelig til å
- i. få beslutning om bevissikring etter konkurranse-loven § 25 i forbindelse med en antatt overtredelse av konkurranse-loven § 10. Konkurransetilsynet må på det tidspunkt opplysningene blir fremlagt ikke besitte tilstrekkelige bevis til å kunne kreve slik beslutning, eller
 - ii. bevise overtredelse av konkurranse-loven § 10. Konkurransetilsynet må på det tidspunkt opplysningene blir fremlagt ikke besitte tilstrekkelige bevis for slik overtredelse.
- b) Foretaket samarbeider av eget tiltak fullt ut under hele Konkurransetilsynets saksbehandling.
- c) Foretaket opphører av eget tiltak med deltakelsen i overtredelsen med mindre Konkurransetilsynet anmoder om noe annet.
- d) Foretaket har ikke søkt å tvinge andre foretak til å delta i overtredelsen.
- Fremleggelse av bevis etter første ledd bokstav a kan skje
- a) ved fremleggelse samtidig med lempningssøknaden,
 - b) ved at foretaket gir en klar beskrivelse av bevismaterialets art og innhold og fremlegger alle bevis innen en frist fastsatt av Konkurransetilsynet, eller
 - c) ved at foretaket gis en prioritert rett til lempning fra tidspunktet det ble fremsatt krav om lempning samtidig som foretaket samler bevis. Den prioriterte retten til lempning er kun gyldig i en begrenset periode fastsatt av Konkurransetilsynet.

§ 31 skal lyde:

§ 31 Delvis lempning av overtredelsesgebyr for overtredelse av konkurranse-loven § 10

Foretak som ikke oppfyller vilkårene for hel lempning i § 30, skal gis delvis lempning av overtredelsesgebyret dersom foretaket

- a) fremlegger bevis som vesentlig styrker Konkurransetilsynets muligheter til å bevise en overtredelse av konkurranse-loven § 10, og
- b) opphører med deltakelsen i overtredelsen senest på det tidspunkt bevisene fremlegges etter bokstav a.

Det første foretaket som i en bestemt sak oppfyller vilkårene i denne bestemmelsen, gis lempning på 30 til 50 prosent. Det andre foretaket som i samme sak oppfyller vilkårene i denne bestemmelsen, gis lempning på 20 til 30 prosent. Øvrige foretak som i samme sak oppfyller vilkårene i denne bestemmelsen, gis lempning på inntil 20 prosent.

Ved den nærmere fastsettelsen av lempning etter annet ledd skal det tas hensyn til hvor tidlig bevismaterialet ble fremlagt, styrken i de fremlagte bevisene og i hvilken grad foretaket har samarbeidet med Konkurransetilsynet.

Kongen kan gi forskrift om hel og delvis lempning av overtredelsesgebyr etter § 30 og § 31.

§§ 32 til 34 flyttes til kapittel 7 og skal lyde:

§ 32 Straff

Med bøter eller fengsel inntil 3 år straffes den som forsettlig eller grovt uaktsomt

- a) overtrer §§ 10, 18 første ledd eller 19 første ledd,
- b) overtrer vedtak etter §§ 12 første eller femte ledd, 16 eller 16 a,
- c) unnlater å etterkomme pålegg etter § 24 eller § 25,
- d) gir uriktige eller ufullstendige opplysninger til konkurransemyndighetene,
- e) bryter forsegling foretatt i medhold av § 25, eller
- f) overtrer forskrift i medhold av § 14.

Er en overtredelse av § 10 utført under særdeles skjerpende omstendigheter, kan fengsel inntil 6 år anvendes. Ved avgjørelse av om særdeles skjerpende omstendigheter foreligger, skal det legges vekt på om overtredelsen har vært søkt holdt skjult, om den har voldt betydelig økonomisk skade, om den har gitt betydelig økonomisk fordel og grovheten av overtredelsen for øvrig.

Medvirkning til overtredelse som nevnt i første og annet ledd straffes på samme måte.

Foretak straffes ikke etter denne paragrafen eller etter straffeloven § 48 a for overtredelse av loven her.

§ 33 Betinget påtale

Overtredelser som kan medføre straff etter § 32, er bare undergitt offentlig påtale når det foreligger påtalebegjæring fra Konkurransetilsynet eller det kreves av sterke allmenne hensyn. Kongen kan gi forskrift om påtale etter første punktum.

§ 34 Foreldelse

For krav som følge av brudd på denne loven gjelder foreldelsesloven, herunder § 9 og § 11.

Selv om foreldelsestiden er ute, kan krav som nevnt i første ledd dessuten settes frem ved særskilt søksmål. Et slikt søksmål må reises innen 1 år etter at det foreligger endelig vedtak eller rettskraftig dom i saken.

Nåværende §§ 32 til 34 blir nye §§ 35 til 37.

II

I lov om gjennomføring og kontroll av EØS-avtalens konkurranseregler mv. skal § 6 første ledd lyde:

Norske konkurransemyndigheter skal, med de begrensninger som følger av EØS-avtalen, Avtale mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkningsorgan og en domstol og forskrifter gitt i medhold av § 5, føre tilsyn med at EØS-avtalen artikkel 53 og 54 overholdes. Konkurranseloven §§ 12, 22 og 24 til 32 gjelder tilsvarende.

III

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Voter ing:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde innstilt:

Tilsegnfullmakt

Stortinget samtykkjer i at Nærings- og handelsdepartementet i 2013 kan gi tilsegn om tilskot på 156,53 mill. euro utover gitt løyving under kap. 922 post 71 for å delta

i dei frivillige programma til den europeiske romorganisasjonen ESA. Samla ramme for nye tilsegner og gammalt ansvar skal likevel ikkje overstige 193,5 mill. euro.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Sak nr. 9 [14:17:07]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 14.18.
